

tarım hemen her yerde geleneksel tarımın yerini almıştır. Ortakçılık ilişkilerinin eski bağımlılıkları çözülmektedir. Hatta en uç durumlarda (Mardin - Kızıltepe) bazı ağaların topraklarını eski ortakçılara küçük işletmeler halinde tapulayıp, uzun vadeli kontratlarla bu defa kendisinin ürününün yarısını aldığı veya aksine (özellikle bazı çiftliklerde görüldüğü ve yaygınlaştığı tesbit edildiği gibi) eski bağımlı ortakçılardan bir kısmını tarım işçisi olarak çalıştırıp, makineli tarıma geçerek, tersine dönen bir mekanizma ile, eski ortakçılara ürünün belli bir kısmını işgücünün bedeli olarak verdiği ilişkilere de rastlanmaktadır. Ancak çözülme, Batı bölgelerinde klasik biçimde, köylünün topraktan atılması, şehirlere akın şeklinde olsa bile, Doğuda, geleneksel aşiret ilişkilerinin yaşadığı ve endüstrileşmenin daha da geri olduğu kesimlerde, yavaştır. Buralarda en kesif bir gizli işsizlik ve yoksulluk sözkonusudur.

Büyük toprak sahibi ağaların, kısaca «Ağa ekonomisi» nin çözülürken, şehirlere kasabalarda, daha çok inşaat vb. yatırımlarına, az bir kısmıyla büyük şehirlerdeki endüstri yatırımlarına yöneldikleri gözlenmektedir. Böylece ağa ekonomisi de, genel ekonomik entegrasyon içinde, yani özünde geri kapitalist yapı içinde yerini almaktadır. Devrimci olmayan, burjuvazi - ağa ittifakı bu gelişmelerle daha da vurgulanan bir biçimde halâ yürürlüktedir. Burjuvazinin kapitalizmin gelişmesine yönelik toprak reformu sloganlarından, ağaların eskisi kadar ve «tahmin edildiği» kadar ürkmüş olmamaları ve toprak bedellerini endüstriye yatırmaya hazırlanmaları da bunun kanıtıdır. Ağalar, devletin ziraî kredilerinden, kapitalist büyük toprak sahipleriyle birlikte en fazla yararlanan kesimler olarak, nüfuzları altındaki bölgelerdeki köylülerin küçük kredilerini de kendilerinde toplamakta ve —genel olarak değil, özel durumlarda— devlet kredilerini yeniden faizle vererek tefecilik de yapmaktadırlar. Ağalık toprakları üzerinde, kapitalist tarıma geçiş hızlı bile olsa, eski bağımlılık ilişkileri, ekonomik temelde değiştiği zaman bile, daha geç değişen üst yapıda kalıntılar daha uzun zaman sürebilmekte ve ağalık nüfuzu, geleneksel bağımlılık ilişkileri kolay kolay ortadan kalkmamaktadır. Ağalar, öteden beri

—ve klasik olarak— emperyalizmin en has ortakları olmuşlardır. Yine aynı şekilde, devrimci bir burjuvazi tarafından ortadan kaldırılmadıklarından, daha başından emperyalizmin ortağı durumundaki tekeller zümresinin, bir avuç parababasının da ortağı olarak, katmerli sömürüden paylarını almışlardır. Halâ yer yer geleneksel bağımlılık ilişkileri içindeki işlediği yetersiz toprağın mülkiyetine sahip olmayan yoksul köylüyü sömüren ağalar, öte yandan çeşitli bağımlılıklardan ekonomi temelinde kurtulmuş ancak çevreden ayrılamamış köylüleri, çevredeki küçük mülk sahibi köylüleri de nüfuzları altında tutarlar ve dolaylı yoldan sömürürler.

Zengin Köylü

Zengin köylüler, gerçek köy burjuvazisini meydana getirirler. Bunlar bir yandan ağalardan, öte yandan büyük kapitalist toprak sahiplerinden kendileri işletmelerinin başında oturmak ve zaman zaman da işe katılmakla ayrılırlar. Köylü ekonomisi içindeki özellikleri, sürekli olarak ücretli emek kullanmalarıdır. Zengin köylülük, köylülüğün farklılaşması sırasında ilkel birikim ve diferansiyel rant yoluyla üst kesimlerde yer almış ve bir sermaye birikimi gerçekleştirebilmiştir. Türkiye şartlarında zengin köylülerin çoğunluğu ektikleri toprakların mülkiyetine sahiptirler. Ancak aralarında kendi topraklarının üstüne çevredeki küçük köylülerden, orta köylülerden, çüce işletmelerden toprak kiralayanlar da yaygındır. Zengin köylülerin en önemli özelliği yer yer tefecilerle özdeşleşmeleri ve ellerindeki sermayenin bir bölümünü tefeci sermayesi olarak kullanmalarıdır. Kendilerine toprak satın alma imkânı veren tefeci sermayesi, aynı zaman bu toprakları geliştirme aracı olarak da kullanılır. Zengin köylü de tarım kredilerinden büyük ölçüde yararlanır ve bu kredileri tefeci sermayesi olarak da kullanır.

DPT'nin bir araştırmasına göre 1967'lerde 7 milyar kadar tahmin edilen tefeci sermayesinin büyük bölümünün zengin köylüler elinde olduğu varsayılabilir. (DPT'nin köy araştırmalarında ve bazı özel köy araştırmalarında bu sonuç belgelenmektedir.) Bu durumda tefeci sermayenin kapitalist ekonomide görülen çözücü etkisi (Marx, Lenin, ön-

ceki çeşitli alıntılar. Ayrıca önümüzdeki İlke' de tefeci - tüccar sermayesi ve sömürüsü ve diğer teorik konular üzerine, bu yazının devamı mahiyetinde bir başka yazı çıkacaktır.) bir ölçüde sınırlanmış olur. Zengin köylü, aynı zamanda birçok durumda tefeci olduğundan, sermayeyi doğrudan işletmesine yatra- cağı yerde tefeci kârı peşinde (yüksek ve ekonominin geri yapısına uygun bir kâr) koş tuğundan kapitalizmin gelişmesi bir kere daha kösteklenir. Ve tefeci sermayesinin çözül- cü etkisi yerine tutucu etkisi gözlenir. (Lenin, Rusya'da kapitalizmin Gelişmesinde, tefeci sömürüsünün ve sermayesinin mevcut yapıda feodalizmi çözmeye doğru gidip git- mediğinin araştırılmasının önemini vurgular ve her iki etkinin mümkün olabileceğine dik- kati çeker.)

Zengin köylü çoğu geçici tarım işçisi ça- ıştırır. Çoğu aynı köyden yoksul köylüler, az topraklılar, emeklerini kısmen satarak ge- çinmeye mecbur yarı proleterlerdir bunlar. Yanışma vs. şeklinde kullandığı sürekli adam ları yanında mevsimlik işçi, göçücü işçi al- dığı da olur.

Zengin köylü hem ücretli emeği sömür- mekte, hem tefecilik yoluyla küçük ve orta köylülüğü sömürmektedir.

Ama öte yandan, yine de fiyat mekaniz- masına hakim olan kendisi değildir. Fiyat- lar tekellerin talepleri doğrultusunda, tekell- ciler tarafından ayarlanmakta; ve tekellcile- rin sanayi tercihleri geliştikçe, özellikle tah- lılda ve hatta diğer endüstri ürünlerinde de (hammaddelerin ucuzluğu esas olduğundan) girdilerin artan fiyatlarına ve enflasyon ora- nına karşılık oldukça düşük tutulmaktadır. Bu durumda zengin köylülüğün dahi, tekell- lerle objektif bir çelişki içinde olduğu söyle- nebilir. Ancak, yine kır kesimlerinde en tu- tucu sınıfsal kategorilerden birinin zengin köylü olduğu unutulmamalıdır.

Tefeci - Aracı Tüccar Zümresi

Kır kesimlerinde egemen güçler arasına dahil edilmesi gereken en önemli zümreler- den biri, tefeci ve aracı tüccarlardır. Tefe- cilğin, basit meta üretimi ne kadar yaygın- sa o oranda yaygın olacağı bilinen teorik bir gerçektir. Aracı - tüccar olarak adlandırdığı-

mız kategori ise kimi zaman «bezirgân» ki- mi zaman «kapkaççı tüccar» olarak anılan tekelci sermayenin mallarını pazarlayan ve hammaddeyi üreticiden ucuza alıp tekelle- re ileten aracı kârı sağlayan sömürücü ke- simdir.

Gerek Türkiye gerekse özellikle bizim aç- ımızdan önemli olan Tefeci - Tüccar sermaye- si ve sömürüsü meselesinin ayrıntılı tahlilini bir başka yazıya bırakarak burada sadece birkaç hatırlatma ile yetinelim.

Pazar için üretim başladığı andan itiba- ren (hatta daha ilkel biçimlerinde bile) «ara- cı» araya girer. Bu aracı, bir yandan pazar için üretimin yapılabilmesi için gerekli kü- çük ve ilkel de olsa sermayeyi sağlayan tefeci sermayesi, öte yandan pazarlamayı sağ- layan aracı tüccardır.

«Tüccar sermayesi, dolaşım alanında kal- dıkça ve görevi metaların değişimini sağla- mak oldukça, varlığı için metaların basit do- laşımından ve paradan başka birşeye ihti- yaç göstermez.» (Kapital, Cilt III, sf. 320).

«Tarih açısından bakıldığında, sermaye- nin her yerde, toprak mülkiyetine zıt olarak ilk önce... tüccar sermayesi ve tefeci serma- yesi olarak yer aldığı görülür.» (Kapital, Cilt I, kitap 2, sf. 12).

«Bir yanda, ticaret ve tefeci sermayesi, öte yanda da sanayi sermayesi...bir ticaret eşyasını kârla satmak için satınalmak for- mülü içinde bulunan tek ve aynı iktisadî ol- gudur.» (Kapital, Cilt I, kısım 2, bölüm 4, Lenin'den naklen : Reya'da kapitalizmin ge- lişmesi, sf. 215).

Ticari ve tefeci sermaye, tarihi bakı- mdan sanayi sermayesinin teşekkülünden önce gelir ve bu sanayi sermayesinin mantıkî ba- kımdan zorunlu şartıdır (aynı yer). Ama ne bizatihî tefeci sermayesi ne de ticaret ser- mayesinin ortaya çıkması için henüz کافی bir şart değildir. Eski üretim tarzını her zaman bozup dağıtarak, bunun yerine kapitalist üre- tim tarzını geçirmez. Kapitalist üretim tar- zının meydana gelmesi tamamiyle tarihi ge- lişme derecesine ve şartlara bağlıdır... Tica- ri sermayenin bağımsız gelişmesi, kapitalist üretimin gelişme derecesinin aksi yönde olur. Ticari ve tefeci sermaye geliştikçe, sanayi sermayesinin (yani kapitalist üretimin) ge-

lişmesi daha az olur.» (Kapital'den aktarmalar, aynı yer, sf. 215 - 216).

Nihayet şu alıntıya da bir bakalım : «Tefecilik bütün kapitalizm öncesi üretim biçimleri üzerinde, bunların mülkiyet biçimlerini çökertip çözdüğü oranda devrimci bir etki icra eder. Asyatik biçimlerde, tefecilik iktisadî çürüme ve siyasî yozlaşmadan başka hiçbir şey yaratmadan uzun bir zaman sürebilir.» (Kapital, Cilt III, sf. 584).

Başka bir etraflı yazının konusu olmakla birlikte, bu alıntılarla da pekiştirerek geçerken söylenebilecek olan, Türkiye'de küçük üretimin, küçük üreticinin çok büyük ölçüde tefeci ve aracı tüccar sömürüsüne maruz bulunduğu; tefeciliğin ve geri bir kapitalist yapıda, aracılığın yaygınlığıdır.

Tefeci büyük çoğunluğuyla zengin köylü, yer yer (aşiret ve benzeri geleneksel ilişkiler üstü yapı faktörleri işin içine karışmadığı zaman) ağa ve dolaylı olarak büyük kapitalist toprak sahibi olabilir. Tefecinin, bütün bunların dışında, kırsal sömürücülerden olup da, doğrudan toprak sahibi olmadığı, kasaba ve şehirlerde yaşadığı durumlar da vardır. Ancak gerek tefeci, gerekse aracı-tüccar sömürüsünün özü kırsaldır. Alan kırsaldır. Kaynağı basit meta üretimidir.

Yukarıdaki alıntılarda görüldüğü gibi, tefeci tüccar kategorisinin incelenmesinde önemli nokta, tefeciliğin ve ticaret sermayesinin kapitalist gelişmeye yardım mı ettiği köstek mi olduğu sorusudur. Yine yukardaki son alıntı asyatik yapılarda tefeciliğin «siyasî yozlaşmadan başka birşey yaratmadan» uzun zaman sürebileceğini ve feodal yapıları çökertici bir etken olmayabileceğini belirtmektedir. Asyatik etkilerin payını da unutmadan, Türkiye kırlarında, tefeciliğin bu gün basit meta üretiminin parçası olarak yaşadığını ve —zengin köylünün durumunda gördüğümüz gibi— kapitalizmin gelişmesine elverişli geleneksel yapıyı dağıtıp bir işlev göreceği yerde kapitalizmin ilkel yapısının korunmasına yardım ettiği bir ilk gözlem olarak söylenebilir. Ama öte yandan, tefecilik toprak temerküzünü sağlayarak (ödenmeyen borçlar karşılığında topraklara el konması ve tefecinin toprak sahibi olması veya toprağını genişletmesi) kapitalist tarım işletmeciliğini geliştirmektedir. Her iki halde de ta-

rımın geri kapitalist yapısı ortadan kalkmamakta, aksine pekişmektedir. Bu yüzden de, tefeciliğin kır kesimlerinde gelişkin ve hızlı bir kapitalistleşmeyi doğurma anlamında çözücü bir etki yaptığını söylemek güçtür. Ayrıca, tekeli sermaye'nin tefeci-tüccar sermayesi ile ilişkili-çelişkili ortaklığı da tefeciliğin yaşamasına ve geri yapının çözülmemesine yol açmaktadır. Öte yandan devlet kredilerinin yetersizliği, daha doğrusu bizzat tekellilere ve tefecilere gitmesi, tefeciliğin etkinliğini artırmaktadır. Türkiye'de geri kapitalizmin bir kategorisi ve öte yandan gerilik nedeni olan tefeci-tüccar sermayesi ağır lığı, yukardaki alıntılar hatırlandığında halâ üretici güçlerin gelişmesinin önündeki engeldir ve bu engel kırsal kesimlerde en ağır biçimde duyulmaktadır. (Türkiye'de hızlı bir kapitalistleşmenin savunucusu burjuva reformculuğunun, CHP çizgisinin tefeci-aracı ile gelişkinin temeli de buradadır.)

Tefeci-Tüccar sermayesinin sömürüsüne bütün küçük üreticiler maruz kalmaktadırlar. Küçük üretici, orta ve küçük köylülük tefeci sömürüsünü en fazla duyanlardır. Tefeci sömürüsünün orta ve küçük mülkiyet üzerinde, yukarda gördüğümüz gibi devrimci olmasa da ve ağır da olsa çözücü bir etki yaptığını kabul etmek gerekir.

Burada tefeci, aracı-tüccar sömürüsü derken, aracı-tüccardan neyi kastettiğimiz üzerinde de biraz daha ayrıntılı durmaya çalışalım.

Aracı-tüccar kategorisi gelişmiş bir kapitalist yapının sınıf kategorilerinden değildir. Gelişkin bir kapitalist yapıda meta dolaşımı, ticaret, doğrudan doğruya ve ağırlıklı olarak tekeller egemenliğinin parçasıdır. Büyük sermaye, finans-kapital, dolaşım ağını da (büyük ölçüde) elinde tutar ve aracılıkların kaldırılmasıyla bu sömürü payını da kendi elinde toplar.

Öte yandan, tefeci sermayesi de, gelişkin bir kapitalist ekonomide büyük sermayenin dışında, bir başka sömürücü zümre elinde «çarçur» edilmeye bırakılmaz. Zaten bu türden gelişkin kapitalist yapılarda, sermayenin ilkel biçimleri olan tefeci ve tüccar sermayesi aşılıp, büyük ölçüde tasfiye olmuştur.

Ancak kapitalistleşmenin devrimci yoldan gerçekleşmediği, bir burjuva demokratik

devrimin prekapitalist ilişkileri tasfiye etmediği durumlarda kapitalizm-prekapitalizm ortaklığı ve ittifakı ortaya çıkar ve giderek çözümlenme sürecine girse bile toplum yapısına damgasını vurur. İşte tekelci sermaye kesimlerinin, bu geri kapitalist yapı içinde bir yandan mallarını en ücra köylere kadar pazarlamaları, öte yandan üreticilerin ürünlerini tekelci mekanizma adına toplanması işi aracı-tüccar'a düşer ve ticaret sermayesi, böyle bir zorunlu «iş ortaklığında» varlığını korur.

Aracı-tüccar derken, aracı eki ile ticaret sermayesinin bu niteliğini ve fonksiyonunu vurgulamak istiyoruz.

Türkiye kırlarında tefeci ile aracı-tüccar sömürüsü ve sermayesi bazı durumlarda özdeşleşirken, bazı durumlarda aracı tüccar büyük yerli-yabancı tekelci acentası, uzantısı olarak şehirde, kasabada yaşayan bir unsurdur. Bu unsur, küçük üreticinin ürününü türlü mekanizmalarla düşük değerlerin denetiminde işlediğinden tüccar sermayesi sömürüsüne karşı bir çare olmaktan çok uzaktır. Ürünü daha tarlada veya tohum halinde kapatan ve düşük fiyat veren tüccar, aynı zamanda da ve çoğunlukla köylünün ürünü gerçekleştirilebilmesi, hasat yapılması için gerekli küçük fonu yüzde 300'e 500'e ulaşan faizlerle vererek tefecilik de yapar. Böylece çoğu zaman tefecilikle öztoplar. Taban fiyatlar mekanizması, tekeldeşleşen ticaret, basit meta üretimi temeli üzerinde ve ondan kâr sağlayarak sürer. Ve küçük köylünün yoksullaşmasına yol açar.

İlerde daha etraflı şekilde açıklamak üzere, Türkiye'de, bu tür ticaret sermayesinin giderek ilkel bir kapitalist sömürü niteliği kazandığına işaret edebiliriz. (Marx'ın Fransa'da sınıf mücadelelerinde Fransa'da köylülüğün ipotek ve faiz yoluyla sömürülmesini işçiyi fabrikalarda sömüren mekanizma ile eş gördüğünü hatırlayalım.)

Aracı-tüccar, hele Ege, Marmara, Akdeniz ve Karadeniz gibi dış ticarete dönük tarım ürünleri üretiminin yapıldığı bölgelerde, büyük ithalat-ihracat şirketlerinin (tekellerinin) acentası durumundadır.

Öte yandan bu acentaların aracısız durumunda olan kasaba tüccarları da aynı ka-

tegoride yer alır ve tefecilik asıl bunlar eliyle yapılır.

Tefeci ve tüccar sermayesi ve toplumsal kategorisinin basit meta üretiminin yaygınlığından ve tekelci sermayenin prekapitalist kesimlerle ittifaklarından, ilişkili-çelişkili ortaklığından kâr aldığını tekrarlamakta yarar vardır.

* * *

Kırsal kesimlerde doğrudan ve dolaylı olarak sömürülen emekçi sınıflara gelince :
Tarım İşçileri

Araştırmamızda, çeşitli nedenlerle ve etkilerle yüksek tahmin edilmiş olmakla birlikte, yine de Türkiye'de tarım işçilerinin ni cel olarak (tarım proleteriyasının) son on yılda hızla artmakta olduğunu söyleyebiliriz.

Hiçbir kanundan ve yasal haktan yararlanamayan, işçi sınıfı içinde en örgütsüz kesim durumunda bulunan tarım işçileri Devlet Üretim Çiftliklerinde çalışanlar ve özel işletmelerde çalışanlar olarak ikiye ayrılabilir gibi, sürekli ve mevsimlik işçiler olarak da ayrılabilir.

Tarım işçileri üzerindeki sömürü doğrudan doğruya kapitalist sömürüdür. Ancak, daha önce de anlattığımız gibi, ücretli işçiliğin aldığı çeşitli biçimler bu sömürüyü yer yer bağımlılık ilişkileriyle artırarak, dolaylı faizlerle büyütürük hüküm sürmektedir. Tarım işçileri bir yandan toprak sahibi tarafından sömürülürken, öte yandan tekelci sermayenin ve ortağı emperyalizmin tüketim maddeleri fiyat dayatmaları yoluyla da sömürülmektedir. Sanayi çıkarları adına tarım ürünlerinin fiyatlarının düşük tutulması mekanizması, tarım işçilerinin ücretlerinde doğrudan yansımaktadır. Böylece tarım işçilerinin başlıca çelişkileri çalıştığı toprak sahibinin ve zaman zaman onunla bütünleşmiş olan tekelci sermaye ilelerdir.

Yoksul Köylü (Yarı Proleterler)

Türkiye'de pek çok bölgede, 20 dönümün altında toprak bir köylü aileyi geçindirmekten uzaktır. Bu türden önce işletmelerin git-tikçe parçalanmakta, dağılmakta oldukları istatistik verileri olduğu kadar araştırmalar la da gözlenmektedir. Yoksul köylü, hemen her zaman, işgücünü satmak zorunda kalan

bir yarı proleter, bir mevsimlik tarım işçisidir. Mevsimlik tarım işçilerinin çoğu giderek toprakları bağımsız kaldığından, topraklarını ya tefeciye kaptırmakta, ya zengin köylüye satmakta, ya işlemeden bırakmakta ve sürekli işçiliğe doğru gitmektedir. Yoksul köylü bir yandan kapitalist işletmecinin sömürüsüne, öte yandan tefeci-tüccar sömürüsüne maruzdur. Ve şüphesiz ki, pazar ekonomisi içinde dolaylı da olsa tekelci sermayenin sömürüsüne de maruz kalmaktadır. Çelişkisi bir yandan kapitalist toprak sahibi öte yandan genel olarak tekelci sermaye ve tefeci-tüccar iledir.

Kalıntı halindeki yarı-feodal (geleneksel) ilişkiler içindeki köylü kesimlerini, genel olarak yoksul köylü içinde sayabiliriz. Küçük toprak parçalarını mülkiyetine sahip olmadan ve ağaya en genel olarak ürün rant ödeyerek (yarıcı, cariye, ortakçı, maraba) işleyen bu köylüler çoğunlukla yoksuldurlar ve topraklarından kopma süreci içine girmişlerdir. Yoksul köylünün bu kesimleri üzerinde, kapitalist işletmeci sömürüsünün yerini en uygun şekliyle ürün-rant olarak götüren feodal sömürü alır.

Küçük Köylü

Türkiye şartlarında bölgeye göre 20-50 veya 50-100 dönüm arasında toprak sahibi olan köylüyü küçük köylü olarak ayırmak mümkündür ve sınıf ilişkilerini billurlaştırma bakımından yararlıdır da. Küçük köylü kendi küçük toprak parçasını ailesi ile birlikte işler. Küçük köylünün klasik tanımlarına uygun olarak, iki yakasını biraraya hemen hemen hiç getiremez. Yarı proleter yoksul köylüden farklı olarak ailenin hiç değilse bir bölümü toprağı işlemeyi ihmal etmez ve çok dar da olsa pazar için üretime yönelir. Ancak, mahsulün kötü gittiği yıllarda iflâsa sürüklenir ve tefecinin eline büsbütün düşer. Türkiye'de tefecilerin borçları karşılığında en fazla toprak aldıkları köylü kesimi yerinde araştırmalara göre küçük köylülerdir. Küçük köylü aileleri bölünmüş ailelerdir. Ailenin birkaç ferdi mutlaka mevsimlik veya sürekli işçiliğe gider. Geri kalanlar, ücretli emek kullanmadan topraklarını işletirler. Genellikle geri bir tarım yaparlar ve tarım girdilerini yeterince alabilecek durum

da olmadıklarından aldıkları verim düşük olur. Kıt kanaat geçinen, yarı aç yarı tok kendini idareye çalışan bu köylü kesimlerinin bir ayağı yarı proleterlikte ve köy proleterliğindedir. Yine de küçük toprak parçasına ve mülkiyete bağlılıkları ile dikkati çekerler.

Küçük köylü katmerli sömürü altındadır. Bir yandan tefeci-tüccar sömürüsünün başlıca hedefidir. Öte yandan tekelci sermaye tarafından dolaylı olarak sömürülür. İşçileşemediği durumlarda, sürekli olarak orta köylü saflarına katılma hayalleri kurarsa da pek azı bu duruma ulaşabilir. Geniş çoğunluğu bir yoksullaşma süreci içindedir ve arastırmanın gösterdiği gibi, büyük mülkiyetin, öte yandan tefecilerin (çoğunlukla zengin köylü) küçük köylüden toprak kemirme süreci hızlanmıştır.

Orta Köylü

Türkiye'de bölgeye göre 50-200, hatta 500 dönüme kadar (kıraç toprakta) toprak işleyen, az sayıda sürekli veya mevsimlik ücretli tarım işçisi çalıştıran orta köylülük, kırsal kesimlerde önemli bir yer tutmaktadır.

Orta köylü toprağı kendine yeten hatta bir miktar sermaye birikimi yapabilen köylüdür. Gözü zengin köylüdedir. İçinden çıktığı küçük köylülüğü küçümser. Kendisi de üretime katılır, ama zaman zaman emek sömürmesi onun ayağını daha çok zengin köylüden, kır burjuvazisinden yana bastırır.

Ancak orta köylü de büyük toprak sahipleri ve zengin köylü lehine işleyen kredi mekanizması yüzünden tefecilerin elinden kurtulamaz. Tarım kesimindeki bütün küçük üreticiler gibi tefeci-tüccar sömürüsüne maruzdur. Diğer emekçi köylü kesimlerine göre, pazara çok daha fazla açılmış olduğundan, oransal olarak tefeci-tüccar sömürüsünün etkisini de daha fazla duyar. Öte yandan tarım girdilerine olan ihtiyacı, onu kapitalist pazara daha sıkı bağlar ve tekeller mekanizmasının etkilediği taban fiyatlarından ve tarım girdileri fiyatlarından büyük ölçüde etkilenir. Bu yüzden tefeci-tüccarla olduğu kadar tekellerle ve büyük toprak sahipleriyle de (dolayısıyla emperyalizmle) objektif çelişkisi olduğu söylenebilir.

Türkiye'de kapitalizmin geri niteliği, tefeci sömürüsünün bütün ağırlığına rağmen hızlı bir çözücü etki yapmaması ve özellikle emperyalizm ve yerli ortaklarının kırlardaki dayanaklarını zengin ve orta köylülük için den seçme projeleri, orta köylülüğü hızlı bir bilinçlenmeden alakoymaktadır. Özellikle kapitalistleşmenin daha yavaş olduğu, orta köylülüğün dağılma sürecine girmediği bölgeler de ve pazar dalgalanmalarından az etkilenen ürünlerde, orta köylülüğün tutuculuğu gözden uzak tutulmamalıdır.

* * *

İstatistik verilere dayanan ve yerinde yapılmış olan araştırma ve gözlemlerinden yararlanan bu çalışmanın, Türkiye köylü meselesi üzerine verdiği ilk sonuçları yukarıda özetlemeye çalıştık.

Şüphesiz ki bu araştırma ve sonuçları, geliştirilmeye, tartışılmaya muhtaçtır.

Ancak, bu ilk veriler üzerine çeşitli konularda, özellikle, «Türkiye'de basit meta üretiminin yapısı», «tarımda kapitalistleşmenin iki yolu», «feodal yapı ve sömürü meselesi», «tefecî - tüccar sermayesi ve bu kategorinin kapitalist yapı ile ilişkileri» gibi konularda, daha geniş teorik temellendirmelere ihtiyaç olacaktır. Bunu kısmen gelecek (ve konuyla ilgili son) yazımızda yapmaya çalışacağız.

Ayrıca gelecek yazıda böyle bir kır kesimi sınıfsal yapısı tablosu üzerinde nasıl bir ittifaklar politikasının yükselebileceği, Türkiye şartlarında, işçi sınıfının müttefiklerinin kimler olduğu ortaya konacak ve işçi sınıfının köylülük ve tarım programının ana hatları çizilmeye çalışılacaktır.

TABLO XXII

1965 verilerine göre en fazla şehirleşmiş ilden en az gelişmiş ile doğru 4 grup (%)

İstanbul	78	İçel	37	Burdur	27	Muş	19
Ankara	65	Tekirdağ	37	Antalya	27	Çorum	19
İzmir	50	İsparta	36	Bilecik	26	Adıyaman	19
Eskişehir	48	Amasya	36	Erzincan	26	Kars	19
Gaziantep	47	Kayseri	36	Samsun	26	Niğde	19
Adana	47	Diyarbakır	34	Denizli	25	Bolu	18
Bursa	44	Edirne	33	Afyon	25	Trabzon	18
Kocaeli	41	Kırklareli	33	Erzurum	24	Muğla	17
Hatay	40	Urfa	33	Sivas	24	Çankırı	17
		Balıkesir	32	Tokat	24	Giresun	17
		Elazığ	32	Zonguldak	24	Hakkâri	16
		Malatya	32	Van	23	Tunceli	15
		Aydın	31	Çanakkale	23	Kastamonu	15
		Manisa	31	Mardin	22	Ordu	15
		Konya	31	Nevşehir	22	Artvin	14
		Sakarya	31	Kütahya	22	Sinop	14
		Uşak	29	Rize	22	Yozgat	13
		Bitlis	28	Kırşehir	21	Bingöl	13
		Siirt	28	Maraş	21	Gümüşhane	12
				Ağrı	21		

TABLO XXIII

Şehirleşme hızındaki oransal artışa göre iller (1955-1965) (Aşağıdaki sıralama 4 grupta, skala değerleri üzerinden yapılmıştır.)

Ankara	15.9	Giresun	5.9	Zonguldak	4.6	Artvin	2.5
Tekirdağ	14.8	Sakarya	5.9	Muş	4.6	Kastamonu	2.3
Amasya	14.3	Bilecik	5.9	İsparta	4.5	Tokat	2.3
Erzincan	10.1	Kırklareli	5.8	Sivas	4.3	Kars	2.1
Adana	8.8	Konya	5.7	Erzurum	4.1	Yozgat	2.0
Siirt	8.5	Malatya	5.5	Edirne	3.9	İzmir	1.9
Bursa	8.1	Denizli	5.4	Van	3.9	Mardin	1.6
Antalya	7.9	Diyarbakır	5.3	Uşak	3.8	Nevşehir	1.3
Elazığ	7.5	Eskişehir	5.3	Çanakkale	3.8	Bingöl	1.3
Kocaeli	7.2	Ordu	5.3	Urfa	3.6	Gümüşhane	1.1
İçel	6.6	Burdur	5.2	Rize	3.6	Maras	1.1
Afyon	6.6	Kayseri	5.2	Samsun	3.5	Manisa	0.4
İstanbul	6.5	Çankırı	5.1	Çorum	3.4	Muğla	0.2
Gaziantep	6.3	Bolu	5.1	Hakkâri	2.9		
		Kütahya	5.1	Tunceli	2.8		
		Trabzon	5.1	Ağrı	2.6		
		Bahkesir	5.0	Bitlis	2.6		
		Sinop	4.9	Niğde	2.6		
		Aydın	4.8				
		Hatay	4.7				

Harita : I

1965 verilerine göre, illerin ŞEHİRLEŞME durumu

Şehirleşme Oranı %

78 — 38

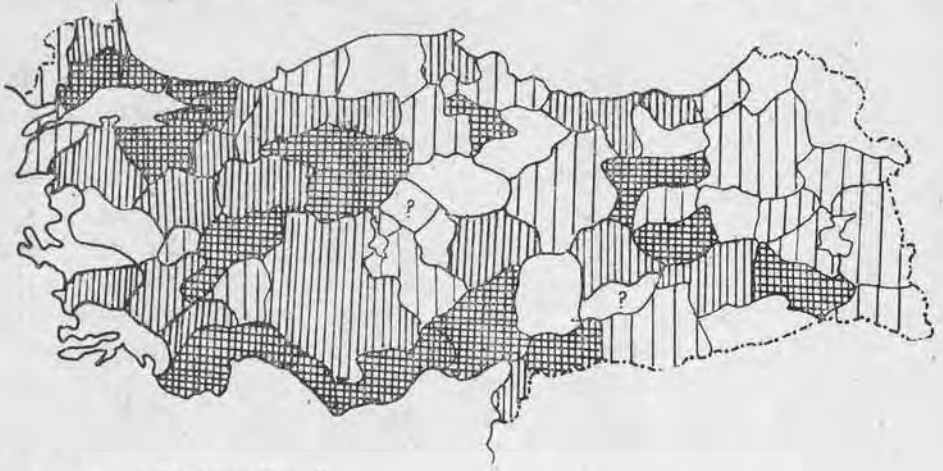
37 — 28

27 — 21

20 — 12

Harita : II

1955-1965 arası şehirleşme hızındaki oransal artışa göre iller.

Şehirleşme Hızı %
1. 15.9 — 6.3
2. 5.9 — 4.7
3. 4.6 — 2.6
4. 2.5 — 0.2

TABLO XXIV

Pazara açılma imkânlarına göre iller (1965) (bu değerler sıra değerleridir ve en küçük değer en gelişmiş ili ifade etmektedir)

İstanbul	3.3	Tekirdağ	17.0	Afyon	24.6	Erzurum	37.0
Kocaeli	8.6	Kütahya	17.3	Tokat	25.0	Bitlis	37.6
Bilecik	10.3	Balıkesir	17.6	Gümüşh.	25.3	Urfa	37.6
Sakarya	10.6	Denizli	18.3	İsparta	25.3	Bingöl	38.0
Bursa	10.6	Kırklareli	19.0	Kastamonu	25.6	Kars	38.3
Eskişehir	11.0	Kayseri	19.6	Muğla	25.6	Mardin	38.3
Rize	11.3	Amasya	19.6	Antalya	26.0	Muş	39.6
Nevşehir	11.3	Burdur	20.0	Erzincan	29.6	Ağrı	40.0
Ankara	11.6	İçel	20.0	Konya	30.0	Maras	40.3
Zonguldak	12.0	Edirne	20.3	Niğde	31.3	Yozgat	42.0
Aydın	13.0	Adana	21.3	Uşak	31.3	Siirt	42.0
Bolu	13.0	Çorum	21.6	Kırşehir	32.3	Sivas	43.0
Gaziantep	15.3	Manisa	22.0	Sinop	32.3	Hakkâri	45.0
İzmir	15.6	Giresun	22.3	Çankırı	32.6	Adıyaman	45.3
Artvin	15.6	Samsun	24.0	Elazığ	32.6	Tunceli	47.3
Hatay	16.0	Çanakkale	24.0	Diyarbakır	33.3		
Trabzon	16.3	Ordu	24.0	Van	34.3		
				Malatya	35.6		

TABLO XXV

1955-1965 arası pazara açılma imkânlarının illere göre gelişme hızı (Bu değerler sıra değerleridir ve en küçük değer en hızlı gelişmeyi ifade etmektedir.)

Hakkâri	1.5	Kırklareli	21.0	Kayseri	30.0	Gaziantep	38.0
Antalya	4.5	Erzurum	21.0	Manisa	30.5	Niğde	38.0
Van	5.5	Konya	22.5	Erzincan	30.5	Urfa	38.5
İzmir	8.0	Kastamonu	22.5	Artvin	31.0	Ağrı	39.5
Bitlis	10.0	Samsun	23.0	Rize	31.0	Malatya	40.5
Siirt	14.0	Kütahya	23.5	Yozgat	31.5	Mardin	40.5
Burdur	14.0	Sinop	24.0	İstanbul	32.0	Edirne	41.0
Kars	14.5	Bolu	24.5	Elazığ	32.5	Balıkesir	41.5
İsparta	16.5	Muş	25.5	Bilecik	33.5	Hatay	41.5
Ankara	19.0	Tekirdağ	25.5	İçel	34.0	G. hane	46.0
Bursa	19.0	Aydın	25.5	Denizli	34.0	Bingöl	48.0
Çorum	20.0	Adana	26.5	Zonguldak	34.5	Diyarbakır	51.0
		Muğla	26.5	Ordu	36.0	Sivas	51.0
		Afyon	26.5	Tunceli	37.0	Maraş	52.5
		Çankırı	27.5	Çanakkale	37.0	Kocaeli	52.5
		Amasya	28.0	Giresun	37.5		
				Tokat	37.5		
				Eskişehir	37.5		

Harita : III

«Pazara açılma imkânları» ölçütüne göre iller 1965 (km²'e düşen devlet yolları + yaz-kış açık yol oranı + motorlu taşıt aracı oranı)

en iyi durumdaki illerden en kötü durumdaki illere

1.	3.3 — 16.3	göre skala değerlendirmesi
2.	17.0 — 24.0	
3.	24.6 — 35.6	
4.	37.0 — 43.7	

TABLO XXV

1955-1965 arası pazara açılma imkânlarının illere göre gelişme hızı (Bu değerler sıra değerleridir ve en küçük değer en hızlı gelişmeyi ifade etmektedir.)

İzmit	1.5	Kırklareli	21.0	Kayseri	30.0	Gaziantep	38.0
Antalya	4.5	Erzurum	21.0	Manisa	30.5	Niğde	38.0
Van	5.5	Konya	22.5	Erzincan	30.5	Urfa	38.5
İzmir	8.0	Kastamonu	22.5	Artvin	31.0	Ağrı	39.5
Bitlis	10.0	Samsun	23.0	Rize	31.0	Malatya	40.5
Siirt	14.0	Kütahya	23.5	Yozgat	31.5	Mardin	40.5
Burdur	14.0	Sinop	24.0	İstanbul	32.0	Edirne	41.0
Kars	14.5	Bolu	24.5	Elazığ	32.5	Balıkesir	41.5
İsparta	16.5	Muş	25.5	Bilecik	33.5	Hatay	41.5
Ankara	19.0	Tekirdağ	25.5	İçel	34.0	G. hane	46.0
Bursa	19.0	Aydın	25.5	Denizli	34.0	Bingöl	48.0
Çorum	20.0	Adana	26.5	Zonguldak	34.5	Diyarbakır	51.0
		Muğla	26.5	Ordu	36.0	Sivas	51.0
		Afyon	26.5	Tunceli	37.0	Maraş	52.5
		Çankırı	27.5	Çanakkale	37.0	Kocaeli	52.5
		Amasya	28.0	Giresun	37.5		
				Tokat	37.5		
				Eskişehir	37.5		

Harita : III

«Pazara açılma imkânları» ölçütüne göre iller 1965 (km²'e düşen devlet yolları + yaz-kış açık yol oranı + motorlu taşıt aracı oranı)

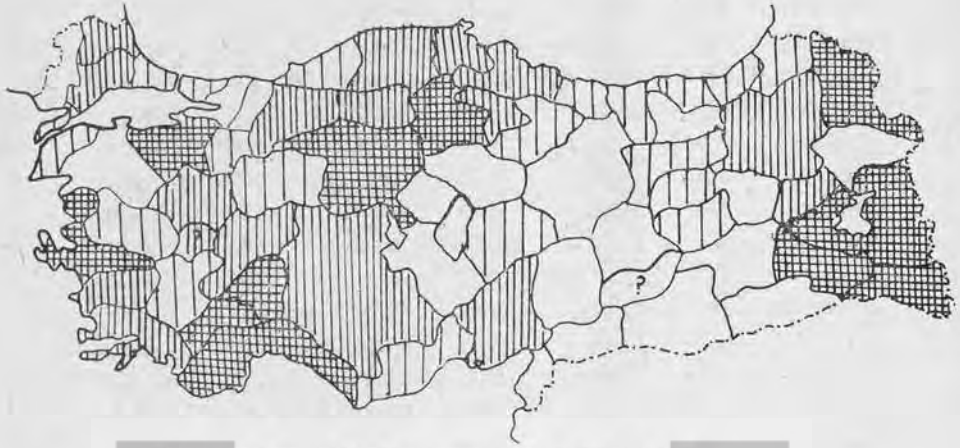

en iyi durumdaki illerden en kötü durumdaki illere

1.	3.3 — 16.3	göre skala değerlendirilmesi
2.	17.0 — 24.0	
3.	24.6 — 35.6	
4.	37.0 — 43.7	

Harita : IV

1955-1965 arası «pazara açılma imkânları» artış hızı

pazara açılma imkânları artış hızı skala değerleri

	1.5 — 20.0
	21.0 — 28.0
	30.0 — 37.5
	38.5 — 52.5

TABLO XXVI

Traktör başına düşen halan'a göre iller : (En az alan, en ileri traktörleşmeyi göstermektedir.) (1968)

Aydın	37	İçel	146	Kars	333	Tunceli	646
İzmir	56	Balıkesir	173	Konya	335	Adıyaman	648
Adana	75	Ankara	174	Çorum	338	Kütahya	724
Manisa	92	Samsun	192	Malatya	348	Uşak	727
Tekirdağ	102	Nevşehir	226	Maras	349	Erzurum	849
Sakarya	103	Van	232	Diyarbakır	389	Hakkâri	901
Edirne	109	Çanakkale	237	Afyon	393	Ağrı	925
Bursa	117	Elazığ	250	Kastamonu	405	G. hane	938
Muş	124	Gaziantep	255	Sivas	447	Giresun	1085
Kırklareli	126	Kırşehir	263	Bilecik	467	Sinop	1254
İstanbul	127	Burdur	271	Kocaeli	473	Zonguldak	1624
Muğla	130	Erzincan	283	Urfa	514	Artvin	4957
Tokat	130	Bitlis	284	Niğde	547	Bingöl	8112
Eskişehir	135	Bolu	289	Siirt	608	Ordu	11074
Hatay	135	Yozgat	289	Kayseri	617	Trabzon	14606
Antalya	136	Çankırı	305	Mardin	633	Rize	—
Amasya	141	İsparta	313				
Denizli	143						

TABLO XXVII

1965-1968 arasında traktör sayısında illere göre oransal artış hızı (%)

Giresun	3300	Tokat	200	Balıkesir	122	Urfa	66
Tunceli	866	Çorum	190	Bolu	117	Ağrı	63
Gümüşhane	600	Kütahya	188	Çanakkale	114	Gaziantep	62
Çankırı	534	Siirt	178	Uşak	113	İzmir	62
Erzincan	445	Yozgat	178	Afyon	107	Mardin	61
Van	404	Bilecik	171	Ankara	104	Antalya	60
Elazığ	329	Muğla	165	Bursa	103	Eskişehir	60
Muş	323	İsparta	159	Samsun	95	Sinop	53
Nevşehir	312	Erzurum	156	Niğde	101	Kırşehir	48
Burdur	271	Bitlis	153	Diyarbakır	89	Kocaeli	47
Sivas	245	Kars	144	Kırklareli	88	Tekirdağ	47
Kastamonu	232	Amasya	143	Edirne	85	Konya	45
Zonguldak	232	Denizli	137	Maraş	79	Manisa	45
Malatya	223	Kayseri	125			Adana	38
		Samsun	125			Aydın	33
						İçel	27
						İstanbul	24
						Hatay	12

Harita : V

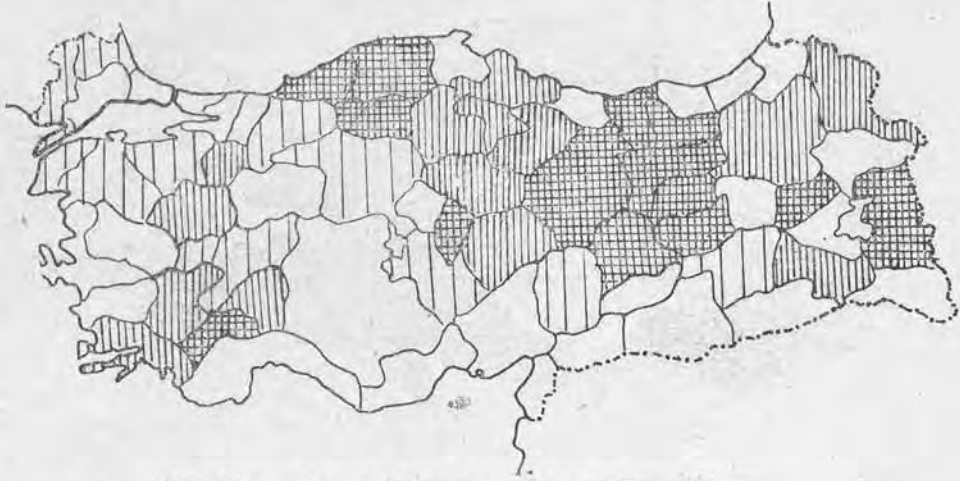
Traktör başına ekilen alan oranına göre iller (1968)

traktör başına düşen ekilebilir alan oranı (ha)
37 — 143
146 — 313
333 — 633
646 — 14606

Harita : VI

1958-1968 arası traktör sayısında artış hızı

1958 - 1968 arası traktör sayısında artış hızı (%)	
	3300 — 223
	200 — 125
	122 — 79
	66 — 12

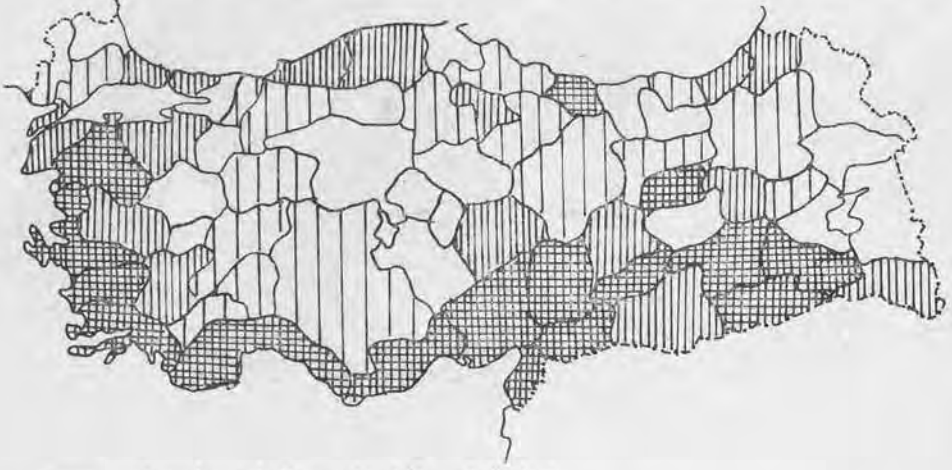
TABLO XXVIII

1950-1967 arası illere göre mülksüzleşme (topraksızlaşma) (%)

Hakkâri	38.3	Kütahya	24.3	Eskişehir	16.0	Gaziantep	11.5
Sinop	33.6	Trabzon	22.3	Manisa	15.7	Kırklareli	11.1
Çankırı	33.0	Yozgat	21.3	Kars	15.7	Urfa	10.5
Kastamonu	28.9	Ankara	21.3	Erzincan	15.2	Mardin	9.9
Rize	28.3	Kocaeli	20.9	Tekirdağ	14.0	Muş	8.0
Tokat	28.0	İsparta	20.6	Ağrı	13.8	Van	7.4
Samsun	27.8	Artvin	20.2	Antalya	13.7	Elazığ	7.1
Çorum	27.3	Bilecik	19.9	Hatay	13.7	Bitlis	4.4
Afyon	27.1	Sivas	19.1	Niğde	13.5	Aydın	4.0
Amasya	26.8	Balıkesir	18.4	Konya	13.4	Malatya	3.7
Bursa	26.7	Edirne	17.5	Kayseri	13.3	Diyarbakır	1.3
Ordu	26.0	Muğla	17.1	Erzurum	12.8	Siirt	1.3
Bolu	25.6	Bingöl	17.0	G. hane	12.5	İçel	0.6
Giresun	25.1	Çanakkale	16.6	Burdur	12.5	Adana	—
		Kırşehir	16.1	Denizli	12.5	Maraş	—
				İstanbul	12.0	İzmir	—
				Tunceli	11.8		

Harita : VII

K.E.E'ye göre (1964-1967) iller ölçüsünde TOPRAK TEKELLEŞMESİ

toprak tekelleşmesi skala değerleri

6 — 33

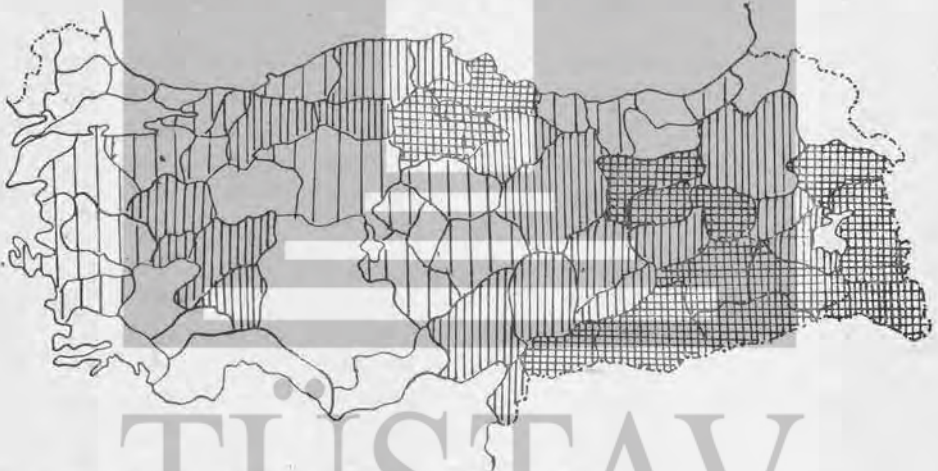
40 — 56

57 — 72

73 — 106

Harita : VIII

K.E.E'ye göre (1964-1967) illere göre TOPRAKSIZ AİLELERİN çiftçi ailelere oranı

topraksız ailelerin çiftçi ailelere oranı %

53.7 — 36.1

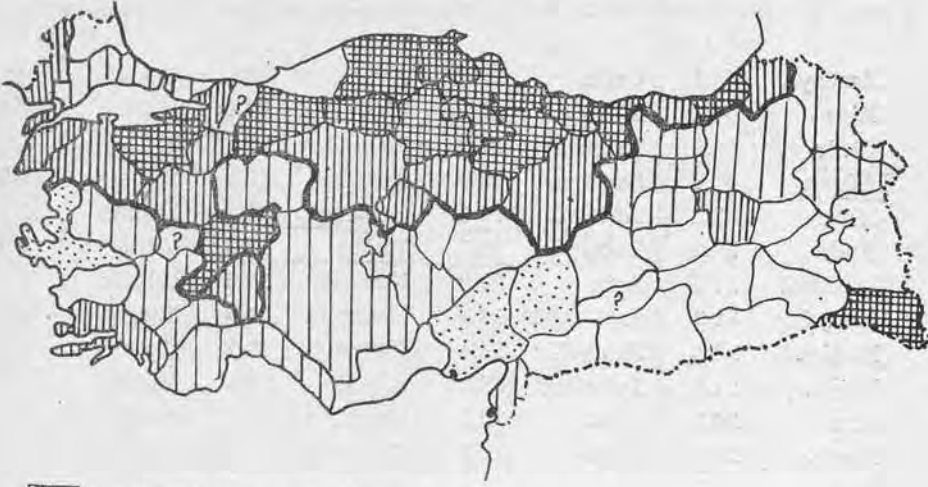
35.6 — 30.1

30.0 — 26.5

26.4 — 21.2

Harita : IX

1950-1967 arası illere göre topraksızlaşma oranı

1950 - 1967 topraksızlaşma oranı %
38.3 — 25.1
24.3 — 16.1
16.0 — 11.8
9.9 — 10.4

TABLO XXIX

İllere göre ortakçı ailelerin çiftçi ailelere oranı (%) (1967 rakkamları)

Urfa	20.0	Malatya	1.5	Konya	0.69	Giresun	0.24
Diyarbakır	15.0	Amasya	1.4	Çorum	0.64	Bursa	0.24
Adıyaman	9.9	Muş	1.3	Niğde	0.59	Bolu	0.23
Adana	7.6	Aydın	1.3	Afyon	0.52	Tekirdağ	0.20
Mardin	6.9	Balıkesir	1.1	Denizli	0.51	Tokat	0.20
Tunceli	6.2	Hakkâri	1.1	Kütahya	0.45	Kars	0.17
Bingöl	4.4	Samsun	1.1	Kayseri	0.42	Çankırı	0.16
Burdur	3.9	Manisa	1.0	Yozgat	0.41	Zonguldak	0.14
Gaziantep	3.7	Van	0.9	Sivas	0.39	Kırklareli	0.14
Hatay	3.2	Çanakkale	0.8	Ordu	0.38	G. hane	0.08
Siirt	3.0	Sakarya	0.8	Ankara	0.35	Kocaeli	0.07
Ağrı	3.0			Kastamonu	0.35	Sinop	0.08
Erzurum	2.9					Trabzon	0.05
Antalya	2.8					Eskişehir	0.04
Erzincan	2.8					İstanbul	0.02
Muğla	2.8					Bilecik	0.01
Maraş	2.6					Nevşehir	—
İçel	2.5					Artvin	—
İsparta	2.5					Rize	—
Elazığ	2.4					Kırşehir	—
Bitlis	2.3						

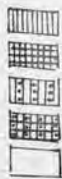
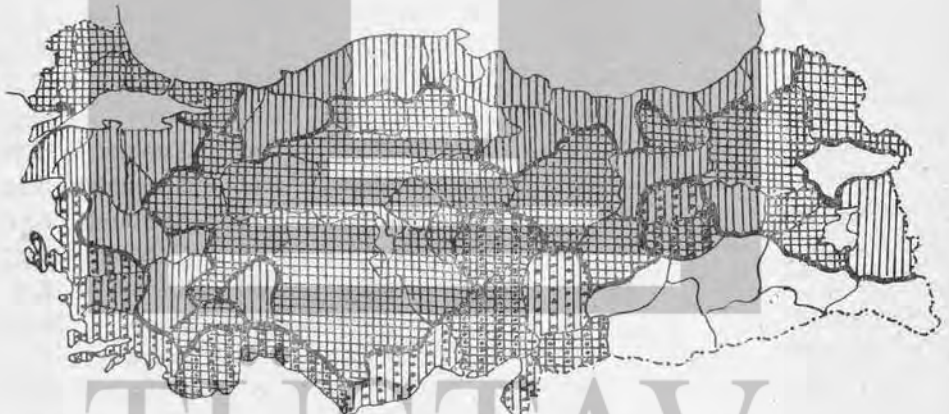
TABLO XXX

İllere göre mevsimlik tarım işçisi olan köylerin ilin tüm köyelerine oranı. (%)

Amasya	85.1	Ordu	22.5	Artvin	14.0	Çorum	6.4
Rize	48.1	Mardin	22.1	Konya	14.0	Uşak	6.4
İzmir	46.0	Kırşehir	22.0	Balıkesir	12.7	Burdur	6.2
Adana	43.7	Samsun	22.0	Giresun	12.5	Sivas	5.7
Muş	43.1	Antalya	21.1	Gaziantep	12.0	Elazığ	5.4
Aydın	38.0	Sakarya	21.1	Maraş	12.0	Kütahya	5.1
İstanbul	37.5	Ağrı	20.9	Kocaeli	11.6	Bilecik	5.1
Nevşehir	31.2	Kırklareli	18.4	Erzurum	11.3	Yozgat	4.8
Manisa	28.2	Eskişehir	18.4	Hakkâri	11.2	Çankırı	4.1
Muğla	27.5	Tekirdağ	18.0	Afyon	10.8	İsparta	3.8
Van	26.3	Siirt	15.3	Diyarbakır	10.4	Zonguldak	3.7
Bursa	25.5	Urfa	15.2	Erzincan	8.7	Malatya	3.5
İçel	24.3	Denizli	15.1	Bolu	8.4	Niğde	3.2
Kayseri	24.2	Bitlis	15.0	Tokat	8.4	Kastamonu	3.2
Hatay	24.2	Ankara	14.4	Kars	8.2	Gümüşhane	1.7
		Edirne	14.2	Bingöl	7.0	Tunceli	1.4
		Çanakkale	14.1	Trabzon	6.5	Adıyaman	1.2
						Sinop	0.9

Harita : X

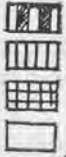
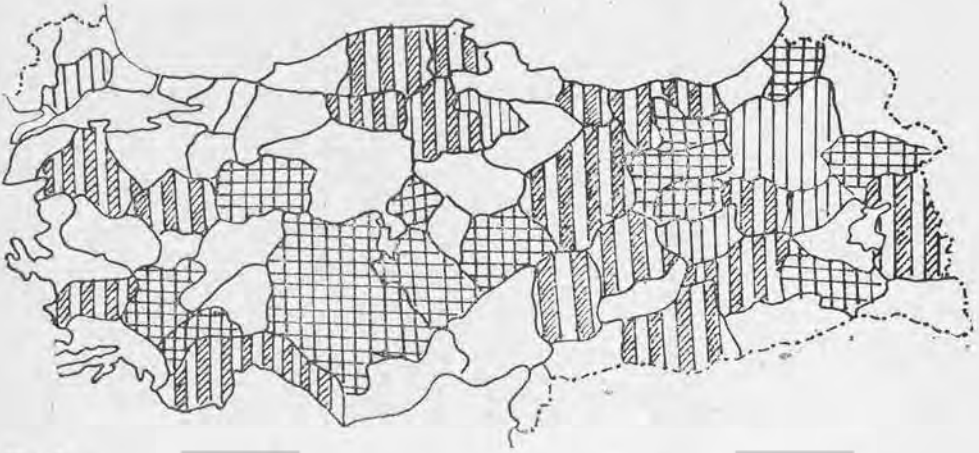
İllere göre işletme büyüklüğü — mülkiyet türü

- Küçük mülkiyet (—50 dönüm)
- Orta mülkiyet (51 — 200 dönüm)
- Küçük mülkiyet + büyük mülkiyet
- Orta mülkiyet + büyük mülkiyet
- Büyük mülkiyet + toprak tekelleşmesi

Harita : XI

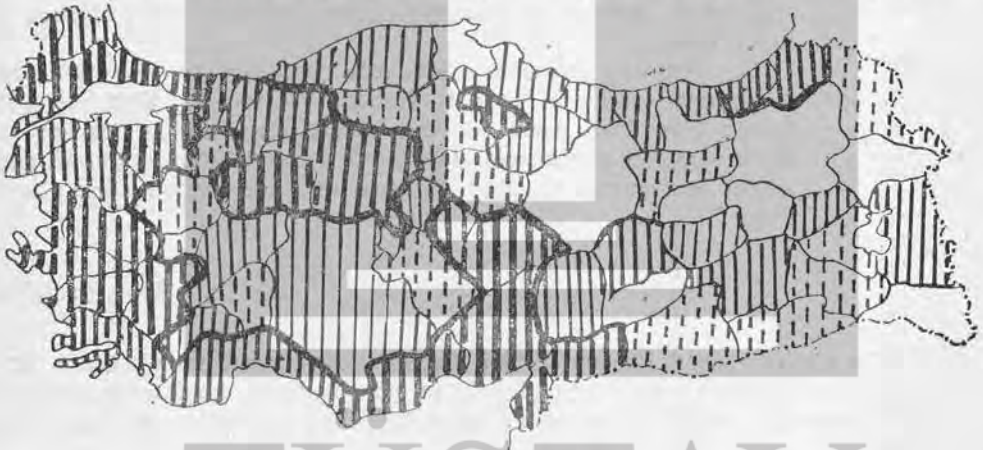
1950-1967 arası, illere göre işletme büyüklüğü ve mülkiyet büyüklüğünde değişme yönü

- Büyük mülkiyetin orta mülkiyet aleyhine büyüdüğü iller
- Büyük mülkiyetin küçük mülkiyet aleyhine büyüdüğü iller
- Orta mülkiyetin güçlendiği iller
- Küçük mülkiyetin arttığı ya da durumu değişmeyen iller

Harita : XII

Tarımda kapitalist gelişme seviyesine göre Türkiye'nin 5 bölgesi

- En çok gelişmiş 1. Bölge
- Gelişmiş 2. Bölge
- Orta gelişmiş 3. Bölge
- Az gelişmiş 4. Bölge
- Gelişmemiş 5. Bölge

TUJSTAV

Bangladeş'te darbeden önce

Geçtiğimiz aylarda Bangladeş'te bir darbe ile Mucibur Rahman rejimi devrildi ve Rahman öldürüldü. Türkiye basınında olayların etrafli bir yorumu çıkmadı. Darbenin «gerici» niteliği, CIA - ABD emperyalizmi ve Mao'cuların etki ve ilişkilerinden söz edilmekle birlikte olayların gelişimi ve ülkedeki devrimci güçlerin tavrı oldukça karanlık kaldı.

La Nouvelle Revue Internationale dergisinin Ağustos 1975 tarihli sayısında çıkan ve «gerici» darbenin hemen öncesinde bir Hintli devrimcinin, Parti üyesi ve Parti Ulusal Meclisi üyesi Sarada Mitra'nın aşağıda tercümesini verdiğimiz yazısı, darbeye götüren gelişmeleri özetliyor ve Mucibur - Rahman rejiminin yıkılışına aydınlık getiriyor.

Sarada Mitra

Bangladeş'e sene başında gittim. Orada yoldaşlarımız bana ülkenin yakın geçmişi ve geleceği hakkındaki görüşlerini, güncel durum hakkındaki duygularını açıkladılar. Aşağıda okuyacağınız metin bu görüş ve düşüncelere dayanmaktadır.

Batı Pakistan ordusunun silâhları bıraktığı gün, 16.Aralık.1971 tarihinde, Bangladeş halkı nihayet özgürlüğüne kavuştu. Yurtseverlerin sürdürdüğü mücadeleye, özgürlüğe tutkun tüm ülkelerin, özellikle Hindistan'ın desteği, yeni Cumhuriyetin kuruluşunu mümkün kıldı. Pakistan karşı devrimciliğine karşı kazanılan zafer bir kez daha uluslararası dayanışma hareketinin ulusal ve sosyal kuruluş savaşçıları ile dayanışmasının önemini ortaya koydu. Bu hareketin öncülüğünü SSCB ve sosyalist topluluğun diğer ülkeleri yapmaktadırlar ve hareke-

tin bugüne dek, Bengladeş’de ulusal bir bilincin oluşmasına büyük etkileri olmuştur.

Özgürlüğüne kavuştuğu günden sonra, ülke hareketli bir ortama girdi. Sınırlararası kutuplaşma gitgide arttı. Sosyal güçlerin gruplaşması yeni siyasî blokların ve ittifakların doğmasına yol açarken, siyasî rejimde de derin değişiklikler meydana geliyordu. 1975 yılı başında burjuva parlamenter demokrasi yerini bir başkanlık rejimine ve çoğulcu rejim (siyasal pluralizm) yerini tek parti sistemine bıraktı. Bu gelişimin nedenleri nedir? Bu soruyu cevaplayabilmek için yakın geçmişin olaylarına göz atmamak gerekir.

* * *

İki yıl kadar oluyor; genç Cumhuriyet, temel ilkeleri ulusçuluk, laiklik, demokrasi ve sosyalizm olan ilk Anayasasını kabul etmişti. Bu ilkeler, Bengladeş komünistlerine göre, ülkenin sosyal gelişimi düzeyine tekabül ediyordu. Ulusçuluk: halkın özgürlük iradesini, uluslaşma ve birliğini gerçekleştirme iradesini simgeliyordu. Laiklik, Devletin laik niteliğini onaylıyor ve fanatizme ve din yoluyla halk yığınlarını karanlıkta bırakmaya karşı mücadelenin başlangıcını belirliyordu.

Batı Pakistan’ın zorla uyguladığı karanlık diktatörlük yıllarından sonra, özgürlük hareketinin yükselmesiyle oluşan ortamda, Anayasada yer alan demokrasi ilkesi, kitlelerin daha geniş şekilde kullanmaya olan özlemlerini dile getiriyordu. Devletin siyasetinin izleyeceği yol olarak sosyalizmin gösterilmesi halkın bilincinde yabancı sömürü ile özdeşleşen kapitalizmin reddedilmesi demektir. O dönemde, sosyalizmin anlaşılabilir biçimi marksistlerin yorumu ile hiç de uyuşmamasına rağmen, Anayasaya ilke olarak sosyalizmin getirilmesi, sosyalist fikirlerin büyük yaygınlığını doğuruyordu.

Ancak bu ilkeleri açıklamak ayrı şey, gerçekleştirmek ayrı şeydir. Cumhuriyet, ilk günden itibaren özellikle ekonomik olan sayısız zorluklarla karşılaştı. 1971 savaşları sırasında ekonomi büyük zararlar gördü. Yalnızca yüzde 10’u sanayi sektörüne ait olan ulusal gelirin yapısı, ekonominin geri kalmışlığının belirtisidir. Ulusal gelir, yılda kişi başına ancak 70 dolardır. Ülke, gıda maddelerinin ve sanayi maddelerinin büyük bir bölümünü ithal etmektedir. Oysa, özellikle jüt ihracatından oluşan yabancı döviz kaynakları sınırlıdır.

Bütün bu yıllar boyunca işsizlik sorunu tüm keskinliği ile devam etti. Bazı nesaplara göre, ortalama olarak nüfusun üçte biri tam gün çalışmamaktadır. Köylülük topraksızlıktan yakınmaktadır. Hindistan’a sığınmış milyonlarca insanın geri dönmesinden sonra, konut ve iş sorunu daha da önem kazanmaktadır.

Bengladeş halkı, geçmişin mirasına karşı mücadele etti ve bir çok başarılar kazandı. Hükümet Pakistan sermayesine ait olan bütün özel teşebbüsleri millileştirdi ve yerli kapitalistlerin sahip olduklarını Devletin denetimine verdi. Kamu sektörü artık sanayi girişimlerinin, bankaların, sigorta şirketlerinin, ulaşım ve haberleşme yollarının, elektrik merkezlerinin ve dış ticaretin % 85’ine sahip olmakla ekonomide önemli bir rol oynamaya başladı. 3,5 milyon «taka» lık (1 dolar = 7,28 taka) bir «tavan» yerli sermaye çevrelerinin yatırımlarına ayrıldı; yabancı sermaye ile her türlü işbirliği yasaklandı; sahip olunabilecek en geniş toprak mülkiyeti 33 akr ile sınırlandırıldı.

Bengladeş’in dış siyaset gelişmeleri, SSCB ve sosyalist topluluğun diğer ülkeleri ile olan ilişkilerin sıkılaşması yolunda oldu. Eski Pakistan yöneticilerinin körüklediği Hindistan’a karşı olan düşmanlık sona erdi. Bengladeş Cumhuriyeti, bir çok kereler Asya ve Afrika halklarının anti-empyalist mücadelesine olan dayanışmasını açıkladı.

Saygon kukla rejiminin yıkılmasından bir çok yıl önce, hükümet, Güney Vi-
etnam Cumhuriyeti geçici devrim hükümetini tanımıştı. Diğer bloksuz ülkeler ile
birlikte, Bengladeş'de, siyasî ve ekonomik bağımsızlık ile birlikte dünyada ba-
rışı savunmuştur. Bengladeş'in uluslararası durumu bu şekilde sağlamlaşmıştır.

Sosyalist topluluk ülkeleri ve özellikle SSCB, genç Cumhuriyetin karşılaştığı
zorlukları yenebilmesi için bir çok yardımlarda bulundular. Savaş dolayısıyla pek
çok kayıplara uğramış bir ekonomiyi kalkındırmak için katkıda bulunarak, kre-
diler ve gıda yardımı sağlayarak, sosyalist topluluk ülkeleri ve SSCB, ulusal
(yeniden doğuşun) rönesansın önünde beliren çok güç sorunların çözümüne
büyük yardımlar yaptılar. Başbakan Mucibur Rahman, Sovyet halkının, Bengla-
deş'in özgürlük hareketine gösterdiği dayanışma ruhunu heyecanlı övgülerle yü-
celtti.

Halkın ulusal kurtuluş mücadelesini yönetmiş olan Mucibur Rahman'a, hü-
kûmetinin sürdürmüş olduğu iç ve dış politika büyük bir etkinlik ve halkın çok
büyük bir çoğunluğunun desteğini sağladı. 1973 parlamento seçimlerinde, ikti-
dar partisi Halk Cephesinin kazanmış olduğu büyük başarı, bu durumun belir-
tisidir. Gerçekten de, Halk Cephesi, 315 sandalyeden 307'sine sahip olmuş diğer
siyasî partiler ise hemen hemen hiç temsil edilmemişlerdir. Ancak bu zafer, Cep-
henin adaylarının üstünlüklerinden veya kitleler içinde yapmış oldukları etkili
çalışmalardan çok halkın Mucibur Rahman'a olan güveninden kaynaklanıyordu.
Zaten daha sonraki olaylar da, milletvekillerinin bir çoğunun, başbakanın izle-
diği siyasete hiç de yakınlık duymadıklarını ispatladı.

* * *

Bengladeş Komünist Partisi hükümetin aldığı ilk tedbirleri olumlu karşıladı.
1973 Aralık ayında toplanan Parti II. Kongresinde, temel ekonomik ve uluslararası
ilişkiler alanında, siyasî ve sosyal hayatta devrimci bir sürecin başlamış olduğu
açımlandı. Komünistlere göre ülkede, kapitalist olmayan bir gelişme devresi baş-
lıyordu.

Bu yönde bir gelişimin faktörleri olarak, yabancı tekeli sermayenin zayıf-
lığı, yerli büyük burjuvazinin olmayışı, tarımda kapitalist biçimlerin henüz ge-
leşme halinde olmaları, feodal oligarşilerin etkinliklerinin az olması (özellikle
1947 yılında Hintli büyük feodallerin Hindistan'a kaçışlarından sonra feodal oli-
garşinin etkinliği çok zayıfladı) sayılmaktadır. Komünist Partinin II. Kongresin-
de, Halk Cephesi, özellikle, içlerinde burjuva, feodal ve hatta yarı - emperyalist
unsurların da bulunduğu orta tabakaların temsilcilerinin oluşturduğu bir parti
olarak nitelendirilmiştir. Bununla birlikte, Kongre, bu partinin yönetimine ve
özellikle Mucibur Rahman'ın olumlu rolüne dikkati çekmiştir.

Ancak komünistler hiç bir zaman, ülkedeki durumu olduğundan başka gör-
memişlerdir. Her zaman için objektif ve sübjektif nitelikteki zorlukları dikkate
almışlardır. Genç işçi sınıfı, kendisine ait olan yönetici rolünü henüz üstlenme-
miştir. Milyonlarca köylü, büyük bir çoğunlukla örgütsüz kalmıştır. Sosyal ge-
leşme yolunun seçiminde, kesin sözü söyleyecek, kendi sözünü söyleyecek bir
işçi hareketi henüz doğum halindedir.

Bütün bu yıllar süresince, Cumhuriyet emperyalizmin ve Çinli maocu yö-
neticilerin saldırılarına ve entrikalarına maruz kalmıştır. Çinli maocu yöneticiler,
ülke içinde bulunan uzantıları (goşist gruplar) vasıtası ile, ulusal iktidara karşı
komplolar çevirmekten ve Devlet örgütünün cürümüş karşı - halkçı unsurlarının
yardımlarına bol bol başvurmaktan geri kalmamışlardır. Bu unsurların iktidar par-
tisi içine sızmış olmaları durumu daha da karıştırmıştır.

Şayet yurtsever ve ilerici güçler, iç ve dış düşmanın baskılarına dayana-
bilecek, gerçek özgürlük ve sosyal ilerleme için mücadeleye kitlelerin geniş bir

bölümünü sokabilecek sağlam bir ittifak oluşturabilmiş olsalardı bağımsızlık yolunda ortaya çıkan zorlukları göğüsleyebilirlerdi. Bengladeş'li yoldaşlarımızın belirttiikleri gibi, aralarındaki uzun işbirliği geleneğine rağmen, ortak mücadele için komünistler ve yurtseverlerin birliğinin gerçekleşmesinin ne kadar zor olduğunu, bu güçlerin ittifakının birinci deneyi göstermiştir. Bu konuda en anlamlı örnek, Halk Cephesi — Komünist Parti ve Ulusal Halk Partisinin temsilcilerinden oluşan **Birleşik Halk Cephesinin** kuruluş tarihidir.

Komünist Parti II. Kongresi, önemli bir siyasi görev olarak gördüğü bu durum üzerine, Cephe'nin genişletilmesi ve sağlamlaştırılması çağrısında bulunmuştur. Komünistlerin çağrısı kitlelerce desteklenmiş, ancak, iktidardaki partinin tutucu çevreleri komünistlerle işbirliğini reddetmişlerdir. Ve hatta Mucibur Rahman'ın isteği üzerine, her şeye rağmen Cephe kurulduğu zaman, çalışmalarını önleyecek her çabayı göstermişler, hatta bölgesel örgütlerin kuruluşunu baltalamayı dahi başarmışlardır. Parlamentoyu, Cepheye karşı çıkarmışlardır. Bu şekilde, Cephe, ülke yaşamı üzerinde etki olanağından yoksun kalmıştır.

Şüphesiz ki, iktidardaki partinin çoğunluğunu oluşturan merkezci grup, kararlı davranabilmiş olsaydı, tutucu kanat, Cepenin eylemini bu şekilde sınırlayamazdı. Ama parlamenter çoğunluğa dayanan merkezçiler, kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmeyi yeğ tuttular. Sonuç olarak Birleşik Halk Cephesi felce uğramış oldu. Ve çanlar tüm yurtseverler için çalışmaya başladığında, kurulabilmiş olsaydı öncü görevi yüklenebilecek olan bu gücün eksikliği kendini gösterdi. Emekçilerin çıkarları doğrultusunda bir hükümet programının tamamlanması için kitleleri harekete geçirebilecek araçlardan yoksun Cumhuriyet için böyle bir gücün nedenli gerekli olduğu ortaya çıktı.

* * *

1974 yılı Bengladeş için bir dönüm noktası, bir karar yılı oldu. Kapitalist ekonominin dünya ölçüsündeki krizi, ekonomik güçlükleri daha da keskinleştirdi. Enflasyon ülkeyi kırıp geçirdi; fiyatları bir kaç kez artmış olan asgarî ihtiyaç maddeleri yoksullar için erişilmez oldu. Bir kilo pirincin fiyatı (temel yiyecek maddesi) 10 taka iken, bir jüt işçisinin haftalığı 35 takayı geçmiyordu. Sel baskınları ürünlere büyük zararlar vermişti. İki milyon tonluk tahıl açığı vardı; Cumhuriyetin doğusunda ve kuzeyinde onbinlerce yoksul köylü açlıktan öldü. Gıda maddeleri ithalâtı, zayıf yabancı döviz rezervlerini eritti.

ABD'nin jüt ve jüt mamulleri alımını büyük miktarda azaltmasından beri bu ihracat imkânı yok olma yoluna girdi: 31 işyeri üretimi tamamen durdurdular veya kısıtılar, onbinlerce işçiye yol verildi ve böylece günlük kazançlarından oldular. Temel maddelerin, yedek parça ve enerji parçalarının yokluğu diğer sektörlerde de üretimin azalmasına yol açtı. Yerli burjuvazi, bürokratlaşmış memurların ve iktidardaki partinin tutucu unsurları, daha da zenginleşmek, uluslaşma siyasetinin terkinin kabul ettirmek, yerli ve yabancı sermayeyi hedef alan kısıtlamaları kaldırmak ve bu şekilde kendi durumlarını sağlamlaştırmak için ekonomik krizden yararlanmaya çalıştılar. Burjuva unsurların baskısı altında hükümet, yatırımların «tavanını» on kez yükseltti ve yerli girişimlerin yabancı girişimlerle işbirliğinde bulunma yasağına bazı «düzenlemeler» getirdi. Bu tedbirler sol partiler tarafından eleştirildi.

Burjuvazi ülkenin gelişmesine katkıda bulunmak için yatırımda bulunmayı reddetti. Burjuva çevreleri, sömürücüler ve her türlü çürümüş unsur, nihayet bu günlerin kendi günleri olduğunu hesaplayarak ekonomiyi enflasyona, spekülasyona ve kaçakçılık eylemleri çukuruna ittiler. Kimisinin kamu kuruluşlarında önemli görevlere sahip olduğu, Halk Cephesinin bir çok üyesi, bürokratlaşmış memurlar suistimaller içine batılar.

Hükümete karşı eylem başlatabilmek için, burjuva parlamenter demokrasi «kolaylıklarından» yıllarca yararlanan gerici ve maocular (goşistler), böyle bir ekonomik kriz ortamında kendilerini son derece rahat hissediyorlardı. Hindistan ve SSCB'nin dostluğuna karşı bir kampanya başlattılar. Çok sayıda gazete ve dergi hükümetin ilerici dış politikasını eleştirerek, anti-sovyet ve anti-hindistan kampanyaya katıldılar. Görüşmelerimiz sırasında yoldaşlarımız bu demagojik propagandanın görülmemiş bir küstahlıkla yayıldığını belirttiler.

Gönlüller görünümü altında hareket eden muhalefetin gizli silâhli grupları da bir karışıklık ve anarşi ortamının yaratılmasına katkıda bulundular. Siyasî cinayetler arttı. Resmî istatistiklere göre, altısı Parlamento üyesi olan 14 000'den fazla siyasî militan son üç yıl içinde öldürüldü. Gericilik aynı zamanda sabotajlara da başvurdu; yirmiden fazla jüt ambarında çıkartılan yangınlar, ülkeye 1,1 milyar takalık zarar verdi.

Bu ortamı, Bengladeş Komünist Partisi «son derece vahim» olarak nitelendirdi. Hükümeti, programını uygulayamaması, fiyat artışlarını önleyememesi ve bu düzene ve çürümeye son verememesi nedeni ile son derece sert bir şekilde eleştirdi. Mucibur Rahman'ın yöneteceği ve dürüst yurtseverlerden oluşacak bir hükümetin oluşturulmasını; Devlet mekanizmasının kokuşmuş gerici unsurlardan temizlenmesini, siyasî sistemin değiştirilmesini istedi. Bu yeni sistemde ulus düşmanı güçler hareket özgürlüğüne sahip olamayacaklar, kitleler hükümet siyasetinin belirlenmesine ve uygulanmasına katılabileceklerdi. Komünist Parti aynı zamanda, yeni bir platformda Komünist Parti dahil olmak üzere tüm yurtsever partilerin ve güçlerin toparlanmasını önerdi.

Eş denemese bile, benzer bir çağrı, Ulusal Halk Partisi ve Halk Cephesinin etkili kişilerince de yapıldı. İktidardaki partinin yönetici kuruluşları, başkanın, durumun düzelmesi için bir Anayasa değişikliğini Parlamento'ya sunması kararını aldılar. Bu şekilde yurtsever ve ilerici güçler, Cumhuriyetin ilerici gelişme yolunda kalabilmesinin tek çaresinin halk düşmanı ve anti-demokratik çevrelere pek uygun düşen siyasî sistemin değiştirilmesi olduğunun bilincine vardıklarını gösterdiler.

* * *

1974 Aralık sonunda Bengladeş'de sıkıyönetim ilân edilmişti ve bir ay sonra Parlamento ezici bir çoğunlukla, başkanlık rejimini getiren Anayasa değişikliğini kabul etti. Bundan böyle, dolaysız seçimle beş yıl için başa gelen Başkan, tüm temel yetkilere sahiptir. Geniş bir yasama yetkisine, yasama organlarının yetkilerini belirleme hakkına ve bakanları tayin hakkına haizdir.

Mucibur Rahman Parlamentoda yaptığı konuşmasında, yeni siyasî rejimin amacının Anayasada yazılı ideallerin gerçekleşmesini sağlayacak şartların yaratılması, işçiler ve sömürülen kitleler için bir demokrasi yaratılması olduğunu belirledi. Sömürüden arınmış bir toplum için birlik çağrısında bulundu. Hükümet aynı zamanda, spekülâtlörlere, sabotajcılara, kaçakçılara ve zimmetine para geçirenlere karşı, ölüm cezaları dahil en sert tedbirlerin uygulanacağını bildirdi.

Daha sonra bu unsurlara karşı başka tedbirler de alındı. Özellikle 100 takadan fazla değerdekî banka çeklerinin tedavülünün yasaklanması, karaborsacılar indirilen önemli bir darbeydi. Komünistler bu tedbirleri desteklediler.

Geçen Şubat ayında, Bengladeş Başkanı seçilen Mucibur Rahman yeni bir siyasî partinin kuruluşunu açıkladı. Bu partinin adı Köylü ve İşçi Halk Cephesi (Bengladeş Krişak Sramik Avimi Lig - B.A.K.S.A.L.) idi. Bu tarihten beri, Parlamento kararına dayanarak, tüm Cumhuriyet içinde bir tek parti vardır. «İkinci devrimin» programını gerçekleştirme görevi bu partiye aittir. B.A.K.S.A.L.'in başkanı Mucibur Rahman programı şöyle açıklamıştır: gelecek yıllarda ülkenin

65 000 köyünde çok ünlü tarımı gerçekleştirecek kooperatiflerin kurulması; yönetim çevrelerinde BAKSAL ve kitle kuruluşları temsilcilerinden oluşan yeni idarî kuruluşların oluşturulması; adalet sisteminin reformu; doğur kontrolü lehinde kampanyalar; çürümeye ve karaborsacılığa karşı savaş; işçi, köylü, genç, öğrenci ve kadın birleşik örgütlerini yönetmekle görevli BAKSAL kadrosunda tüm ilerici güçlerin birliğinin sağlanması.

Komünistler yeni partinin sınıfsal niteliğinin Halk Cephesinden daha farklı olacağını düşünmektedirler. BAKSAL kapitalist olmayan gelişme programını sonuçlandırmak için ulusal bir örgüt haline gelmelidir. Komünist Parti ve Ulusal Halk Partisi, üyelerini BAKSAL'a ve birleşik kitle örgütlerine üye olmaya çağırılmışlardır. Ancak yeni partiden, gelişen burjuvazinin çıkarlarını temsil eden kişilerin de bulunacağını göz önünde tutmak gerekir. Bu durum ise örgütün içinde çelişkiler doğurabilir ve örgütün geleceği, saflarındaki birlik ve örgüt içinde sürdürülecek mücadele ile belirlenecektir. BAKSAL'ın gelecekteki gelişimi, bu mücadele sonucunda galip gelecek olan devrimci, ilerici eğilim veya burjuva, ılımlı eğilime göre çizilecektir.

1975 Haziranında Mucibur Rahman, Cephenin yönetici organlarının Merkez ve Yürütme Komitelerinin, Parti Konseyinin kurulduğunu açıkladı. BAKSAL'ın en üst yönetici organı olan Parti Konseyi beş yıl içinde en az iki kez toplanır. İllelere göre başlıca amaç şudur :

«Sosyal, siyasî ve ekonomik gelişmeyi hızlandırmak, sömürden arınmış bir toplum yaratmak.»

Bengladeş'in siyasî rejimine getirilen değişiklikler farklı şekilde değerlendirildi. Maocu (goşist) çevreler ve sağ güçler; «demokrasinin katli» diye haykırdılar. Komünist Parti ve Ulusal Halk Partisi değişiklikleri sevinçle karşıladılar. Komünist Parti ve Ulusal Halk Partisi getirilen değişikliklerin, ülkenin içinde bulunduğu çıkmazdan kurtulmasına yarayacağına ve kazanılmış bağımsızlık haklarına ve sosyal ilerleme fikirlerinin korunmasında gerekli olduğuna inandıklarını bildirdiler.

Komünistler bu değişiklikleri benimserlerken şu somut olaylara dayanıyorlardı : burjuva demokrasisi, yıllar boyunca, ilericilik (devrim) düşmanlarına, bir çok ilerici tedbirlerin gerçekleştirilmesinde bozgunculuk yapmalarını ve balta-layıcı olmalarını sağlamıştı. Bu kişiler muhalefet özgürlüğü adına ülkeyi felâkete sürüklüyorlardı. Gerici güçler, hakimiyetlerini kurmak için burjuva demokrasisinden yararlanıyorlardı. Yurtsever ve ilerici güçleri radikal bir tedbir almaya zorlayan ortam bu şekilde gelişmişti.

Bengladeş'in gelişme deneyi, «liberal biçimde» parlamenter burjuva demokrasisinin, yurtsever güçlerin iktidarını sağlamlaştıramayacağını, devrimci değişimlere engel olduğunu göstermiştir. Bengladeş komünistlerinin görüşü budur! Bununla birlikte başkanlık rejimi ve tek parti sisteminin kurulmasından sonra tüm sorunların çözümlenmiş olduğunu düşünmek yanlıştır. İlerleme fikirlerinin gerçekleşmesine giden yol zannedildiğinden zordur.

Meydana gelen siyasî değişikliklere destek olan Bengladeş komünistleri, bu gün temel sorunun, devrimci bir gelişim eğilimini ülkede korumak olduğunu gayet iyi bilmektedirler. Bengladeş komünistleri, sınıfsal görevlerinin bu yolda olduğuna inanmaktadırlar.

Kıbrıs devletinin egemenliği ve bütünlüğü

Kıbrıs sorununun çıkmaza girdiği, emperyalizmin ajanlarının, oyunun son bölümünü sahnelemek üzere «Bağımsız Kıbrıs Türk Devleti» ilân etme yaygaraları kopardıkları ve emperyalist güçlerle yerli ortaklarının halkları birbirine kırdırmak ve savaş simsarlığı yapmak bahasına Kıbrıs bunalımını körükledikleri bu dönemde Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (A.K.E.L.) Genel Sekreteri Ezekias Papaianu'nun KIBRIS DEVLETİNİN EGEMENLİĞİ VE BÜTÜNLÜĞÜ yazısını, konuyu aydınlatmaya yardımcı olmak bakımından yayınlıyoruz.

Ezekias Papaianu

Saldırgan emperyalist çevreler Kıbrıs'ı, oldum olasıya, Akdeniz'in doğusunda çok önemli bir stratejik nokta saymışlardır. Kıbrıs'ı 82 yıl ellerinde tutan İngiliz sömürgeciler, adayı Ortadoğu'daki emperyalist çıkarlarını savunacakları güçlü bir üs durumuna getirmişlerdi. Mısır'a karşı 1956 saldırısı bu üsten hareketle yürütülmüştür. Ayrıca, İsrail'in Arap devletlerine karşı giriştiği saldırı sırasında da Kıbrıs, İsrail'e gönderilen ikmal malzemesi için bir aktarma merkezi olarak kullanılmıştır.

Amerikan emperyalizmi 2. Dünya Savaşından sonra, özellikle soğuk savaş yıllarında Kıbrıs'a özel bir ilgi gösterdi. Gerçekten Pentagon'un stratejik planları içinde Ada'nın önemli bir yeri vardı. Amerikan petrol tekellerinin sermaye yatırımlarını korumakta, İsrail'in saldırısını desteklemekte, Arap ülkelerini Sos-

yalist ülkeler topluluğundan kopuk tutmaya çalışmakta Kıbrıs'tan geniş ölçüde yararlanıldı.

İngiliz ve Amerikan Emperyalistleri Kıbrıs halkının ulusal kurtuluş hareketini, Kıbrıs'la ilgili niyetlerinin gerçekleşmesine başlıca engel olarak görüyorlardı. Böylece, bu kurtuluş hareketine açık açık düşmanlık ettiler, halâ da etmekte-dirler. Emperyalistler Kıbrıslıları, kendi kaderlerini tayin hakkından yoksun bırakmak için çeşit çeşit yöntemlere ve araçlara başvurdular. 1947'de İngiliz hükümeti Kıbrıs'a, yarı - sömürge bir rejim kurulmasını hedef tutan bir anayasa tasarısı önerdi. Sömürgecileri, bu tasarısının hükümlerinde olumlu yönde de-ğiştirmeler yapmağa zorlamak için halk kitlelerinin 8 yıl aktif bir mücadele yürütmesi gerekti. O andan itibaren Ada'da E.O.K.A. (1) müfrezelerinin «Enosis» adına yürüttüğü silâhlı bir mücadele başladı.

AKEL Partisi ise başka bir politika önerdi. EOKA'nın silâhlı mücadelesinin başlamasından üç ay önce, 1955 Ocak'ında AKEL Merkez Komitesi ikinci Genel toplantısını yaptı. Bu toplantıda, tek bir yurtseverler cephesi meydana getirilmesi kararlaştırıldı. Alınan kararda, yöneticileri demokratik şekilde seçilecek bu cephenin ulusal bir program hazırlamasından, her sonuna sömürgeciliğe kesinlikle karşı bir tavırla eğilmesinden, kitleleri kararlı eylemler için seferber etmesinden ve böylelikle ulusal kurtuluş hareketini yeni bir düzeye çıkar-masından söz ediliyordu. Cephenin politik programı, Kıbrıs halkının ulusça yeni bir atılım yoluna girmesi fikrine dayanacaktı.

Ulusa kendi kaderini tayin hakkı, bir takım koşullar, ihtirazî kayıtlar, sınır-lamalar konulmadan tanınmış olsaydı, bu öneri aslında pek âlâ gerçekleşebilirdi. Türk azınlık hakkında, ortak anti - emperyalist mücadelede dostluk ve kar-şılıklı anlayış politikası izlenmesi öngörülmüştü. Merkez Komitesi genel toplantısı kararında, esas itibarıyla, bütün halkı biraraya getirci grevler, kitle toplantıları ve gösteriler, şeklinde yürütülecek demokratik, barışçı ve açık bir kitle ha-reketinin gerekli olduğu üzerinde duruluyordu.

AKEL'in tek bir yurtseverler cephesi oluşturulması çağrısı yazık ki destek-lenmedi. EOKA, Kıbrıslı Türklerin çoğunluğunun karşı olduğu Enosis için silâhlı mücadele taktiğinden ayrılmadı. AKEL ve bütün sol örgütler ise, Ada'daki Rum ve Türk halkın çıkarına, aktif kitle mücadelesi üzerinde duruyordu. Kıbrıs de-neyimi, silâhlı eylemlerin, halkçı kitle eylemlerini gereksiz kılmak şöyle dursun, tam tersine, halkçı kitle eylemlerinin zorunluluğunu doğrulamıştır. Ayrıca şu var ki, tek bir cephe kurulamamasına rağmen halk, kurtuluş hareketinin başarısının bir güvencesi saydığı birlik ve dayanışmayı gerçekleştirebilmiştir.

Sömürgeciler EOKA'nın izlediği politikanın hatalarından hıncırca yararlan-dılar; bu doğrultuda Kıbrıslı Türkleri «vesayet» leri altına aldılar. Asıl amacı, Kıb-rıs halkının kendi kaderini tayin etmesini engellemek olan «taksim», yani Ada'nın parçalanması planını emperyalistler telkin etmişlerdir.

1959 yılında Zürih ve Londra anlaşmalarının (2) imzalanmasıyla sonuç-lanan, Kıbrıs'la ilgili uluslararası konferansın toplanması Kıbrıs halkının müca-delesi sayesinde mümkün oldu.

AKEL de dahil olmak üzere bütün sol güçler, bu anlaşmaların hükümsüz sayılmasından ve daha demokratik bir anayasaya kavuşulması için halkçı kitle mücadelesinin sürdürülmesinden yana seslerini yükselttiler. Gelgelelim, anlaş-ma belgeleri imzalanırken soldaki düşüncelere kulak asılmadı.

AKEL'in 1959 Şubatında toplanan Merkez Komitesi, sözü geçen anlaşma-lardaki koşulların ve bu anlaşmaların imzalanmasıyla ortaya çıkan durumun ob-jektif bir değerlendirmesini yaptı.

Bir yandan Kıbrıs halkı kaderini tayin hakkına —sınırlı bir şekilde de olsa—

kavuşmuş ve uluslararası politik bir statü kazanmış oluyor. Yunanistan'la birleşme (Enosis) yolu böylelikle kapanıyordu. Kararlı ve tutarlı bir politika izlenerek, elde edilmiş olan haklar, tam anlamda bir ulusal bağımsızlık için mücadelede sağlam birer dayanak haline getirilebilirdi.

Öbür yandan, bu anlaşmalar gerçekte, Kıbrıs halkını kendi kaderini tayin hakkından —pratikte— yoksun bırakan uluslararası birer pazarlıktan başka bir şey değildi. Üstelik bu anlaşmalar «millî mesele»yi çözüme kavuşturmuyor, halkın ümitlerini gerçekleştiriyor ve son olarak, gereksiz, ağır fedakârlıklara kapı aralıyordu. Emperyalistler başlıca mevzilerini muhafaza ediyorlar; ülke, adına «garantör» denilen yabancı devletlerin, İngiltere'nin, Yunanistan'ın ve Türkiye'nin denetimi altına giriyordu. Bu yüzden Ada, devamlı olarak bir dış müdahale tehdidi altında bulunuyordu. Türkiye'nin Ada üzerinde eline geçirdiği haklar, Kıbrıs halkı için ağır sonuçlar doğmasına yol açabilirdi.

AKEL Partisi Merkez Komitesi şunu ifade etmişti :

«Zürih ve Londra Anlaşmalarının dayattığı yeni rejimde, asıl anlamda bağımsızlığa kavuşmuş olmaktan uzak bulunduğumuza göre, halkın temel amaçları, asıl anlamda bağımsızlık, Kıbrıs'ın askerî birliklerden arındırılması, anayasanın demokratikleştirilmesi olarak kalmağa devam etmektedir. Bunların gerçekleşmesi Adamızın Akdeniz'in doğusunda, barış ve dostça işbirliği unsuru olmasına imkân verecektir.»

Yeni koşullarda AKEL, faaliyetini Ada'nın bağımsızlığının vurgulanmasında yoğunlaştırıyordu. Bu hedefe giden başlıca yol, AKEL'e göre, halkın yurtseverce birliği idi. 1960 parlamento seçimleri kampanyasını Parti, birlik sloganıyla yürüttü. 1963 yılında anayasada değişiklik yapmak söz konusu olduğunda, AKEL yabancı devletlerin Kıbrıs'ın içişlerine karışmasına imkân veren, sözde garantilerle ilgili anlaşmaların yürürlükten kalkması için sesini yükseltmişti. Fakat bu öneriye yine kulak verilmedi.

1963 Aralık'ında, Kıbrıs'ı askerî denetim altına almaya çaba gösteren büyük NATO devletleri, Ada'daki Rum ve Türk halk arasında silâhlı çatışmalar kışkırttılar. Bu olaylar ülkenin işlerine karışmak için emperyalistlere bir vesile sağladı. Kanımıza göre, bugüne kadar devam eden «Yeşil Hat» tın (3) başlıca sorumluları onlardır. Bu hattın çizilmesi, Ada'nın parçalanmasına doğru ilk adım olmuştur.

A.B.D.'deki emperyalist çevreler Kıbrıs devletinin birliğini parçalamakta özel bir çaba gösterdiler. Ball, Acheson, Lemnitzer, Vance ve kafadarları Ada'nın taksimi için birbirinden «câzip» planlar önerdiler. Yunanistan'daki gerici güçler ve Türkiye'deki şoven çevreler bu planları uygulamayı üstlendiler. Türkiye bir çok sefer Kıbrıs'a askerî yoldan müdahale etmek tehdidinde bulundu. Nitekim, 1964 yılında Türk uçakları Mansura mevkiini bombaladılar. Bir takım askerî birlikleri taşıyan gemiler, bir çıkarma yapmak niyetiyle Kıbrıs kıyılarına yaklaştılar. Halkın hükümet çevresinde birleşmesi, olanlara boyun eğmek istememesi, başta Sovyetler Birliği olmak üzere Kıbrıs'a müttefik devletler tarafından Türkiye'ye yapılan ciddi uyarı sayesinde istilâ gerçekleşmedi.

Bunu izleyen on yıl boyunca Kıbrıs halkı, emperyalistlerin tertiplerini başarısızlığa uğratmasını bildi. Ne var ki, Yunanistan'da 21 Nisan 1967 günü yapılan milîter - faşist hükümet darbesinden sonra Kıbrıs en zorlu dönemini yaşadı.

Gerçekten, Yunanistan'daki o hükümet darbesi Kıbrıs'a doğrudan doğruya yansıdı ve Ada'da durum vahimleşti. Yunan cuntası, Kıbrıs'taki ulusal muhafız kuvvetlerinde görevli ileri düşünceli Yunan subaylarını geri alarak bunların ye-

rine, koyu Enosis taraftarı subaylar gönderdi. Enosis için mücadele adı altında, komünizm -aleyhtar ve cumhurbaşkanı Makarios'a karşı azgın bir kampanya açıldı. Cuntanın kışkırtması ve yardımıyla bir «Millî Cephe» meydana getirildi ve bu Millî Cephe, Kıbrıs'ın bağımsızlığını ve egemenliğini savunan örgütlere ve militalara karşı tethiş eylemlerine girişti.

Kıbrıs sorunu karşısında Yunan cuntasının tavrı açıkça kararsız idi. «Kara Albaylar» bir yandan, asıl niyetlerini, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere bütün dünyadan saklamağa çalışarak, Kıbrıs'ta bağımsız, egemen ve toprak bütünlüğüne saygı gösterilecek tek bir devlet meydana getirilmesi için Ada'daki topluluklar arasında görüşmeler yürütülmesinden yana görünüyordular; öte yandan —asıl çabaları da buydu— çifte Enosis için, yani Ada'nın Yunanistan ve Türkiye arasında taksimi için hareket ediyorlardı. Aşağıdaki olay hatırlanacak olursa, Yunanistan'daki cuntanın iki yüzlülüğü daha belirgin olarak ortaya çıkar: Diktatör Papadopoulos, Kıbrıs'ta topluluklar arası görüşmeler sırasında, Makarios'un tâvizlerde bulunarak bir uzlaşmaya varmasında ısrar etmekle birlikte, aynı zamanda, Rumların davasına ihanet ettiği bahanesiyle cumhurbaşkanını devirmeye hazırlanıyordu.

Görüşmeleri başarısızlığa götüren de bu iki yüzlülük olmuştur. Üstelik, Makarios'un ve yakın yardımcılarının üstünde bir «Demokles Kılıcı» asılı kalmaya hep devam etmiştir; Yunan cuntasının adamları Makarios'u ve yardımcılarını her an «temizlemek» e hazırdılar. Bu yolda girişimler birkaç kez tekrarlandı. —Burada biz yalnız, Makarios'a karşı girişilen 8 Mart 1970 suikastını anmakla yetineceğiz.—

«Kara Albaylar» Kıbrıs sorunuyla ilgili emperyalist planlarının da sahneleyicileri idiler. Onlar Kıbrıs sorununda C.I.A.'yla aynı doğrultuda hareket ediyorlardı. Uluslararası kışkırtma ve casusluk faaliyetlerini yürüten bu Amerikan örgütü, Kıbrıs'taki Millî Muhafızlar birliğinin, polislin ve basınlin bazı üyelerini satın almış ve aşırı -sağcı bazı unsurlara da kadrolarında yer vermişti. C.I.A., Yunan cuntasıyla yakın bir işbirliği halinde ve onun yardımcılarıyla AKEL'e ve cumhurbaşkanına karşı iğrenç bir kampanya açtı.

Ada'da bulunan T. Adams ve A. Cottrell adlarındaki C.I.A. ajanları, «Kıbrıs, Doğu ile Batı arasında» adlı kitaplarında Amerikan emperyalizminin telkinlerine göre hazırlanan Yunan cuntasının planlarını açıklamışlardır. Bu kitapta belirtildiğine göre, Cunta Ada'nın bir kısmının Türkiye'ye bağlanmasını veya bağımsız kalmakla birlikte Kıbrıs'ın otonom kantonlar halinde bölünüp, Türk azınlığın Ada'nın belirli bölgelerinde toplanması biçimindeki bir alternatifini kabul etmiştir. Böylece, Amerikan emperyalizmi tarafından aktif bir şekilde desteklenen Yunan cuntası, Türkiye'deki şoven çevrelerle hiç bozuşmadan çıkarlarını güvenlik altına almayı deneyerek Kıbrıs'ta haince bir oyun oynamıştır.

Çifte Enosis'le Kıbrıs'ın NATO yörüngesine sokulması yolundaki planlarını Atina cuntası 1971'de bilfiil yürürlüğe koydu. «Millî Cephe» dağıtıldı ve yerine EOKA-2 örgütü kuruldu. General Grivas sessizce Ada'ya çıktı. Kıbrıs'a karşı darbe teşebbüsünü yürürlüğe koymak için her şeye hazırdı.

TÜRKİSTAN

1974 Temmuz olaylarının çapı gitgide büyümekteydi. Zürih ve Londra anlaşmalarına göre Ada'ya yerleşmiş olan Yunan alayının birlikleri ve Kıbrıs Ulusal Muhafız kitasının müfrezeleri, Atina cuntasının oyuncuğu olarak Makarios hükümetine karşı taarruza geçtiler. Başkanlık sarayını, radyoevini, postahaneyi, Lefkoşe'nin ve diğer şehirlerin kilit mevkilerini ele geçirdiler. Bununla birlikte, yasal cumhurbaşkanı bu arada kaçmayı başardığı için önemli bir başarısızlığa uğ-

ramak durumunda kaldılar. Cumhurbaşkanı henüz hayatta olduğuna göre, onun seçtiği hükümet, bütün iktidarı elinde tutan tek hükümet oluyordu. Buna rağmen, darbeciler Ada'nın büyük bir kısmı üzerinde denetimlerini kurtarmaktan geri kalmadılar.

Bugün, çok kere şu soru soruluyor: Darbeyi önlemek veya ezmek mümkün değil miydi? Doğru cevap her Kıbrıslıyı ilgilendirecektir. Bu konuda her kim ne derse desin, hükümetin darbe tehlikesini küçümsediği, onu önleyecek veya ezecek uygun tedbirleri almadığı sonucu ister istemez ortaya çıkmaktadır. Fakat AKEL Partisi darbe tehlikesinin açıklığı konusunda bir çok uyarıda bulunmuştur. Birkaç olayı hatırlatalım:

Yunanistan'da 21 Nisan 1967 günü yapılan militarist-faşist darbeden hemen sonra AKEL, Kıbrıs'ın bağımsızlığı ve güvenliği üzerinde gitgide artan tehdide dikkatleri çekmişti. O yıllarda hiç bir Parti belgesi, hiç bir partili konuşması yoktur ki bu tehlikeden söz etmemiş, bu tehlikeye bir çare getirecek uygun tedbirlerin alınması gerekliliği üzerinde durmamış olsun. AKEL Partisi devlet güvenlik kuvvetlerinin temizlenmesi ve pekiştirilmesini ve sivil bir milis örgütü meydana getirilmesini yorulmak bilmeden, defalarca talep etmiştir. Parti bütün kadrolarını hükümetin emri altına veriyor ve diğer ilerici örgütleri kendisi gibi davranmağa çağırıyordu.

Hükümetin yedek bir polis birliği kurmaya giriştiği doğrudur. Ancak, bu birlik sağlam bir dayanak olmaktan uzaktı ve 500 kişiden ibaretti. Aynı zamanda şunu da hatırlatalım ki düzenli polis gücünün önemli bir kısmı darbeciler tarafından elde edilmişti. Ayrıca, genelkurmay tarafından bir darbe tehlikesine karşı hazırlanmış, Ulusal Muhafız kuvvetlerinin ve hükümete sâdik yurtsever yurttaşların kullanılmasını öngören bir planın bulunduğu da şüphelidir. Fakat böyle bir plan var idiye dahi, gerektiği gibi uygulanmamıştır. 1974 yılında darbecilere karşı kahramanca bir direniş olmuştur, fakat bu direniş herhangi bir plana dayanmadığı gibi, örgütlendirilmiş de değildi.

8 Temmuz tarihinde, yani darbeden yedi gün önce AKEL Partisi Merkez Komitesi Politik Bürosu şu uyarıyı yayımladı:

«Atina'daki militarist diktatörlük rejiminin teşvikiyle, parasıyla ve onun yönetimi altında Kıbrıs aleyhinde hareket eden emperyalist darbeciler —ki bunların doğrudan doğruya icracısı EOKA-2 örgütüdür— tethişçi eylemlerini alabilirdiğine yoğunlaştırmış olup, Kıbrıs'taki demokratik güçleri bir kere daha vurmağa hazırlanmaktadır.»

Politik Büro'nun bildirisi, Grivas'ın ölümünü (27 Ocak 1974) izleyen yatışma döneminin, darbeciler tarafından güçlerini yeniden örgütlemek, ilâve silâh stok etmek ve cânice planlarını yeniden gözden geçirmek için kullanıldığını belirtiyordu. Yeni şiddet dalgasının amacı, karışıklığı ve anarşiyi yaymak, «garantör» devletlere müdahale için bir vesile yaratmaktır; çünkü cumhuriyet hükümeti, görünüşe göre, yasalara saygıyı ve düzeni koruyabilecek durumda değildi. AKEL Partisi, emperyalistlerin planında: hükümetin devrilip Makarios'un öldürülmesinin, iktidarın sağcı ve faşist güçler tarafından ele geçirilmesinin, Ada'nın taksiminin ve NATO'nun bir harekât üssü haline getirilmesinin öngörüldüğünü belirtiyordu.

Fakat bunun kadar önemli bir başka soru daha ortaya çıkıyor: Darbenin gelmekte olduğunu uzun zamandan beri hisseden AKEL, harekete geçmeğe hazır olacak kendi silâhlı birliklerini niçin oluşturmamıştı?

AKEL yöneticileri bu birliklerin faydasını şüpheyle karşıladıklarını ve üstelik bu silâhlı birliklerin kurulmasının çeşit çeşit kötüye kullanmalara yol açaca-

ğı görüşünde olduklarını bir çok kere açıklamışlardı. Gerçekten, bu birlikler gerici güçlere, harekete geçmeleri için bir vesile teşkil edebilirdi, çünkü gerici güçler, komünistlerin iktidarı ele geçirmek için silâhlanmakta olduğunu yayıp duyurmaktan geri kalmayacaklardı. Demek ki her hal ve durumda darbeyi önlemek mümkün değildi ve hatta bunun hatası AKEL'in omuzlarına yıkılırdı.

AKEL Partisi tek çözüm yolunun, bütün kuvvetlerini hükümet emrine vermek olduğu görüşündeydi. 1974 Temmuzunda da bunu yaptı. Darbenin ilk günü 2000'i aşkın partili, polis bürolarına başvurup silâh istedi; fakat onların bu istekleri reddolundu; hatta aralarından bir çoğunu tutukladılar.

AKEL yurduna ve halkına karşı görevlerini namusluca yerine getirmiştir. AKEL'in tersine olarak, yönetici mercilerin ağır ihmalleri oldu. İyice kaniiz ki hükümet eğer AKEL'in uyarılarına bir parça kulak vermiş olsa ve önerilen tedbirleri almış olsaydı, olaylar başka bir yönde gelişirdi. Bunu, ille de bir eleştiride bulunmuş olmak için değil, tarihsel bir doğruyu yerli yerine oturtmak için söylüyoruz.

Darbe başladığı sırada, yeratına inmek durumunda bulunan AKEL'in Merkez Komitesi halka şöyle seslenmişti :

«Atina'daki faşist diktatörlük rejimi, silâhlı kuvvetlerini kullanarak, cumhurbaşkanı Makarios'un demokratik yasal hükümetini devirmek ve kukla bir yönetim kurmak üzere Kıbrıs'ın içişlerine açıkça müdahale etmiştir... AKEL, Kıbrıs dışından kışkırtılmış olan bu darbeyi şiddetle kınar. Halkı, seçimle işbaşına gelmiş olan Cumhurbaşkanı Başpiskopos Makarios çevresinde toplanmaya ve direnişe geçmeye çağırır.»

* * *

Kanımıza göre, darbeciler fazlasıyla ileri gitmişlerdir. Fakat artık bir kere harekete başladıklarına göre, hazırladıkları planın ikinci aşamasını, uygulamaya koymak durumunda kalmışlardır. Ada Türkler tarafından işgal edilmiştir. «Cumhurbaşkanı Makarios'un meşru hükümetini devam ettirmek» ve Kıbrıslı Türklerin can ve mallarını korumak gibi aldatıcı bir bahane altında düzenlenmiştir. Türk ordusu Ada topraklarının % 40'ını, tarıma elverişli alanların % 65'ini ve sanayi potansiyelinin % 80'ini ele geçirdi. Militarist klik, Ada'nın Rum ve Türk halkına karşı barbarca zorbalıklar yapmak için bu istilâdan yararlandı.

Daha da güçleşen yeni koşullarda AKEL halka, yine yanılsız bir yönelim önermiştir. Merkez Komitesinin bir bildirisinde şu satırlar yer almıştır :

«Yunanistan'daki cuntanın silâhlı müdahalesinden ve ülkemizdeki yasal demokratik hükümetin devrilmesinden sonra, Yunanistan'ın işe karıştığını gözönüne alan ve Zürih anlaşmasının kendisine tanıdığı haklara dayanan Türkiye'nin, ülkemizin bağımsızlığını ayaklar altına alan ve toprak bütünlüğünü tehlikeye atan silâhlı bir müdahalesiyle karşı karşıya bulunmaktayız.»

AKEL Merkez Komitesi, meydana gelen ve gerek barışı, gerekse uluslararası güvenliği tehlikeye düşüren bu durumdan NATO'nun saldırgan çevrelerini sorumlu tuttu.

«AKEL, halkımıza, onun özgürlüğüne, onun demokratik haklarına karşı düzenlenen bu yeni komployu şiddetle kınar. Halkımız saldırıyı sineye çekmeyecek, bağımsızlığından feragat etmeyecektir. Halkımızı, mücadeleyle elde ettiği her şeyi savunmak için direnişe geçmeye çağırıyoruz.

Merkez Komitesi halkı, yurtsever güçleri, cumhurbaşkanı Makarios'un derhal Ada'ya dönmesini istemeğe çağırdı. AKEL yönetimi aynı zamanda darbecilere de seslenerek, yurda yapabilecekleri asıl hizmetin, yasal yolla seçilmiş dev-

let başkanını Kıbrıs'a dönmeğe davet etmek ve iktidarı yasal hükümete teslim etmek olacağını söyledi.

Darbe teşebbüsünün elebaşları ve onların adamları hesaplarında yanıldılar; hiç bir şey hazırladıkları senaryodaki gibi yürümedi. Türkiye'nin işgaline zemin hazırlayarak, hem Yunanistan'a, hem de Kıbrıs'a ihanet etmiş olan Yunan cuntasının gümbür gümbür çöküşüne tanık olundu. Onun yerini sivil bir hükümet aldı. İşte bundan sonra Yunanistan'da anayasaya uygun demokratik bir doğrultuya dönüş başladı.

Yunan hükümeti sağduyu yönünde kararlı bir adım attı; Türklere karşı mürsamahalı NATO'nun tavrına bir protesto olmak üzere, bu saldırı blokunun askerî örgütünden çekildi. Bu karar, halkımızın çetin mücadelesine önemli bir katkı olmuştur. Karamanlis hükümetine gelince, Ada'da darbeye katılmış olan subayların çoğunu geri almış, yerlerine başka subaylar atamıştır.

Uluslararası ilerici çevrelerin canlı protestoları, başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist devletler topluluğunun tavrı, emperyalizmin Kıbrıs'taki planlarının tümüyle gerçekleşmesini önlemiştir.

Tass Ajansı'nın 16 Temmuz tarihli ve Sovyet hükümetinin 18 ve 29 Temmuz bildirimlerinde, dışarıdan düzenlenen silâhlı darbe sert şekilde kınandı. Bu bildirimlerde, Yunan cuntasının, bu suçlu girişimdeki suçluluğunu örtbas etmek ve Kıbrıs olaylarını bir iç mücadelenin sonucu olarak göstermek yolundaki beceriksiz yeltenişleri gün ışığına çıkarılmıştır. Yine bu bildirimler Kıbrıs dramında NATO'nun oynadığı gerçek rolü ortaya koymuş, halk iradesince desteklenen tek hükümetin, Cumhurbaşkanı Makarios'un hükümeti olduğunu canlı bir şekilde belirtmiştir. 20 Temmuz günü Güvenlik Konseyi'nin 353 sayılı kararı almasında Sovyetler Birliği'nin etkin bir katkısı olmuştur. Bu kararda, müdahaleye son verilmesi için çağrıda bulunuluyor, Ada'dan bütün yabancı birliklerin çekilmesi için ısrar ediliyor, bunalımın çözümlenmesini sağlayabilecek yollar gösteriliyordu. Böylelikle, Güvenlik Konseyi, Ada'ya dışarıdan yapılan müdahaleyi ve Türk iştilâsını kınıyordu.

Ağustos ayı sonunda, Sovyetler Birliği Kıbrıs sorunu hakkında Birleşmiş Milletler örgütü çerçevesinde ve Kıbrıs Cumhuriyeti temsilcilerinin de katılımıyla uluslararası bir konferans toplanmasını önerdi. Bütün davranışlarıyla Sovyetler Birliği, temel tavrının, Kıbrıs'ın bağımsız, egemen bir devlet olarak kalması ve toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesi için her şeyi yapmak yönünde olduğunu ortaya koymuştur.

Kıbrıs sorunu karşısında Sovyetler Birliği'nin tavrı, halkımızın ve hükümetimizin, bu güç durumunda en iyi çözüm yolunu bulmasına yardımcı olmaktadır. Birleşmiş Milletler çerçevesinde bir konferans toplanmasıyla ve uluslararası garantiler sağlanmasıyla ilgili öneri yürürlüğe girmedikçe, Ada'da bütün yabancı birliklerin geri çekilmesinin, mültecilerin evlerine dönmelerinin, Kıbrıs devletinin bağımsızlığının, egemenliğinin ve bütünlüğünün sağlanmasının gerçekleşmeyeceğini çok iyi bilmekteyiz.

Kıbrıs'ta 1974 yılında geçen olaylardan şu sonuçlar çıkarılabilir :

- Türkiye'deki yönetici çevreler anayasal düzenin yeniden kurulmasına ilgi göstermemektedirler;
- Üstelik, aynı zamanda Kıbrıs devletinin bağımsızlığını, egemenliğini ve toprak bütünlüğünü ihlâl çabası içindedirler;
- NATO'nun ve Pentagon'un saldırgan güçleri, Kıbrıs aleyhtarı tavırlarını sürdürmekte ve Türk iddialarını desteklemektedirler;

— İngiltere «garantör» devlet yükümlülüklerini yerine getirmemiştir; dahası, Yunan cuntasına ve Türklere yatkın politikasıyla önce darbeyi, arkasından Türk çıkarmasını kolaylaştırmıştır;

— Sovyetler Birliği, Kıbrıs halkının ve onun yasal hükümetinin en güvenilir, çıkarsız destekçisi olduğunu göstermiştir.

1974 Temmuzunda Kıbrıs'ta olan - bitenler, Zürih ve Londra anlaşmalarındaki «garanti» lerin zayıflığını bir kere daha belirgin şekilde ortaya koymuştur. Tamamen objektif olmak için, ülkemizi ulusal bir felâketin eşiğine kadar işte bu sözde «garanti» lerin getirdiğini apaçık söylemek gerekir. Bu yüzden eski garantilerin yerine yeni garantiler getirmek gerekmektedir. Bu yolda ya Güvenlik Konseyi'nin bütün devamlı üyeleri ya da Sovyetle Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri ortaklaşa girişimde bulunmalıdır. Ancak bu koşulla Kıbrıs halkı darbe teşebbüslerine ve saldırılara karşı kendini güvenlik altında hissederek, barışçı bir çalışmayı kendine verebilecektir. Bu türlü uluslararası garantiler, öbür bütün problemlerin çözümünü kolaylaştıracaktır. Bu garantileri sağlamak Kıbrıs hükümetinin en başta gelen görevlerinden biridir.

Bununla birlikte, ülkenin içindeki ilerici çevrelerin çabaları ve Kıbrıs halkının uluslararası alandaki dostlarının desteği sayesinde, Ada'da durum günden güne iyileşme eğilindedir. Halkımız, Cumhurbaşkanı Makarios'un ülkeye dönüşüyle önemli bir başarı kazanmıştır. Anayasal düzeni ve demokratik kuralların yeniden işlerlik kazanması yolunda bu, önemli bir adımdır.

Ancak, halkımızı terör içinde yaşatan ve yeniden kan dökülmesi tehlikesini açıkça yaratan yasa - dışı silâhlı çetelerin ve darbeci gizli örgütlerin varlığı devam etmektedir. Bu çetelerin ve örgütlerin silâhtan arıtılması ve dağıtılması gerekir; gerçekten, tecrübeler, terörün ve şiddetin, Kıbrıs'ın düşmanlarının ekmeğine yağ sürdüğünü ortaya koymuştur. Halkımızı ve ülkemizi böylesine sıkıntılı bir duruma düşürenler, işte bu kışkırtıcılar ve terör uygulayıcıları olmuştur.

Şiddetin ve aşırılığın yurtsever bir mücadelecilikle ve Kıbrıs dâvâsına sadakatla bağlılıkla hiç bir ortak yanı olmadığı herkesçe bilinmektedir. Ülkemizin bugünkü koşullarında devrimci yurtsever, bireysel teröre başvuran, yasalara aykırı olarak silâh taşıyan kimse değil, halkın birliği için tutarlı şekilde mücadele eden ve yurtseverliğini cumhuriyetin silâhlı kuvvetleri saflarında ispatlayan kimsedir. İri lâflarla, sözde devrimci gevezeliklerle, kallesçe cinayetler işlemekle devrim olmaz. Marksçı - Leninci'ler için silâh son çözüm şeklidir; bu yola başvurmadan önce, her durumda, objektif ve sübjektif koşulları gözönünde tutmak gerekir.

İşçi sınıfının partisi AKEL, Kıbrıs sorununun âdil çözümünün, halkın birbiriyle kaynaşmasını, bütün yurtsever örgütlerin temsilcilerini kapsayan bir ulusal birli hükümeti kurulmasını gerektirdiği görüşündedir. Kıbrıs sorununa görüşmeler yoluyla ve Kıbrıs'ın içten dostlarının yardım ve desteğiyle bir çözüm bulunmasından yanadır.

Ulusun ümitlerine cevap vermek bakımından, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun ve Güvenlik Konseyi'nin kararları sağlam birer dayanak olduğuna göre, Birleşmiş Milletler'in tavrından tamamen ve doğru şekilde yararlanmak da gereklidir.

Kıbrıs halkının, yabancı birliklerin Ada'dan geri çekilmesinin, Kıbrıs'ın askerden arındırılmasının ve Ada'nın tarafsızlığının sağlanması gibi; ülkenin herhangi bir şekilde parçalanması olanağına yer bırakmayacak anayasal bir rejime işlerlik

sağlanması gibi; Kıbrıslı Rumların ve Türklerin barıştırılması gibi, çözüm bekleyen işleri vardır. Şüphesiz, mücadelemiz zahmetli, yapmamız gereken işler muazzamdır; fakat güçlükler karşısında yılıp, duraklayacak değiliz. Canla başla ve kararlı şekilde harekete geçmeliyiz. Karamsarlığa yer bırakılmamalıdır.

Kıbrıs sorununun adil çözümü, gerginliklerin giderilmesi ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi yolunda halkların yürüttüğü mücadeleye özdeşleşmektedir. Halkımız kurtuluş yolunu bulacak; Kıbrıs devleti bağımsızlığın, egemenliğin, toprak hütünlüğünün ve refahın tadını gerçekten tadacaktır.

LaNouvelle Revue Internationale'den

- (1) «Kıbrıslı Mücahitlerin Ulusal Örgütü» adıyla 1955 nisanında kurulan E.O.K.A., burjuva milliyetçi bir tavır temsil ediyordu.
- (2) 1959 Şubatında Zürih'te Yunanistan ile Türkiye arasında, Londra'da İngiltere, Yunanistan ve Türkiye arasında, Kıbrıslı Rum ve Türk toplulukları temsilcilerinin de katılımıyla imzalanan anlaşmalar, egemenliği sınırlayan koşullar altında Kıbrıs'a bağımsızlık verilmesini öngörüyordu. Bu anlaşmaların hükümlerine göre, İngiltere Ada'daki askerî üslerini muhafaza ediyor, bunun yanı sıra Yunanistan ve Türkiye Ada'da askerî birlikler bulundurma hakkını elde ediyorlardı.
- (3) Lefkoşe, Limasol ve Magosa şehirlerinde Rum ve Türk kesimleri adı altında bölgeler meydana getiren bu hat 1963 Aralık olaylarından sonra çizilmiştir.

Kapitalist ülkelerde sosyalist basının sorunları

1975 yılı baharında, kapitalist ülkelerin işçi partilerinin günlük gazetelerinin sorumluları, bir araya geldiler ve sosyalist günlük yayın konusunu enine boyuna tartıştılar; fikirlerini ilettiler.

Sempozyumu, Barış ve Sosyalizm Sorunları dergisi (La Nouvelle Revue Internationale) düzenlemişti.

Türkiye'de de günlük sosyalist gazetenin gündemde olduğu bir dönemde, bu tartışmalı sempozyumun belgelerini sunmayı yararlı buluyoruz.

Acılış konuşmasında, **World Marxist Review**'in yazı kurulu başkanı **Kostantin Zaradov**, güncel sorunların kolektif tartışılmasının, kardeş partilerin karşılıklı deney ve bilgi alışverişlerinin, derginin en önemli bir özelliğini oluşturduğunu belirtti. Kurulduğundan beri 16 yıldır Prag ve diğer şehirlerde 70'den fazla uluslararası toplantı yapıldı. Ama sosyalist basının editörlerinin ve gazetecilerinin —(en güç ama aynı zamanda en şerefli mesleklerin temsilcilerinin)— katıldığı bir sempozyum ilk kez yapıldı.

Burada temsil edilen gazeteler, burjuvazinin güçlü bir radyo ve TV haberleşme ağını elinde tuttuğu, dev çıkar çevrelerce kontrol edilen, modern teknikle ve yüksek tirajlı olarak basılan kapitalist basının, tekelci sermayenin sınırsız anti-demokratik saldırılarının çığırıklığını yaptığı, gelişmiş kapitalist ülkelerde çıkmaktadır.

İşçi sınıfına ve bütün emekçi halka seslenen sosyalist basına onların karmaşık ulusal ve uluslararası sorunları anlamalarına yardım ederek, demokra-

siyi kitlelere götürmek gibi önemli bir görev düşüyor.

Aynı zamanda, bu görev, kamuoyu sistematiği bir şekilde yanıtılarak tecrübeli burjuva basınının kitle propagandasını yürüttüğü ve sosyalist basın da çıkacak bir makaleye karşılık, burjuva basınında düzinelere makalenin çıktığı şartlarda yerine getirilmektedir. Bazı ülkelerde devrimci gazetecilerin ve dağıtımçıların takip ve baskılara maruz kaldıkları, sosyalist yayın organlarının yasaklandığı, bürolarının bombalandığı da unutulmamalıdır.

Hatırlanacaktır, Lenin yeni tipte ilk proleter gazeteyi, parti yapısının etrafındaki inşaat iskelelerine benzetmişti. Rusya'da Iskra'nın ve işçi sınıfı partilerinin ilk olarak örgütlenmekte olduğu ülkelerdeki diğer devrimci yayın organlarının rolü buydu. Şimdi ise işçi sınıfı partilerinin ve dünya sosyalist hareketinin olgunlaştığını söyleyebiliriz. Fakat şimdi de, her zamanki gibi, basınımız partinin inşasında, üye sayısının artırılmasında ve ideolojik olarak güçlendirilmesinde aktif bir rol oynamaktadır. Bu durum birçok sorunu da birlikte getirmektedir.

Mevcut karmaşık ve hızlı gelişen durumda, sosyalizmin, sosyalizmin biliminin teorisiyle, işçi sınıfı hareketi arasında bağ kurması için, basın, partiye nasıl yardımcı olabilir ?

Sosyal bilincin yükselişi basınımıza nasıl yansımaktadır?

Kapitalist ülkeler işçilerinin, içinde buldukları güç duruma, yalnızca sosyalistlerin ve sol güçlerin programını uygulayarak son verebileceklerini göstermek için hangi somut deliller getirilmelidir? Kapitalizmin içine battığı şu bunalım günlerinde, sosyalizmin kökleştiğinin belirgin kanıtları olan sosyalist sistemin kazandığı başarıları yaymak için izlenecek en iyi yol ne olmalıdır?

Lenin'in «her özgül sorunu, proletaryanın genel görevleriyle irtibatlamak için, atılan her adımda kitlelerin bilincini sosyalizm doğrultusunda yönlendirmeye çalışan...» şeklindeki sözlerine

uygun bir şekilde kitlelerin bütün taleplerine nasıl cevap verilir? Demokrasi mücadelesi ile sosyalizm mücadelesi nasıl birleştirilir?

Kısaçası gazetenin, sürekli olarak partinin çizgisini yansıtmayı, okuyucuya partinin görüşlerini aktarmayı, ona sınıf mücadelesinin değişik görünümünü gösterebilmesi ve parti faaliyetlerine aktif bir şekilde katılmayı telkin edebilmesi bakımından neler yapılmalıdır?

Sosyalist basının deneyi ile hareket ederek, kitle mücadelesinde yeni unsurları bulup çıkarabilirsek, tüm olasılıkları hesaba katarak tespit edip onların üstesinden gelecek yol ve yöntemleri tayin edebilirsek, buradaki tartışmamız verimli olacaktır. Burjuva basınının sahtekâr sesinin üstünde, (onun sesini bastırarak) işçi sınıfının mert sesinin kendisini duyurabilmesi için ne yapmak gerekir?

Mesajımızın emekçi halkın yüreğinde ve zihninde canlanması için ne yapılmalı? Gazeteye girmesi gerekenlerin seçiminde ölçütümüz ne olmalıdır? Gerçekleri açıklarken buna egemen olan karakter ne olmalıdır? Değişik sınıfların emekçi halk yığınlarının, gençliğin, kadınların, ilgilerini karşılayacak uygun kapsamlı yazı ve habere nasıl yer verilecek? Dağıtım ve sirkülasyonu en iyi nasıl düzenlemek gerekir ki, gazete okuyucuya gecikmeden ulaşsın. Basınımız anti-sosyalist saldırılara karşı, ne ölçüde keskin ve etkili bir şekilde karşılık verecek?

Georgi Dimitrov, bir zamanlar şöyle diyordu: «Düşmanlarımızla etkin polemige girmediği takdirde bir gazetenin nasıl fazla satışı olabilir? Başta çeken öteki gazetele polemige girdiğimizde, onları kendi politik ve öteki sorunlarımızla polemige zorlamış oluruz. Gazetelerimiz politik hayatın göbeğinde olmalıdır.» 30 yılı aşkın bir süre önce Dimitrov'un konuyu atfettiği önem budur. Bu gün ise bu daha da önemlidir.

Soyut sorunlar yoktur. Kitleleri kazanma mücadelesinin doğrudan, açık,

politik ve devrimci bir yönelişi vardır. Ve bu uğraştaki zafer, devrimin kilit önemdeki amacını gerçekleştirmede, politik kitle ordusunun kurulmasının bir önkoşuludur. Başından beri, sosyalist basın işçi sınıfı partilerinin güçlü bir silâhi olmuştur. Bugün de görevi cephe hattının kararlı bir unsuru olarak partiye hizmet etmektir. Pek doğal olarak, kardeş partilerden öğreneceği çok şey var. Basın sorunu parti kongrelerindeki ve merkez komitesi toplantılarındaki tartışmaların konusu olmuştur. Kitleselele basın şenliklerinin ne kadar başarılı olduklarını muhaliflerimiz bile kabul ediyorlar. Marks - Engels ve Lenin'in yerleştirdiği geleneği sürdürerek, parti önderleri düzenli olarak basına katkıda bulunuyorlar.

DAİMA HAREKETİN ORDUĞU YERDE

Lenin, parti yayın faaliyetinin güçlenmesinin bütün devrimci hareketin olgunluk derecesinin bir göstergesi olarak görünmesi gerektiğine işaret etmişti. Ekim Devrimine hazırlanırken bolşevik partisinin mücadele yeteneğinin tespitinde (üyelik sayısından sonra) en önemli ikinci unsurun, günlük gazeteler ve bu gazetelerin sayısı ve satışı olduğunu söylemişti.

Günümüzde sosyalist gazetelerin sayısı ve satışı uluslararası sosyalist hareketin olgunluğunun ölçüsüdür. Haber alma ve propaganda durumunun her yerde şimdikiyle kıyaslanmayacak ölçüde düşük olduğu bir zamanda Lenin, sosyalist basının sorunlarını tartışıyordu. Proleter devrimci mücadelenin bir silâhi olarak Lenin'in basın hakkındaki görüşleri önemini kaybetmemiştir. O, işçi sınıfı hareketinin her aşamasında, basının görevlerini formüle etti. Bu durum Rusya'da bolşevik basının gelişimiyle daha bir açıklık kazandı. Sosyalist basın, partinin kuruluşuna, Ekim Devriminin yürütülmesine yardımcı oldu. Ekim Devriminin zaferinden sonra sosyalizmin inşasında da güvenilir bir araç oldu.

Sosyalist basının görevlerini gözden geçirirken, sempozyum Lenin'in yorum ve önerilerinden hareket ederek, günümüz koşullarında pratik uygulanışını tartıştı. Konuşmacılar ülkelerinde edindikleri tecrübeleri açıkladılar. **Antonio Dias Louranco**, her ülkede işçi sınıfı mücadelesinin özgül şekilleri olduğundan, kazanılan tecrübelerin, büyük ölçüde millî özellikler ve gelenekler ile donatılmış olduğunu vurguladı.

İşçi sınıfı sosyalizmini temsil eden her devrimci parti bunu göz önünde tutuyor.

OLUMLU GELİŞMELER

Kardeş partiler basınının (bütün konuşmacılar bunu vurguladı) kitleler arasında etkisini arttırması doğrultusunda olumlu şartlar vardır. Bu da esas olarak dünyanın, değişen kuvvet dengesinden yükselen anti-empyalist mücadeleden ve devrimci sürecin günümüz aşamasındaki sağlıklılığındandır.

JOHN PİTTMANN :

ABD sosyalistleri, şu günlerde, son derece parlak bir çıkış yapacak olan yayıncılığı kurma ümitleri taşımaktadır. Bu nokta bir dizi gelişmenin, tarafımızdan doğru tahliine bağlıdır. En önemlisi detantın savunulması mücadelesidir. Bu da uygar haklar kazanma ve Amerikan hayatını baştan başa değiştirme mücadelesine sıkı, sıkıya bağlıdır.

PIERRE DURAND :

Detant, L'Humanite'ye sosyalizmin üstünlüğünün inandırıcı bir tablosunu vermede yardımcı olmuştur. Dünya güçler dengesini değiştirdiklerinden ve kapitalist ülkelerdeki çalışmalarımızda bize yeni bir silâh verdikleri için sosyalist ülkelerin başarıları tüm insanlık için son derece önemlidir.

Konuşmacılar, sosyalist basının geniş uluslararası çapı ile, bütün uluslararası konular hakkında doğru devrimci tavır koyduğunu ve barışçı birarada ya

şama ilkesinin yerleşmekte olduğunu açıkladılar.

Sosyalist basın, işçi sınıfı mücadelesi ve anti-empyalist güçlerin sağlam birliğinden hareket ediyor. Artan ekonomik ve politik kriz, kitleleri, sosyal yapının bütün ile değiştirilmesi mücadelesine itiyor. Pittmann ayrıca, emekçi halkın çoğu için, kapitalizmin günümüzde içine battığı krizin, emekçilerin bu günkü maddî hayatlarının bir krizi olduğunu vurguladı.

Yaşadığımız günlerdeki devrimci gelişmeler, sosyalist yayınları yasaklayan gerici rejimlerin bir kısmını silip süpürdü. Yürekte karşılamakta olduğumuz Portekiz ve Yunanistan'daki son değişiklikler sevindiricidir. Ama **Mundo Obrero**, bu toplantıya, halen bir illegal gazete olarak katılma niteliğini koruyor.

MENDİ :

...Biliyoruz ki, İspanya'da faşist rejimin yıkılışı yakındır. O zaman, Mundo Obrero legal bir günlük gazete kimliğine bürünecektir. Partimiz yayın faaliyetimizin yürütülmesi için 200 milyon Peseta'lık, diğer bir deyimle 4 milyon dolarlık bağış kampanyası açmıştır.

ANTONIO DÍAZ LOURENCO :

...Bir süre önce gizli olarak çıkan devrimci yayınlar şimdi çok daha yaygın bir biçimde izlenmektedir. Satışları azami boyutlara ulaştı. 25 Nisanda halâ cezaevindeydim. 12 yıllık mahkûmiyetimin bittiği gün, tahliye edildim. Bana derhal merkezî parti organının başına geçme görevi verildi. Bunun uzun zamandır hapiste yatan bir adam için ne demek olduğunu tasavvur edersiniz. Halk hareketi içinde yerimi bulabilmem hiç de kolay değildi. Bir, iki gün içinde yeni durumu ve partinin görevlerini kavramam gerekiyordu. 43 yıllık yeraltı yayın faaliyetinden sonra Avante'yi çıkarırken karıştığımız güçlükleri takdir edeceksiniz.

İlk sayı yarım milyon basıldı ve hemen tükendi. Avante, bugün, Portekiz'in en çok okunan gazetesidir.

KOSTAS MENTİS :

Bir başka eski illegal parti gazetesinin, Rizos Pastis'in yeniden çıkışı, Yunan işçi sınıfı ve Yunan halkı tarafından coşku ile karşılandı. Bugün Yunanistan'ın her tarafından, öteki ülkelerden, örgüt ve kişilerden, işçi sınıfı partisi ve gazetesinin legalleştirilmesini yürekten kutlayan binlerce telgraf alıyoruz. Burjuva basını bile halkın özemleleri ile bütünleşen partimiz ve onun gazetesini üzerine konan faşist yasağın kaldırılması konusunda kendini zorladı. 75 bin nüsha basıyoruz, hepsi satılıyor. Kuşkusuz legalitenin doğurduğu pek çok sorunlar var. En belirgin olanı ise kadro sorunudur. Muhabirlerimizin bir bölümü henüz yurt dışında, parti onların vatana dönüşleri için elinden geleni yapmakta. Bu kadroların çalışmaları ile yayın sorunlarımız; büyük bir günlük gazete, gerçek bir kitle gazetesi, halkın gazetesi, Yunanistan'ın en tutarlı yayın organı — bunlar çözümlenebilir.

Delegelerden **Mel Doig** da, sosyalist basın mevcut, uygun koşulların azamısından yararlanmalıdır. Bunu başarmak için de pek çok şeyin yapılması gerekir. Basınımız henüz tüm sorumlulukları sırtlanmış değil, dedi.

TEKELCİ HAKİMİYET

URBANY :

Sosyalist basın daima, var olma mücadelesi vermek zorundadır. Basın özgürlüğünü ilân etmek için, yalnız, yeterli bir araç olmaktan öteye gitmeyen burjuva demokrasisinin kurallarına sarılmayı, günlük pratiğimiz reddediyor. Ama bu özgürlük için burjuva demokrasiden yararlanma mücadelemiz de somut bir gerçektir.

Konuşmacılar, kapitalist ülkeler ileri basınının, üstesinden gelmesi gereken baskı ve engellerden söz ettiler. Kalt, Numata, Durand, Soglia ve Polikeit, basının büyük tekel çıkarlarının elinde toplanması sürecine değindiler. Buna göre;

JAPONYA :

Haberlerde apaçık tahrifat yapılmasına rağmen burjuva basını halâ objektif haber verdiğini söylüyor.

Anti -sosyalist, politikasıyla tekeli kapitalizmin savunucusu olan burjuva kitle propagandasının başarılı olduğunu söylemek acı bir gerçektir.

FRANSA :

Fransız basınının 1974'deki toplam günlük satışı, eğitim düzeyinin eskiye oranla çok daha yüksek olmasına ve nüfusun da % 25 artmasına rağmen 1939'daki satış rakamı ile aynı kalmış, hemen hemen 12 milyon civarında olmuştur.

Paris'te şimdi sadece 13 gazete çıkıyor. 1946'da ise gazetelerin sayısı 40 kadardı. Taşradaki durumun da bundan farkı yok. Son (25) yıl içinde yaklaşık (100) gazete yayınına son verdi. Şimdi ise yalnızca tekeli sermaye ile doğrudan veya dolaylı olarak birleşenler yaşayabiliyorlar.

İTALYA :

Ülke basınının merkezleşmesi, haber özgürlüğüne indirilen son darbe olmuştur. Demokrat İtalyan gazetecileri, demokratik radyo, televizyon reformu ve özgür basın uğruna mücadelelerini sürdürüyorlar. Basın kırımının kaçınılmaz olarak halk üzerinde tekeli baskıların artmasına yol açacağından, İtalyan işçi sınıfı sosyalistleri, bunu ulusal bir hareket haline getirmeye çalışıyorlar.

FEDERAL ALMAN CUMHURİYETİ :

Her hafta bir ya da daha çok gazetenin kapandığına, ya da yeni bir basınının kurulduğuna ilişkin haberler geliyor. 1970'de böyle beş basın tekeli toplam günlük gazete tirajının % 81'ini oluşturuyorlardı.

SORU (PAVEL AVERSPERG) :

Federal Alman Cumhuriyetinde tekelci sosyalist basına karşı hangi yöntemleri uyguluyorlar?

G. POLİKEİT :

Herşeyden önce ekonomik baskı Un sere -Zeit'in dağıtımını almayı kabullenmiyorlar ve reklâm verdirtilmiyorlar. Keza kapitalist basın işçi sınıfı partisinin, dolayısı ile gazetemizin kapatılacağı, Unsere Zeit'i okuyanın kendini tehlikeye atacağını yayarak okuyucularımızı yıldırma gayretkeşliğinde. Enflasyonun da bu merkezleşmeye katkısı büyük. Bütün bu olan bitenler zaten finans kaynakları mütevası olan işçi sınıfı partisinin durumunu güçleştiriyor.

URBANY :

Özellikle büyük harcamalara ihtiyaç duyulduğu alanlarda, büyük çaba göstermemize rağmen burjuva basını ile rekabet edemiyoruz.

SOGLIA :

Yeni bir gazete teknolojisini geliştirilmiş durumda. Ama biz halâ linotip ve klasik rotatif baskısı kullanmak zorundayız.

Modern matbaa makinelerini satın alabilmek için gazete fiyatlarını yükseltmemiz gerek. Gazete kâğıdı, nakliye ve mücellit ücretleri durmaksızın artıyor. Bir sosyalist gazeteyi çıkarmak ve dağıtımını gerçekleştirmek cidden çok karmaşık bir sorun olmakta.

MENDİ :

Kapitalist ülkelerdeki, devrimci basın pek çok güçlüklerle göğüs germek zorundadır. Özgürlüğün zerresinin olmadığı İspanya'da güçlükler daha da büyük. Göz altına alınmış bir sosyaliste polis soracağı ilk soru : «Bu propaganda yazısını sana kim verdi, onu kime ile teçeksin, nerede tekers edildi?» olmaktadır. Sosyalist bir gazete çıkarmak cesaret ve dikkat işidir. Aksi takdirde gazete yığınlarına ulaşamayacaktır. İşçi sınıfının devrimci faaliyetini ileri götürürken, sosyalist basının muhtemelen karşılaşılabileceği bir takım engelleri göz önünde tutması gerekir.

SOGLIA :

Mamafih, bütün bu zorluklara, malzeme gereç noksanlığına ve tüm baskılara rağmen sosyalist basın yaşamaya devam edecektir. Yaratıcıdır, yeni mevziler kazanmaktadır.

KUTUPLAŞMA

Kapitalist toplumda iki ayrı basın sistemi vardır; sermayenin sözcülüğünü yapan tekelci basın, barış, demokrasi ve sosyalizmi savunan sosyalist basın. Günümüzdeki ideolojik mücadele (Lenin'in) «Burjuvazinin işçiler üzerindeki ideolojik etkinliği zayıfladığı, çürüdüğü, ya da ortadan kalktığı an, buruvazi her yerde her zaman en zalim yalan ve iftiralara baş vuracaktır» sözlerini tamamiyle doğrulamaktadır.

KALT :

Kapitalist ülkelerde haber çarpıtma, basını ve radyo - televizyon yayını merkezileştirerek ele geçirme sistematik bir biçimde kamuoyunu hazırlama çabalarını oluşturuyor. Sosyalist ülkeler, gelişmekte olan ülkeler ve kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesi hakkındaki haberler değiştirilerek, kırılmış bir biçimde veriliyor. Hemen hemen ülke nüfusunun yarısını, aileleri ile birlikte işçilerin oluşturmasına rağmen Avusturya radyosu, işçiler ve ailelerine ilişkin kırk yılda bir program yapmaktadır. Kapitalist basın din'e uyuşturucu maddefere seks'e ve bu türden yoz şeylere çok yer veriyor. Kısacası en hayatî çıkarları uğruna mücadelelerinde işçileri saptırmak için her yola baş vuruyor.

DURAND :

Fransız radyosu ve TV'si egemen ideolojinin propagandasına çok iyi aydurlanmıştır. Ajans haberleri çıplak bir özet halinde verilir ve bir solukta hızla okunup bitirilir, öyle ki dinleyici haberdeki kopukluğun eleştirici bir tavırla farkına varamasın. Bu yalan dolan olaylar, sanki gerçekmiş gibi birçok kimseye de yutturulmaya çalışılır. Bir örnek vere-

lim : Resmî Fransız radyosu pratikte hiç bir zaman Federal Alman Cumhuriyeti sözcüğünü kullanmaz. Sadece «Almanya» adlandırmasına iltifat ederek içinde iki ayrı Alman devletine yer olmayan aldatıcı bir tablo sunuyor. Sosyalist Basın da bu yönetime karşı muhalefetine sürdürmekte.

KALT, DURAND, POLIKEIT ve NUMATA ideolojik muhalifleriyle polemiklerinde gazetelerinin uyguladıkları yöntem ve biçimleri açıkladılar.

VOLKSTIMME :

Anti - sosyalist propaganda hilelerini sebatla karşılarken Avusturya'nın sosyalist geleceği için kararlı bir mücadele verdiğimiz biliyoruz. Avusturya işçi sınıfını anti - sosyalist önyargıların kurtarmadığımız için, onların sosyalizme güvenmelerini bekleyebilir miyiz? Ancak şunu belirtmeliyiz, anti - sosyalist olarak kronik bir biçimde bize ters düşenlere pek dikkat etmiyoruz.

SORU (BRİSTA AVRAMOVA) :

Burjuva basını ile olan mücadelesinde Avusturya sosyalist basınına uygulanan yöntemler hakkında bilgi verebilir misiniz?

H. KALT :

Şu veya bu olay üzerine kısa ve öz yorumlardan geniş tahlilli makalelere kadar her şekilden yararlanıyoruz. Sosyalist ülkelerle ilgili haberler verirken, burjuva kitle haberleşiminin tarafgirliğini teşhir etmek, bununla ilgili yazar ve muhabir isimlerini yayınlamak somut çalışmalarımız oluyor.

Sözünü etmek istediğim başka bir ciddi sorun var. Sosyal demokratlar, hükümet partisini oluşturanlar gerici tavırlarını sürdürmekte. Ama sosyal demokrat işçiler birleşik hareketten yanalar. Bundan ötürü, biz de bu partinin önderlerine ve tabanına yaklaşımımızdaki farklılığı kesinlikle belirtmeliyiz. Biz sosyalistlerin kendilerine karşı bir ardniyetimiz olmadığını göstererek sosyal

demokrat işçileri uzaklaştırmayacak bir biçimde sorunu ele almak önemlidir.

L'HUMANITE :

Bir devrimci gazete kitleleri eğitme aracıdır. Bunu nasıl yapmalıdır? Daima haklı olduğumuzu dayatarak mı? Besselli değil, bu tondan bir yanılmamazlık iddiası sadece halkı taciz eder ve güç inandırıcı olur. Kitle haberleşimini kontrolü altında tutanların tutarsız kanıtlarını bütünüyle çürüterek ,ciddi açık oturumlardan yararlanarak bundan olumlu sonuçlar çıkarabiliriz.

Daima ileriye yönelik hareket içinde olmalıyız. Bu arada halkımızın kültür düzeyini de gözönünde tutmalıyız. Savunduğumuz şeyler son derece anlaşılabilir olmalıdır, ama anlaşılabilirlik ilkelik demek değildir. Her parti neşriyatının, özellikle günlük parti gazetesinin yönetimi, parti önderliğiyle sıkı bir temas halinde olmalıdır. Aynı zamanda parti politikasından hareketle, beklemeksizin düşmanı dışa dış karşılamalı, olayların içinde olmalı, saldırılara derhal karşılık vermeye yetkin olmalıdır. Kapitalist kitle haberleşiminin iç yüzünü teşhir ederek, düşmanımızı sosyalist basın ile polemige girmeye mecbur bırakmış oluruz. Sonuç olarak da, en azından onun politikasının sivrilmiş yanlarının kamuoyunca kabul edilmesini sağlarız.

SORU (V. SHUNDEN WMR Editörü) :

Kapitalist basının sosyalist topluma yönelik saldırılarına L'Humanité nasıl karşılık vermektedir?

DURAND :

Sovyetler Birliği'ne ve öteki sosyalist ülkelere yapılacak herhangi saldırı bize yapılmış saldırıdır. Sosyalist fikirlerin Fransa'da güçlenen etkisine yönelmiş bir saldırıdır. Sosyalist toplumdaki hayatı yazarken, kendi halkımızın somut ilgisini de düşünüyoruz; sosyalizmin kazandığı başarılarla Fransa'nın içine batığı güçlükleri —enflasyon, aşırı fiyat artışları, enerji krizi— karşılaştırmaktayız. Sosyalist ülkelerin parlak başarılarını

gözler önüne seren çarpıcı örnekleri seçiyoruz. Fakat sosyalist büyümenin kaçınılmaz olan sancularına yer vermekten biran sakınmıyoruz. Kapitalist basın umumiyetle bu güçlükleri sosyalizme iftira etmek için sömürür. Bizim bu iftirayı sadece mahkûm etmemiz yeterli değildir. Kuşkusuz, kapitalist basın ziyade yalana ver verecektir. Hiç belli olmaz, olasılıkla biri bunlara kanabilir. Bunun için sosyalist ülkelerin başa çıkmak zorunda olduğu zorlukların tabiatını ve karakterini açıklamak faydalıdır. Bu tutarlı berraklık, sosyalizmin en zor koşullar da bile zafere ulaşabileceğini okuyucuların kavramasına yardım eder.

AKAHATA :

Partimizin bize muhalefet eden basına kesinkes düşmanca tavrı yoktur, ne de bu basının yorumlarını geçiştirmektedir. Soruna yaklaşımımız barışçı rekabet ölçülerindedir. Partimiz önderleri devrimci basına destek oluyorlar ve çağırıldıkları takdirde TV'a çıkıyorlar, görüşmeler yapıyorlar ya da basın toplantılarına ve açık oturumlara katılıyorlar.

HAMİD SAFARI :

Akahata'nın diğer yayın organlarına karşı tavrının muhalifçe olmadığını söylediniz. Konuyu biraz aydınlatabilir misiniz? Akahata burjuva basınının anti -sosyalist saldırılarını karşılıyor mu?

H. NUMATA :

Halen bir birleşik cephe ve demokratik koalisyon hükümeti kurma çalışmalarındayız. Birçok Japon gazetesi partimize ve demokratik güçlere karşı kampanya açtı. Partimiz saldırıya uğradığı zaman derhal karşılığını verecektir. Bundan kuşku duyulmamalıdır.

UNSERE ZEIT :

Tekeller kapitalist mevzilerin savunulması için ideolojik aktivitelerini arttırıyorlar. Değişik sağ -kanat oportünist teorilerden «demokratik sosyalizm» adıyla ortaya çıkan her çeşidinden Revizyo-

nist görüşlerden ve Maocu grupların keskin gevezeliklerinden yararlanarak sosyalizme saldırıyorlar. Gazetemizin her anti - sosyalist bildiri, haber vb. ile sistemli bir şekilde mücadele etmesi ve sosyalist ülkelerin dünya çapındaki kazançlarının yaygınlaştırılması önemli görevler oluyor.

SORU (TSOGTYN NAMSARAI) :

Gazeteniz Troçkist, Maocu ve diğer «aşırı» solcu gruplarla nasıl savaşıyor?

POLIKAIT :

Herşeyden önce teorik hücumlarını, teorik kurumsallıklarını olabildiğine eleştiriyoruz. Pekin yöneticilerinin en azgın Batı Alman gericileriyle içli dışlı olmalarının pek çok görünümünü sergiliyoruz. İkinci olarak, Federal Alman Cumhuriyetindeki Maocu grupları teşhir etmekteyiz, yayınlarını eleştiriyoruz ve de demokratik hareketi bölme çabalarının sonuçsuz kaldığını gösteriyoruz. «Solcu» gevezeliğiyle «kafakola» alınan tecrübe siz gençlere yardımcı olmaya çalışıyoruz. Örneğin bir zamanlar bu keskinleri destekleyen fakat sonradan Portekiz'de edvrimi baltalamaya katılan unsurların demecilerini yayınıyoruz.

İdeolojik mücadelecilik ruhu sosyalist basına mirastır. Aslında sosyalizmin fikirleri, emekçi halkın kafasını burjuva dünya görüşünden ayırmadıkça, yayılmaz. Ancak kitleler kararlılıkla hareket ederlerse, partiler sosyalizmin zaferi uğruna mücadelelerinde başarıya ulaşabilirler, düşmanı savunma durumuna sokmak için en iyi yol taarruz etmektir.

SOGLIA :

Sosyalist basın kitle haberleşiminin kontrolünü elinde bulunduran güçlü ve paralı hâkim sınıflar ile mücadelesinde durumunu nasıl koruyacak? Gerçeği anlatarak ve hiçbir zaman kıyaslamalara son vermeyerek. Saldırıları kırarak, gerici manevra ve planları teşhir ederek, zayıf yanlarımızı samimiyetle ortaya koyarak, partiye yeni yeni politik ve ide-

olojik mevziler kazandırarak, daima ilkelere bağlı kalarak, kardeş partilerle ve öteki ülkelerdeki ulusal kurtuluş hareketleriyle dayanışma ilkelerine sadık kalarak, nahoş ve izahı güç bile olsa haberleri gizli kapaklı tutmayarak, burjuva basınının tahrir ve spekülasyonlarına meydan vermeyerek, sosyalist basın durumunu muhafaza edecektir.

PARTİ SİLÂHI

Lenin'in parti basını öğretisi, onun işçi sınıfı partisi öğretisinden ayrılamaz. Onun sosyalist parti ve basınının bölünmezliği üzerine görüşleri —parti kurma ve devrimci mücadeleyi sürdürmek gerekli olduğu kadar, basının acilen faaliyete geçmesi lüzumu— yüzyılımızın devrimci mücadelelerinde değerini kabul ettirmiştir. Sempozyuma katılanlar, onu kolektif bir ajitasyon, propaganda ve örgütlenme aracı kılan Lenin'in parti basını görüşüne, partilerinin nasıl başvurduklarını anlatma zamanı buldular.

GÜÇ KAYNAĞI

Lenin, «alışlagelmiş kapitalist gazetelerle kıyaslanan gazetemiz», başlıklı mektubunda tahlilden çok öneride bulunmuştu. Sosyalist basının burjuva basınından ayıran en önde gelen şey onun anlamlı partizanlığıdır.

Kapitalist hükümete karşı artan güvensizlik ve sosyal kurumların tepkisi kapitalist basını sınıfsal konumunu örtmeye veya kamufle etmeye mecbur ediyor. Sayısız gazete ve dergi «Bağımsız» yaftalarını yakıştırıyorlar kendilerine. Konuşmacılardan Urbany örnekli bir açıklamada bulundu: Lüksemburg'un günlük burjuva gazeteleri son olarak partileriyle olan bağlarını kabul etmez görünüyorlar, birbiri ardından «bağımsızlıklarını» ilân ediyorlar. En büyüğü, **Luxemburger Wort**, Hıristiyan Sosyal Partiyle bağlarını kopardığını söyledi. İkinci büyük **Tageblatt** da bunu izledi, artık sosyalist işçi partisinin organı değildir. Öyle görünüyor ki sosyalist gazetemizin, «bağımsızlığını» elde edemeyen tek par-

ti yayın organı durumuna geleceği zaman hiç de uzak değil.

P. DURAND :

Sosyalist basın başarısı, temel olarak partinin etkinliği, gücü ve üyelerinin politik uyanıklılığı ile noktalanmaktadır. Bunlar yerine getirilmeksizin, işçi sınıfının ve emekçi halkın diğer kesimlerinin politik, ideolojik taleplerini tamamen karşılayan hiçbir gazete olamaz. Yalnızca güçlü bir partinin, güçlü bir yayın faaliyeti olur. Kuşkusuz bunun karşıtı da doğrudur.

Partililik ilkesinden söz ederken, parti inşasının bir aracı olarak gazetenin rolü üzerine yoğunlaştırılan çalışmalara katkıda bulunanları, parti politikasının bu tanıtıcılarını ihmal etmemek gerekir.

DÍAS LOURENCO :

Kollektif bir örgütleyici olarak, Lenin'in basının görevini tanımlaması, her şeyden önce parti hayatına basının iştirak etmesi esasından kaynaklanmıştır. Bir parti basınının varlığı partinin varoluşunun göstergesidir. Yayın faaliyetinin düzenliliği ise parti etkinliğinin kanıtıdır. Parti tarafından kurulan basın, partinin basını keza onun görüşlerini kitlelere yayarak partinin de örgütlenmesine yardım eder.

MENDİ :

İspanya'da parti basını binlerce erkek ve kadını harekete geçirmektedir.

Kuşkusuz bir gazeteyi çıkarmak, gazete yazı yazmak, gazete kâğıdı ve matbaa mürekkebi temin etmek, rotatifin kurulabileceği uygun bir matbaa bulmak, dağıtım merkezlerini tesis etmek ve nakliye kolaylıklarını sağlama amaçlarını aksaksız yerine getirecek pek çok kişiye ihtiyaç olacaktır. Böylelikle gazeteyi çıkarma ve dağıtım süreci binlerce sosyalisti hareketin içine sokacak, aralarındaki bağları sağlamlaştıracak ve onlara zor koşullarda da ortak hareket etmeyi ve yaratıcılığı öğretecek - kıscası, onları örgütleyecektir.

SOGLIA :

L'Unita'nın etkinliğini belirleyici temel unsur, gazetenin yurtiçinde ve yurt dışındaki olayları sağlıklı tahlil etme ve sosyalist bakış açısını verebilme yetkinliğinde oluşudur.

POLIKUIT :

Sosyalist gazete, kendi parti birliğinin, disiplinin aynasıdır. Basınımıza partinin yanbaşında türeyen bir şey gözüyle bakmak ve kendi «bağımsızlığı»ndan dem vurmamak son derece saçma ve zararlıdır. Gücü ve etkinliği, her somut gerçeğe partinin bakışı açısından bilgi unsurlarını toplamaya ve gelişmeleri tahlil etmeye ve partinin nesnel çıkarları doğrultusunda hareket etmeye bağlı olduğundan, böyle davranmak basınıma felce uğratmaktadır. Basının kendi iyi niyetli görüşlerine yer verilebileceğini ve bir yandan tarafsız gözle haber verirken öbür yandan partinin yalnızca başına kalelere kapanması da yanlıştır. Bunu benimsemek büyük politik yanlışlar getirir. Partili olmayan haber yorumu olmaz, olmamalıdır. Parti basını burjuva basını tarafından tartışılan olaylar üzerinde yorum yapmaktan kaçınmayarak dünya olaylarını yazar. Genel planda haber ve yorumların formüle edilmelerinde olduğu kadar, elde edilen ham bilgilerin seçimi ve düzenleniş de tam manasıyla partizancadır. Yazı kurulu yaptığı bütün işler konusunda partiye karşı sorumludur.

HALKIN ÇIKARLARINI SAVUNMAK

Sosyalist basın işçi sınıfının güçlük çektiği cabaları ahenkli kitle hareketine uygun görünüm vermeye, halkın günlük mücadelelerini sosyal değişiklik için düzene karşı mücadele ile birleştirmeye uğraşır. Bu önemli ödevi açıklığa kavuşturan Lenin şöyle yazıyordu : «Merkezi bir organ tarafından birleştirilmeyen ekonomik bir mücadele bütün...proletaryanın sınıf mücadelesi olamaz.» (Toplu Eserler, cilt 4, sayfa 219).

Emekçi halk hareketine yandaş olan yalnızca sosyalist gazeteler değildir. Grevler bazen bütün ülke hayatını felce uğratar, bu diğer yayınlarını istese de, istemese de önüne geçemeyeceği bir haberdır. Mamafih, sosyalist basının daima açık bir sınıf tavrı vardır.

DR. DURAND :

Biz her somut olaya, verilen olgunun özünü aydınlığa çıkarabilmemize ki lavuzluk eden görüşlerimizin ışığı altında bakarız.

Bir sosyalist gazete diyelim ki iş kazasından bahsediyor, kapitalist sömürüyü lânetlemek için bundan yararlanılabilir. Bu, kuşkusuz, Fransa'da bir deprem felâketi olduğu taktirde bundan da tekeli iktidarın sorumlu tutulacağı anlamına asla gelmez. Ortak duygu her sosyalist gazetenin elzem bir niteliğidir. Kapitalist sistemin buhranı kapitalist toplumda hayatı büyük ölçüde etkiliyor.

John Pittmann Dailyworld'de çıkan şıklardan alıntılar getirdi: «Dolandırıcı liderler Ford'la içli dışlı: iş ve eşit haklar, silâh satışından, vurulan milyonlara hayır, madenciler Ford'a sesleniyorlar: Ocaklardaki ölümü durdurun.» «Ford! Pentagon bütçesi tehikeli ihtiyaçlarla dolu...», «51 şehirdeki işsiz sayısı % 6».

Sosyalist basın tekeli şemaları teşhir etmek için sayısız ilişkiler kurabilir. İşçileri de muhtemel işten çıkarma durumunda uyarır ve eylemlerine rehberlik eder. Örneğin **Unsere Zeit** fiyat artışlarına karşı işkollarındaki mevcut durumun korunması için düzenli bir kampanya açıyor.

H. NUMATA

1973 sonbaharı petrol krizi döneminde, Japonya'nın büyük şirketleri tüketim musluklarını keserek suni kıtlık yarattılar ve planlı bir şekilde akaryakıt fiyatlarını arttırdılar. Akahata tekellerin bu oyunları mücadele etti. Sosyalist basın petrol krizini «Allah'ın lütfu» olarak nitelendiren General Oil Co'nun gizli bir

belgesini Parlamentoda ifşa etti. Petrol şirketlerinin sözcülerini dinleyen Parlamento bir soruşturma komisyonu kurdu. Sonuçta, hükümet bu iğrenç oyunu suçlu gördü ve General Oil yönetim kurulu başkanı istifa etmek zorunda kaldı.

Bu arada **Die Wahrheit** muhabirler, **Mosaik Pleite**'in (bir fotoğraf filmi firması) iflâsın eşiğinde olduğunu ve bunu gizlemek için de ne mümkünse yaptıklarını öğreniyor. Gazete derhal duruma el koyup açıklıyor ve işten çıkarılma tehlikesiyle karşı karşıya kalan 450 işçiye haklı mücadelelerinde yol göstermiş oluyor. Bunun yanında sosyalist basın 900 işçiyi işten atmayı planlayan **Tempelhoj Publishers** firmasının da planlarını açığa çıkardı.

Kapitalizmin iç yüzünü ve «gelişim doğrultusundaki» kapitalist girişimlerin ümitsizliğini görebilmesi için sosyalist basının elinde halkın gözlerini açma fırsatları var. Bu nokta **Zeitung von Letzeburger**'in acil görevi olan sosyal reformizin teşhirini konferansa açıklayan R. Urbany tarafından belirtildi.

RENE URBANY :

Tekeli burjuvazi işçilere daha elâstik bir politika ile yaklaşmayı öğrendi. Hatta bazen ayrıcalıklar tanımaya bile hazır. Lüksemburg'taki son toplu iş sözleşmelerinde sendikalar istedikleri ücret zammını elde etti. İşçilerde şöyle bir izlenim uyanmış olabilir. Nihayet sermaye masaya oturup anlaşmaya yattı ve tüm sorunlarda sözleşmelerle, toplantılarla çözümleniyor. Sosyalist basın bu hayalleri mâhkûm etmelidir. **John Pittmann**; burjuva kitle propagandası sınıf mücadelesini red eder. Genellikle işçi sınıfına, onun gerçek adıyla bahsetmeyi yeğler ve ona «orta sınıf» ya da «orta tabaka» (middle strata) der. Burjuva basını sosyal değişikliği getirecek birleik çözümün burjuva liberal ya da burjuva demokratik reformlarından geçeceğini kafasına koymasını okuyucudan ister. Bundan ötürü, «sınıf» ya da «sınıf mücadelesi» terimlerinin anlam-

ti yayın organı durumuna geleceği zaman hiç de uzak değil.

P. DURAND :

Sosyalist basının başarısı, temel olarak partinin etkinliği, gücü ve üyelerinin politik uyanıklılığı ile noktalanmaktadır. Bunlar yerine getirilmeksizin, işçi sınıfının ve emekçi halkın diğer kesimlerinin politik, ideolojik taleplerini tamamen karşılayan hiçbir gazete olamaz. Yalnızca güçlü bir partinin, güçlü bir yayın faaliyeti olur. Kuşkusuz bunun karşılığı da doğrudur.

Partililik ilkesinden söz ederken, parti inşasının bir aracı olarak gazetenin rolü üzerine yoğunlaştırılan çalışmalara katkıda bulunanları, parti politikasının bu tanıtıcılarını ihmal etmemek gerekir.

DİAS LOURENCO :

Kollektif bir örgütleyici olarak, Lenin'in basının görevini tanımlaması, her şeyden önce parti hayatına basının iştirak etmesi esasından kaynaklanmıştır. Bir parti basınının varlığı partinin varoluşunun göstergesidir. Yayın faaliyetinin düzenliliği ise parti etkinliğinin kanıtıdır. Parti tarafından kurulan basın, partinin basını keza onun görüşlerini kitlelere yayarak partinin de örgütlenmesine yardım eder.

MENDİ :

İspanya'da parti basını binlerce erkek ve kadını harekete geçirmektedir.

Kuşkusuz bir gazeteyi çıkarmak, gazeteye yazı yazmak, gazete kâğıdı ve matbaa mürekkebi temin etmek, rotatifin kurulabileceği uygun bir matbaa bulmak, dağıtım merkezlerini tesis etmek ve nakliye kolaylıklarını sağlama amaçlarını aksaksız yerine getirecek pek çok kişiye ihtiyaç olacaktır. Böylelikle gazeteyi çıkarma ve dağıtım süreci binlerce sosyalisti hareketin içine sokacak, aralarındaki bağları sağlamlaştırarak ve onlara zor koşullarda da ortak hareket etmeyi ve yaratıcılığı öğretecek - kısacası, onları örgütleyecektir.

SOGLIA :

L'Unita'nın etkinliğini belirleyici temel unsur, gazetenin yurtiçinde ve yurt dışındaki olayları sağlıklı tahlil etme ve sosyalist bakış açısını verebilme yetkinliğinde oluşudur.

POLIKUIT :

Sosyalist gazete, kendi parti birliğinin, disiplinin aynasıdır. Basınımıza partinin yanibaşında türeyen bir şey gözüyle bakmak ve kendi «bağımsızlığı»ndan dem vurmak son derece saçma ve zararlıdır. Gücü ve etkinliği, her somut gerçeğe partinin bakışı açısından bilgi unsurlarını toplamaya ve gelişmeleri tahlil etmeye ve partinin nesnel çıkarları doğrultusunda hareket etmeye bağlı olduğundan, böyle davranmak basınıımızı felce uğratmaktır. Basının kendi iyi niyetli görüşlerine yer verilebileceğini ve bir yandan tarafsız gözle haber verirken öbür yandan partinin yalnızca başına kalelere kapanması da yanlıştır. Bunu benimsemek büyük politik yanlışlar getirir. Partili olmayan haber yorumu olmaz, olmamalıdır. Parti basını burjuva basını tarafından tartışılan olaylar üzerinde yorum yapmaktan kaçınmayarak dünya olaylarını yazar. Genel planda haber ve yorumların formüle edilmelerinde olduğu kadar, elde edilen ham bilgilerin seçimi ve düzenleniş de tam manasıyla partizancadır. Yazı kurulu yaptığı bütün işler konusunda partiye karşı sorumludur.

HALKIN ÇIKARLARINI SAVUNMAK

Sosyalist basın işçi sınıfının güçlendiği çabaları ahenkli kitle hareketine uygun görünüm vermeye, halkın günlük mücadelelerini sosyal değişiklik için düzene karşı mücadele ile birleştirmeye uğraşır. Bu önemli ödevi açıklığa kavuşturan Lenin şöyle yazıyordu : «Merkezi bir organ tarafından birleştirilmeyen ekonomik bir mücadele bütün...proletaryanın sınıf mücadelesi olamaz.» (Toplu Eserler, cilt 4, sayfa 219).

Emekçi halk hareketine yandaş olan yalnızca sosyalist gazeteler değildir. Grevler bazen bütün ülke hayatını felce uğratar, bu diğer yayınlarını istese de, istemese de önüne geçemeyeceği bir haberdır. Mamafih, sosyalist basının daima açık bir sınıf tavrı vardır.

DR. DURAND :

Biz her somut olaya, verilen olgunun özünü aydınlığa çıkarabilmemize kıtlavuzluk eden görüşlerimizin ışığı altında bakarız.

Bir sosyalist gazete diyelim ki iş kazasından bahsediyor, kapitalist sömürüyü lânetlemek için bundan yararlanılabilir. Bu, kuşkusuz, Fransa'da bir deprem felâketi olduğu taktirde bundan da teknelci iktidarın sorumlu tutulacağı anlamına asla gelmez. Ortak duygu her sosyalist gazetenin elzem bir niteliğidir. Kapitalist sistemin buhranı kapitalist toplumda hayatı büyük ölçüde etkiliyor.

John Pittmann Dailyworld'de çıkan şıklardan alıntılar getirdi: «Dolandırıcı liderler Ford'la içli dışlı: iş ve eşit haklar, silâh satışından, vurulan milyonlara hayır, madenciler Ford'a sesleniyorlar: Ocaklardaki ölümü durdurun.» «Ford! Pentagon bütçesi tehikeli ihtiyaçlarla dolu...», «51 şehirdeki işsiz sayısı % 6».

Sosyalist basın teknelci şemaları teşhir etmek için sayısız ilişkiler kurabilir. İşçileri de muhtemel işten çıkarma durumunda uyarır ve eylemlerine rehberlik eder. Örneğin **Unsere Zeit** fiyat artışlarına karşı işkollarındaki mevcut durumun korunması için düzenli bir kampanya açıyor.

H. NUMATA

1973 sonbaharı petrol krizi döneminde, Japonya'nın büyük şirketleri tüketim musluklarını keserek suni kıtlık yarattılar ve planlı bir şekilde akaryakıt fiyatlarını arttırdılar. **Akahata** tekellerin bu oyunlarıyla mücadele etti. Sosyalist basının petrol krizini «Allah'ın lütfu» olarak nitelendiren General Oil Co'nun gizli bir

belgesini Parlamentoda ifşa etti. Petrol şirketlerinin sözcülerini dinleyen Parlamento bir soruşturma komisyonu kurdu. Sonuçta, hükümet bu iğrenç oyunu suçlu gördü ve General Oil yönetim kurulu başkanı istifa etmek zorunda kaldı.

Bu arada **Die Wahrheit** muhabirler, **Mosaik Pleite**'ın (bir fotoğraf filmi firması) iflâsın eşiğinde olduğunu ve bunu gizlemek için de ne mümkünse yaptıklarını öğreniyor. Gazete derhal duruma el koyup açıklıyor ve işten çıkarılma tehlikesiyle karşı karşıya kalan 450 işçiye haklı mücadelelerinde yol göstermiş oluyor. Bunun yanında sosyalist basının 900 işçiyi işten atmayı planlayan **Tempelhoj Publishers** firmasının da planlarını açığa çıkardı.

Kapitalizmin iç yüzünü ve «gelişim doğrultusundaki» kapitalist girişimlerin ümitsizliğini görebilmesi için sosyalist basının elinde halkın gözlerini açma fırsatları var. Bu nokta **Zeitung von Letzeburger**'in acil görevi olan sosyal reformizin teşhirini konferansa açıklayan R. Urbany tarafından belirtildi.

RENE URBANY :

Teknelci burjuvazi işçilere daha elâstiki bir politika ile yaklaşmayı öğrendi. Hatta bazen ayrıcalıklar tanımaya bile hazır. Lüksemburg'taki son toplu iş sözleşmelerinde sendikalar istedikleri ücret zammını elde etti. İşçilerde şöyle bir izlenim uyanmış olabilir. Nihayet sermaye masaya oturup anlaşmaya yattıyor ve tüm sorunlarda sözleşmelerle, toplantılarla çözümleniyor. Sosyalist basın bu hayalleri mâhkûm etmelidir. **John Pittmann**; burjuva kitle propagandası sınıf mücadelesini red eder. Genellikle işçi sınıfına, onun gerçek adıyla bahsetmeyip yeğler ve ona «orta sınıf» ya da «orta tabaka» (middle strata) der. Burjuva basını sosyal değişikliği getirecek biricik çözümün burjuva liberal ya da burjuva demokratik reformlarından geçeceğini kafasına koymasını okuyucudan ister. Bundan ötürü, «sınıf» ya da «sınıf mücadelesi» terimlerinin anlam-

larını işçilere daha bir yakınlaştırmalıyız. Egemen ideolojiye karşı sürdürülecek mücadele basiretli bir gazetecilik aynı zamanda mevzilerimizi savunmada ki direçliliği gerektirir.

Parti basını kadroları işçi sınıfının mücadelesine sokar ve işçilere, devrimci süreci geliştiren hareket ile onu bal-talayan hareket arasındaki ayırımı kav-tarır.

DİAS LOURENCO bunun üzerinde durdu: Yer altı koşullarında çalışan «Avante!» yıllarca Portekiz'de işçi grevlerini desteklemiştir. Devrimin zaferi genel durumu değiştirdi ve «Avante!» işçilerin grev konusunda daha net bir görüş kazanmasına yardım etti.

İşçilerin çıkarlarını savunmak amacıyla değil, fakat kendi dar çıkarlarına uygun olarak faşizmden henüz kurtulmuş olan ülkeye ekonomik Kaos'u yerleştirmeyi şiar edinerek işçileri greve zorlayan «goşistler» durumu sömürmektedir.

ANTI - TEKEL BİRLİĞİN KURULMASI

İşçi sınıfı partileri bu gün demokrasi ve sosyalizm için tekeli tahakkümüne karşı işçi sınıfı ve diğer emekçileri yığınsal harekete sokma göreviyle karşı karşıya. Bu aynı zamanda basının görevini de belirlemektedir.

Sosyalist basının günümüzdeki stratejik hedefleri nelerdir?

DR. DURAND :

Biz parti olarak gerçek demokrasi mücadelesi uğruna Fransız halkının birliğinin güçlenmesi için, elimizden geleni yapıyoruz.

OTTO SCHUDEL :

Sosyal ve politik sorunları çözümlemede parti basını birleşik cephe çağrısında bulunuyor. Okurlarımıza faaliyetin birleştirilmesi yolunu göstermeye çalışıyoruz.

JOHN PITTMAN; MEL DOIG ve **SERGIO SOGLIA** da demokratik güçleri

birleştirmede basının önemin edeğindiler.

DAILY WORLD, Amerikan işçi sınıfı sosyalistlerinin yayın organı, somut bir eylem programı hazırladı. Bunu uygulamak için de birleşik cephe kampanyasını sürdürmekte. **Daily World** bu konuda partinin en değerli yardımcısıdır. Parti üyelerine ve sempatanlarına olduğu kadar partisiz yığınlara da hitap etmektedir. Parti politikasını yansıtan satırlarında gazete okuyucularının taleplerini karşılamaya çalışıyor.

CANADIAN TRIBUNE; Kanada'nın coğrafi boyutlarından ve bazı bölgesel sorunlardan ötürü, devam eden mücadelede, sosyalist basının birleştirici (bir araya getirici) gücüne şiddetle ihtiyacımız var. Kanada İşçi Sınıfı Partisi kongresi, sendikal hareketleri, çiftçi hareketlerini, tüketici örgütlerini ve tüm demokratik örgütleri içine alan bir koalisyon, güçlü ve birleşik bir hareket koyma çağrısında bulundu.

SORU (ALİ ASHUR) :

Milli mesele karşısında Kanada sosyalist basınının birlik mücadelesindeki rolü nasıldır?

M. DOIG :

Kanada sosyalist basını her iki Kanadalı ulusa, ayrılma hakkını da içeren, kendi kaderini tayin hakkını tanımaktadır. Bu arada şunu da belirtelim, demokratik güçlerle ortak düşmana, tekeli sermayeye karşı verilen mücadeleye önderlik eder. Bir tek işçi sınıfı vardır Kanada'da. İki tane yoktur. İşçi sınıfı bütün ülkede örgütlü mücadeleler koyuyor. Diyelim Kanada'nın Doğu ve Batı sahilleri arasındaki tüm ulaşımı yüklenen demiryolcular, greve gittiler. Açıklamaya gerek yok, grev hem İngilizce hem de Fransızca konuşan işçileri de içine aldı. Gazetelerimiz **CANADIAN TRIBUNE** ve **COMBAT** grev hareketinin çetinliği içindedir. Ve tüm emekçi halkın dayanışmasını dile getirmektedir.

Kanada'nın yerli nüfusuna ilişkin bir kaç söz söylenebilir. 300 yıldır ülke do-

ğal kaynaklarının israf edilmesine işle-tilmesi Kızılderililerle Eskimoların en za-lim bir biçimde ezilmesini beraberinde getirdi.

Yapılan bu vahşilikler Kanada için yüzkırtıcı şeyler olmuştur. Bu yüzden parti basınımız bunların haklarını, özel-likle uygun gördükleri şekilde gelişmele-rine karar verme hakkını elde etmeleri-ne yardımcı olma bilincinde ve görevin-dir.

L'UNITA :

İtalyan işçi sınıfı basını, sol birliğin, ilk ağızda Komünist ve İtalyan Sosyalist Partisinin düşmanlarına karşı önemli ve güç bir mücadeleye giriyor. Büyük ser-mayenin çıkarlarını koruyan otoriteler, Neo - Faşistler ve diğer yıkıcı unsurlar la suç ortaklığı yapıyorlar. Bu da ana-yasaya ve demokratik özgürlüklere in-dirilen bir darbedir.

Mamafih, İtalyan işçi sınıfı partisin-ce yürütülünce demokratik ve anti - fa-şist mücadelenin gelişimi, bütün bu dar be planlarını bozuyor. Partimizin özel çı-karlarına bakmaksızın ülke geleceğinin ulusun genel demokratik sorunlarının çözülmesi şekline bağlı olduğunun far-kindayız.

SORU (SATYAYAYA SUDIMAM) :

Halen İtalya'da açılan sol birliği kampanyası boyunca sosyalist gazete-ciler ile öteki demokratik yayın organla-rı gazetecileri arasında ilişkiler ne du-rumdadır?

SOGLIA :

İlginc bir soru. Her şeyden önce sos-yalist gazeteciler ile demokrat gazete-ciler arasındaki kişisel temaslardan söz edebiliriz —(hatta burjuva basını ile olandan bile)—.

Bu ilişkilere gazeteciler derneği ha-linde örgütsel bir biçim de verilmiştir. Gazetecilerin hepsi bu derneğe üye de-ğildir, ama, birlik duygularının güçlen-diği bir vakiadır. Yeni kuşaktan gazete-ciler hemen görüşlerini açıklama özgür-lüğü uğruna mücadeleye atılıyorlar. Biz

demokrat gazetecilerle işbirliği halinde bu mücadeleyi yürütüyoruz. Sosyalist ve işçi sınıfı hareketince saptanan amaç-ların boyutları ve günümüzdeki devrim-ci mücadelenin genel panoraması ulus çapında sürekli hareket halindeki bir unsur olarak sosyalist basının rolünü be-lirliyor.

EDİTÖR - YAZAR - OKUYUCU

İşçi sınıfı partisinin kesin örgütsel kurallarını parti basınında da görmek mümkündür. Parti basını tüm çabaları-nı emekçi halkla bağlar kurma ilkesine dayandırmaktadır.

Halkın sürekli desteği sosyalist ba-sına hem hayatiyet kazandırır, hem de devrimci mücadele (halkın devrimci mü-cadelesi) için çok önemlidir. Lenin, ger-çek bir sosyalist kitle hareketinin daha başlamadığı zamanlar işçilerin kendi ga-zetelerini bulmakta güçlük çektiklerine dikkati çekmişti. (Toplu Eserler, cilt 32, sayfa 511).

Konferansa katılanlar, sosyalist ba-sın için açılan son bağış kampanyala-rının birçok ülkede son derece başarılı olduğuna işaret ettiler.

Emekçi halkın yaşantısı üzerine ge-niş bilgi toplamak için sayısız gönüllü muhabirler sosyalist basına güç katıyor-lar. Lenin'in 100 ya da 1000 kadrosuz işçi muhbirine sahip olma ve kadrolu muhbirlerin de pratiğe sokulması öğütü hatırlardadır.

K. CALLIAUW, DIAS LAURENCO, O. SCHUDEL, H. NUMATO ve POLKEİT işçi muhabirlerin faaliyetlerini tartıştı-lar.

DE RODE VAAN :

İşçi muhabirlere sahip olmak bizim için çok çok önemli. Gazetenin 5 kişilik bir yönetici kadrosu var. 21 yaşında olan sekreteri aynı zamanda ülkenin çeşitli yerlerinden gelen haberlerin toplandığı seksiyonun sorumlusudur. Ötekiler dış politika konularının, kültürel olayların ve sendika hareketleri ile ilgili sorumlu-lardır. Gazetenin 24 sayfasından 4 ünü fabrikalar, belediyeler ve şehirlerdeki du

ruma ilişkin, işçi muhabirlerinin verdikleri haberlere ayırıyoruz. Bu bölüm özellikle popüler oluyor.

AVANTE :

Faaliyetimizin etkinlik derecesi, ne kadar etkin olacağı, geniş ölçüde gazetede ki elemanların ve partilerin sayısına bağlıdır. Profesyonel bir yazarın bir gazeteye verimli yazılar yazamayacağını söyleyenlere katılmıyoruz. 5000 kadrosuz elemanımız arasında pek çok profesyonel yazarımız da var.

VORWÄRTS :

Gazetemiz, daha çok muhabirimizin olması için çabalarını sürdürüyor. Gerek parti üyelerinin, gerekse sempatanların bizimle işbirliği yapmalarına ihtiyaç duyuyoruz.

AKHATA :

13.000 kadrosuz muhabirimizden haber toplarız. Tekel merkezlerinde bile muhabirlerimiz var. Partimizin tekeli sermayeye karşı mücadelesinde önemli rol oynuyorlar ve petrol bunalımı üzerindeki şamata sırasında özel hizmetleri görmüşlerdir.

UNSERE ZEIT :

Bugün elimizde 600 civarında işçi, halk kökenli gazetecimiz var. Birçoğu Unsere Zeit'a yazmalarının yanı sıra fabrika gazetelerinde de yazmaktadırlar. Bu durum, fabrika gazeteleri ve Unsere Zeit için karşılıklı alışverişinde bulunmak bakımından eşsiz olanaklar sağlıyor. Fabrika gazeteleri değerlendirilmek üzere bize gönderilir. Biz de onların kaleleri arasından ileri olanları yayımlamak üzere seçeriz. Bu malzemeden fabrikalardaki ve işçiler arasındaki durumu yansıtmak için haberlerimizde yararlanıyoruz.

Konferansçıardan çoğu işçi muhabirlerinin örgütlenmesi sorununa ve kadrosuz muhabirlerle profesyonel gazeteciler arasındaki işbirliğinin biçimlerine değindi.

SORU (RENE URBANY) :

AKHATA, kadrosuz muhabir yetiştirmek üzere nasıl bir örgütlenme izliyor?

NUMATA :

Gönüllü elemanlarımız, örgütlemekten sorumlu olan üst kademeler ve parti bölge komitelerinin talimatlarına göre hareket ederler.

Haftada bir defa olmak üzere bölge parti komiteleri kadrosuz muhabirler için politik eğitim seminerleri düzenler.

SORU (OTTO SANCHEZ) :

DE RODE VAAN işçi muhabirlerini nasıl eğitiyor?

CALLIAUW :

Kadrosuz muhabirlerimizin çoğunun hiç gazetecilik tecrübeleri yok, hafta sonu kurslarında eğitim görüyorlar. Bildiri kaleme almayı ve makale yazmayı öğreniyorlar. Editörlerimiz onların bu yeteneklerini geliştirmeye çalışıyorlar. Belki zaman alıyor ama bu zamanın boşa gitmediğini biliyoruz.

DURAND :

Muhabirlerimiz içten ve uyanıktırlar ama gazeteci niteliği taşımazlar. Gönderdiklerinin çoğu kaba kopyelerdir. Baskıya verilmeden önce mutlak tashi edilmeleri gerekir. Gazetenin büyük sayıda gönüllü elemana ihtiyacı olduğu da bir gerçek ama, eğitim görmüş tecrübeli gazetecilerin yerlerini dolduramazlar. Parti kadrolarının çoğunluğu işçi olmalıdır. Bu kural sosyalist bir gazetenin kadroları için de geçerlidir. Basınıımız bu günlerde çok komplike sorunlarla karşı karşıyadır. Bu yüzden, akla yatkın bir dengeyi sağlamak için L'Humanite'de bulabildiğimiz kadar çok, eğitilmiş muhabirlerin çalışmasını isteriz.

Faaliyet alan bu unsurlar gazeteye yazı yazma planında katkıda bulunmakla kalmıyor, aynı zamanda satış durumuna da yardım ediyor.

HANS MAHLE, SOGLIA, NUMATA, MEL DOIG, KEON CALLIAUW ve KALT konuyla ilgili bazı karşılaştırmalar yaptılar :

DİE WAHRHEIT :

Sokak satışlarımız bundan 5 yıl önce hemen hemen sıfırdı. Şimdi gazete Batı Berlin'in 20 değişik semtinde hafta sonları ve hafta içinde de satıyor. İşlek kavşaklarda kurulan sergilerde, gazete ve diğer marksist yayınlar iyi satılıyor. İleri sanat grupları —(sokak hatipleri, şarkı ve muzikal oyun gurupları)— gazetenin tanıtılmasında yer alıyor.

L'UNİTA :

Bazı pazarlar gönüllü satıcılarımız L'Unita'dan bir milyon kadar satıyorlar. Satışımız *Corriere Della Sera*, *La Stampa* ve *Il Messaggero*'dan çok daha yüksek. Bu gazetelerin satışı, son fiat artışlarından beri (100 lireten 150 lirete) oldukça düştü. L'Unita satışları ise hiç etkilenmedi. Aksine arttı. İstatistikler sair günlerde 1.363.000 pazarları 2 milyon 194 bin kişi tarafından okunduğunu gösteriyor.

AKAHATA :

Gazetenin sokak dağıtımına 60.000 den fazla parti üyesi katılıyor. Japonya'nın 123 günlük gazetesi arasında Akahata abonman olunan gazete sıralamasında 9. sırayı almaktadır. Pazar sayımız en büyük haftalık iş gazeteleri gibi 3 baskı yapar.

SORU (JOHN PİTTMANN) :

Gazetenizi kim dağıtır?

NUMATA :

Karımı örnek vereyim, bir ev kadınıdır. Halen 70 yaşında. Bu yaş onu Akahata'yı dağıtmaktan alıkoymaz. Komşu ailelere haftada 2 kez sabah baskısından 12 tane dağıtır. Komşularımız arasında da aynı şeyi yapan en azından 20 ev kadını tanıyorum.

DE RODE VAAN :

Belçika'nın büyük işletmelerinde, gazetelerimizin dağıtılmasını güçleştiren, işverenin özel polisi vardır. Bunun-

la yetinmeyen bazı işverenler fabrikaya bitişik bölgeye, kaldırıma sokağa vb. sahip çıkıyorlar. Bu durumlarda ne yapıyoruz? Fabrikadaki yoldaşlardan gazetemizi okuyuculara ulaştırması ricasında bulunuyoruz. Doğal olarak onlar da belli bir riske giriyorlar.

VOLKSSTİMME :

Gazete dağıtımını 25 yıldır parti kadroları aracılığı ile yürütmekteyiz. 3 yıl önce robot satıcı adını verdiğimiz, şeker, çikolata satan Otomat türünden makinaları, Viyana'nın işlek kavşaklarına yerleştirmiştik. «Parayı deliğe atın ve gazeteyi alın.»

Pazar günleri bizim bu «robot satıcılar» 12.000 adet satıyor.

Sosyalist basın şenlikleri, parti basınına yüceltme ve parti politikasını yaygınlaştırmada önemli bir adım olmuştur. İleri kapitalist ülkelerde hemen hemen bütün merkezi sosyalist gazeteler yıllık şenlikler düzenliyor, yüzbinlerce halk bu şenliklere katılıyor. Şenlikler ile rica kültürün şenlikleri olmuştur.

SINIFSAÇ ÇIKAR AYRILIKLARININ KARŞISINDA GERİLEMEMEK

Hem Parti organı hem de kitle gazetesi niteliğinde olmak iki ayrı fakat birbiriyle içiçe olan şeylerdir. Konferansa katılan konuşmacılar sosyalist gazetelerin çoğunun okuyucu çıkarlarına cevap vermek için yayın faaliyetlerini sürdürdükleri noktada birleştiler. Okuyucularla doğrudan ilişki kurmak temel alınmalıdır. Bu da geleneksel sosyalist bir ilkedir.

NUMATA :

Parti organı ve bir kitle gazetesi olmak iki ayrı fakat birbiriyle içiçe olan şeylerdir. Konferansa katılan konuşmacılar sosyalist gazetelerin çoğunun okuyucu çıkarlarına cevap vermek için yayın faaliyetlerini sürdürdükleri noktada birleştiler. Okuyucularla doğrudan ilişki kurmak temel alınmalıdır. Bu da geleneksel sosyalist bir ilkedir.

CALLIAUW :

Sosyalist basın çalışmalarına katıldığını hissetmek okuyucu için çok önemli bir şey olduğundan, düzenli aralarla konferanslar veriyoruz. Okuyucuları düşündüklerini söylemeye davet ederek (eleştiri de olabilir), samimiyet ve güven havası yaratmaya çalışıyoruz.

Sosyalist gazeteciler yayınlarının okuyucu ihtiyaçlarını tatmin etme yönünde olmasını dilemekte.

NUMATA :

Akahata'nın her sayısı açık ve anlaşılır bir dille durumumuzu ve parti politikasını yansıtır. Şiarımız «Akahata size en iyi şekilde hizmet eder» dir. Gazetemiz iç ve dış politika, ekonomi, çeşitli haberler, özel öyküler, televizyon ve radyo programları, ev kadını için yemek menüsü, gıda fiyatlarındaki son durum ve de spora yer veren 16 sayfadan oluşmaktadır.

Ve buna ek olarak, Akahata bazen parti sorunlarına ilişkin makalelere, teorik yazılara, ideolojik mücadeleye ve kitle hareketlerine yer verir.

Kardeş partiler her ülkenin özgül koşullarına göre değişik okuyucu grupları için gazeteler, dergiler, broşürler, özel sayılar ve tamamlayıcı nitelikteki diğer yazılar yayınlamaktalar. Soru, cevaba ayrılan sürede konferansa katılan temsilciler bu konu üzerindeki konuşmaları ve deneyleri karşılaştırma olanağını buldular.

SORU (MILTON PARADES) :

Volksstimme okuyucularının yaş durumu nedir?

H. KALT :

Bu durum bize biraz sıkıntı veriyor. Çoğu yaşlı. Son yıllarda tercihen gençleri kazanma yönünde çalışmalarımızı yoğunlaştırdık. Gazeteyi yeni kuşak arasında yaygınlaştırmak amacına hizmet için kadrolarımızı gençleştiriyoruz. Halen yazı kurulunun yarısının yaş ortalaması 30'un altındadır. Gençler her şeyi ile kendilerinin olan bir dil ve yöntem kullanıyorlar.

Kendileri gibi genç okuyucularla tanışıyorlar. Çeşitli kampanyalarımız genç işçilerin ilgilerini çekebilme yönünde oluyor.

SORU (FELİPE MALAYA) :

Daily World'deki İspanyolca yazılan sayfanın özü nedir?

J. PITTMAN :

İspanyolca yazılan sayfa New York da yaşayan Porto Rikolulara seslenme amaçları. Bazen Meksika asıllı Amerikalılar için de yazılmış makaleleri içerir. ABD'de pek çok İspanyolca konuşan olduğundan, parti Daily World'te 2-3 hatta 4 sayfayı İspanyolcaya ayırmayı ve bunun yanı sıra özel bir İspanyolca baskı çıkarmayı da planlamaktadır.

SORU (V. VENETSANOPOULOS) :

UNSER ZEIT Almanya'daki konuk işçilerin sorunlarıyla nasıl ilgileniyor?

G. POLİKEİT :

Yabancı işçiler konusundaki haberler düzenli bir biçimde gazetemizde yer alıyor. Örneğin 1 Mayıs gününde Almanya'da çalışan geniş ulusal grupların kendi dillerinde makaleler yayınladık.

İtalya'daki boşanma referandumu sırasında, İtalyan işçi sınıfı partisiyle fikir birliği halinde, gazetemizin bir çok sayısında İtalyanca sayfalara yer verdik. Keza, Yunanca olarak bir dizi yazı da hazırlandı.

SORU (PIERRE DURAND) :

Avante'nin yurt dışındaki Portekiz göçmen merkezleriyle ilişkisi nasıl oluyor?

D. LOURENCO :

Avante'yi Portekizli göçmen işçilerin yoğun halde buldukları yerlere gönderiyoruz. Gazetenin İspanya'da yaşayan Portekizlilere gönderildiğini söylemek ilgi çekici olabilir. İspanyol işçileri

arasında gazetemize karşı büyük bir rağbet var. İspanya'daki durum birçok bakımdan bizim Portekiz'de yaptıklarımızla benzerlik taşımaktadır. Faşizmin egemen olduğu bu ülkeye sosyalist gazetemizin ulaşmasının önemli bir şey olduğu kanısındayız.

SORU (A. HABA) :

İspanyol işçi sınıfı partisinin yayınları aydınların ve ordu mensuplarının sorunları ile nasıl ilgileniyor?

MENDİ :

Aydınlar için ulusal bir gazetemiz var. Adı REALIDAD. Gazeteciler, doktorlar, avukatlar, mimarlar vb. için de çıkarttığımız gazetelerimiz var. Teksirde çoğaltıldığından pek gösterişli değil, ama okuyucunun eline geçiyor. Parti uzun zamandan beri ordu mensupları için özel yayınlar çıkarma sorunu ile ilgilenmekte. Askerler ve subaylar için bültenler yayınlıyoruz.

SORU (TADEUSZ WREBIAK) :

De Rode Vaan'ın dinsel etkiler altında kalanlara karşı tavrı nedir?

K. CALLIAUW :

Halkın çoğunun köylü olduğu ve pek çok dindarın bulunduğu Flandr'da dindarla ilişkiler önem taşımakta. Flandr'daki tüm ilerici güçler cephesi hristiyan emekçi halkın ve hristiyan sendikaların katılımı olmaksızın düşünülemez. Gazete onlarla yakın ilişkiler kurmaya çalışıyor ve ilerici güçler cephesi konusunu gayet ayrıntılı bir şekilde yazmaya devam ediyor.

Sempozyuma katılanlar, parti yayınlarının kullanılan dil, hazırlanış ve görünüm bakımından modern gazeteciliğin bir modeli olması gerektiğini vurguladılar.

K. CALLIAUW : Sosyalist basının, biçimsellik, tek düzelik gösterdiğine, şimşekleri üzerine çektiğine, güç diline okuyucuya yabancı gelen terimlerin ve deyimlerin aşırı kullanımına işaret etti.

Daha açık bir ifade tarzı okuyucularla olan bağları güçlendirecektir dedi.

Sosyalist gazetenin Durand'ın belirttiği tarzdaki yaklaşımından hareketle; anlaşılabilir olması, kullandığımız dilin ilkelerimize uygun olması gerekir. İrkçi, sömürgeci veya gizli kapaklı anlamlar veren sözcükleri çıkarıp atmamız. Gazetecilikte sözcüklerin yerinde kullanılması sosyalist basının eğitsel ve ideolojik fonksiyonlarının şekillenmesi olarak son derece önem taşımaktadır.

Konuşmacılar günümüz sosyalist basının ve çeşitli ülkeler yayınları arasında yapılan deney alışverişinin özellikleri üzerine olan çalışmamızın oldukça yararlı olduğunu belirttiler.

ANTONIO DIAZ LOURENCO :

W.M.R.'ca düzenlenen kapitalist ülkeler sosyalist gazetecilerinin ilk kez bir araya gelmesinin ayrı bir güncellik taşıdığını belirtti.

Katılan diğer temsilciler de Lourenco'nun fikirlerini paylaştılar.

SERGİO SOGLIO :

«Konferansta yapılan bir çok yararlı ve gerekli tartışmalardan büyük ölçüde yararlandım» dedi.

JOHN PİTTMAN :

«Ülkemin sosyalist basını için çok değerli gördüğümden, konferanstaki izlenimlerimi partime iletteceğim» dedi.

MEL DOIG :

«Kanada parti basını gazetecileri, diğer ileri kapitalist ülkeler sosyalistlerini temsil eden arkadaşlarla tartışma fırsatı bulduğundan kıvanç duymaktadır» dedi.

Sempozyum'a katılanlar, kardeş partiler ve gazeteleri arasında daha sıkı işbirliği önerdiler.

Tartışmaya son verirken WMR. yazı kurulu üyesi ve kitap eleştirileri kurulu başkanı Tadeusz Wrebiak sempozyuma katılan konuklara teşekkür etti.

NİSAN 1975

Kapitalist ülkeleri işçi sınıfı partilerinin günlük yayın organlarını tanıtıyoruz

World Marxist Review dergisinin Nisan 1975 sayısında, kapitalist ülkeler işçi sınıfı partilerinin merkez yayın organlarının sorunları üzerine yapılan bir tartışmanın metni yayımlandı.

14 ülkeden temsilcilerin katıldığı tartışma, özellikle Türkiye'de sosyalist bir günlük gazete çıkarma çalışmalarının yoğunlaştığı bu dönemde okuyucularımız açısından soruna ışık tutucu bir niteliktedir. Aşağıda, metnin çevirisi ile birlikte, tartışmaya katılan gazete temsilcilerinin kendi gazetelerini tanıtan kısa yazılarını da veriyoruz.

İLKE

TARTIŞMAYA KATILANLARLA YAPILAN ANKETE VERİLEN CEVAPLAR

SORULAR :

- Gazeteniz hangi yılda kuruldu?
- Kaç adet basılmaktadır, sayfa sayısı, çıkış biçimi nasıldır?
- Ana baskısının dışında, pazar baskıları, mahalli ya da benzeri baskıları var mıdır?
- Yazı kurulunda çalışanların sayısı ve bunların sosyal yapısı nedir?
- Gazetenizin başlıca dağıtım biçimleri nelerdir?
- Her yıl bir basın bayramı düzenleniyor mu? Düzenleniyorsa, ne zaman?

CEVAPLAR :

DAILY WORLD (ABD)

İlk olarak 1924'de «Daily Worker» adı altında çıkmış, 1968'de «Daily World» olarak isim değiştirmiştir. Haftada beş gün 12 sayfa, hafta sonunda 24 sayfa çıkmaktadır. 55 bin adet basılmaktadır. Hafta sonu baskısı ayrıca «World Magazine» adlı bir ilâve vermektedir. Batı kıyısında her hafta 8 bin adet basılan «Peoples World» gazetesi çıkmaktadır. Yazı kurulunda çoğu işçi olan, 30 kişi çalışmaktadır. Yazı kurulunda aydınların ve ulusal azınlıkların temsilcileri de bulunmaktadır. Gazete elden ve abone yoluyla dağıtılmaktadır. Yılda iki kere bayram düzenlenmektedir.

John Pittman

VOLKSSTIMME (Avusturya)

1919'da «Rote Fahne» gazetesi kuruldu. Onun devamı olan «Volksstimme» 1945'lerden beri çıkmaktadır. 30 bin adet basılır. Her gün 8-20 sayfa

arasında çıkar. Ayrıca gazetenin üç mahalli baskısı vardır. Her mahalli baskı bir-iki özel sayfaya sahiptir. Yazı kurulunda, köken bakımından çoğu işçi olan, 27 kişi çalışmaktadır. Gazete yüzlerce parti yardımcısı tarafından dağıtılmaktadır. Politik ve propagandaya yönelik kampanyalarda bunların sayısı bini geçer. Bunlar gazeteleri evlere ve işyerlerine götürürler. Gazetemizin bayramı 1946'dan beri her yıl, Haziran sonunda ya da Eylül başında yapılır ve iki gün sürer.

Hans Kalt
Yazı Kurulu Başkanı

DIE WAHRHEIT (Batı Berlin)

1955'de kurulmuştur. Günlük, 6 sayfa olarak yayınlanır. 18-20 bin adet basılmaktadır. Hafta sonunda (cuma) ilâveli özel sayı çıkar. «Wahrheit»'ın yazı kurulunda ikisi profesyonel gazeteci olan 29 kişi çalışır. Bunların 27'si parti çalışmasından yazı kuruluna gelmişlerdir ve pratikte gazetecilik becerilerini öğrenmektedirler. Genel olarak abonelere gönderilir, bir kısmı da bayilere verilir. Her yıl basın bayramı yapılır. Yetkili makamlar bayramın açık havada yapılmasına izin vermemektedir.

«Wahrheit» Gazetesi Yazı Kurulu
Başkanı Hans Mahle

DE RODE VAN (Belçika)

1921 yılından beri «De Rode Van» her hafta 24 sayfa olarak çıkmaktadır. 10 bin adet basılmaktadır. Bunun 6 bini abonelere yollanır, geri kalanı partiye yardımcı olanlar tarafından dağıtılır. Yazı kurulunda hepsi de genç işçi olan 5 kişi çalışır. Gazetenin bayramı her yıl Eylül başında yapılır ve bir gün sürer. Gazete Hollandaca yayınlanır.

Koen Callaw
«De Rode Van» Gazetesi Yazı Kurulu Başkanı

UNSERE ZEIT (Federal Almanya)

«Unsere Zeit» 1969'da haftalık olarak çıkmaya başlamıştır, fakat 1 Ekim 1973'den beri günlük olarak yayınlanmaktadır. Gazete her gün 8 sayfa, hafta sonunda (cuma) ise 16 sayfa olarak çıkmaktadır. Yazı kurulu ve teknik kadro 15 kişiden oluşmaktadır. Bu kadronun % 70'i işçi sınıfından, geri kalanı öğrenci hareketinden gelmektedir. Gazete abonelere dağıtılmakta, ayrıca satılmaktadır. Baskısının % 5'i bayilere verilmektedir. Cuma baskısı, parti örgütleri tarafından işyerlerinde, sokaklarda, meydanlarda ve mahalelerde satılmaktadır. Gazetenin bayramı her yıl genellikle sonbaharda yapılmaktadır.

«Unsere Zeit» Gazetesi Yazı Kurulu Başkanı
Georg Polikeit

L'HUMANITÉ (Fransa)

«L'Humanité» 1904'de kurulmuştur. Her gün 10, 12 ya da 14 sayfa olarak çıkar. 200 bin adet basılmaktadır. Pazar baskısı «L'Humanité Dimanche» 400-500 bin baskı yapar. 50 kişilik yazı kurulu parti üyelerinden oluşur. Bütün diğer Paris gazeteleri gibi bütün Fransa'da bayiler aracılığıyla satılır. Özel durumlarda elden dağıtılır. Pazar baskısı 100 bin kişi tarafın-

dan elden dağıtılır. Gazetenin bayramı 1930'dan beri her yıl Eylül ayının ikinci Cumartesi-Pazar günleri kutlanır.

**I'Humanité Yazı Kurulu Üyesi
Pierre Durand**

AKAHATA (Japonya)

1928'de kurulmuştur. 16 sayfa yayınlanır. Bunun bir sayfası bir bölgenin, örneğin Tokyo, Osaka'nın sorunlarına ayrılır. 600 bin adet basılır. Pazar baskısı 20 sayfa olarak çıkar ve 2,2 milyon adet satılır. Bütün bölge komiteleri özel baskılar yapar. Ayrıca birçok parti hüccresinin kendi özel gazetesi de vardır. «Akahata»nın yazı kurulunda 350 kişi çalışır. Dağıtım biçimi, evlere dağıtılmaktadır. Bu, okuyucular işe gitmeden önce erken saatlerde yapılır. «Akahata»nın bayramı, 16 yıldır Eylül ayında kutlanmaktadır.

Hidesato Numata

MUNDO OBRERO (İspanya)

1931 yılından beri yayınlanmaktadır. Önceleri, 1921 yılında kurulmuş fakat 1924'de diktatörlük tarafından yasaklanmış olan «Antorca» gazetesi çıkıyordu. Gazete eskiden onbeş günde bir yayınlanıyordu, fakat 1975 ilkbaharından beri haftalık olarak çıkmaktadır. Gazete, iki sayfası yurt dışında çalışan İspanyol işçilerine ayrılan, 10 sayfa olarak çıkmaktadır. İKP'nin bütün yayınları illegal çıktığı için, gazete gönüllü yardımcıları tarafından dağıtılmaktadır.

Mendi

VORWARTS (İsviçre)

İlkönceleri illegal çıkan gazete, savaş sonrası legal olarak çıkmaya başlamıştır. Sayfa ve baskı sayısı politik propaganda kampanyalarına göre değişmektedir. Gazete haftalıktır. «Worwärts» in yazı kurulunda çalışanların çoğunluğu köken bakımından işçidir, bir eski öğretmen, bir sanatçı, bir öğrenci ve bir yazar vardır. Gazete abonelere ve bayiler parti yardımcıları tarafından dağıtılmaktadır. Gazetenin bayramı Almanca konuşan İsviçre'de (Basel ve Zurich'te) «l'Unita» ve «Mundo Obrero» gazeteleri ile birlikte düzenlenmekte ve bir gün sürmektedir. Fransızca konuşan İsviçre'de «Voix Ouvrière» gazetesinin bayramı her bölgede sonbaharda yapılmakta ve iki gün sürmektedir.

Otto Cchudel

«Worwärts» Gazetsi Yazı Kurulu Üyesi

I'UNITA (İtalya)

«l'Unita» 1924'de kurulmuştur. Hergün 12-16 sayfa olarak çıkar. Özel sayfalara, pazarları mahalli sayfalara yer verilir. Büyük şehirlerde ve bölge merkezlerinde özel sayılar çıkar. Yazı kurulunda 100 kişi çalışır. Binlerce fahri yardımcı vardır. Bunlar gazeteyi ev ev dağıtırlar. Gazetenin bayramı 25 yıldır, genel olarak Eylül başında yapılır ve iki hafta sürer.

**«l'Unita» Gazetesi Muhabiri
Sergio Soglia**

CANADIAN TRIBUNE (Kanada)

Kanada'da marksist basının ilk temsilcisi olarak 1922 yılında «Worker» gazetesi çıkmıştır. «Worker» in devamı olan «Canadian Tribune» 1940'dan beri haftalık ve 12 sayfa olarak yayınlanmaktadır. Özel sayılar 16 sayfadır. Gazete 5 bin adet basılmaktadır. Ayrıca Vancouver'de 12 sayfasının 8'ini «Canadian Tribune» den alan «Pacific Tribune» gazetesi çıkmaktadır. Yazı kurulunda altı kişi çalışmaktadır: Başkan, iş ve sendika sorunları sorumlusu, teknik sorumlu, bir muhabir ve dağıtım ve mali konular sorumlusu. Dağıtım abonelere yapılmaktadır. Ayrıca az sayıda gazete fabrika kapılarında satılmakta, bir kısmı da bayilere verilmektedir. Basın bayramı yapılmamaktadır.

Mel Doig

VEITUNG VUM LETZEBURGER VOLLEK (Lüksemburg)

1946'da kurulmuştur. Her gün 8 sayfa olarak 10 bin adet basılmaktadır. Cumartesi 12 sayfalık ilâve verir. Yazı kurulunda 4 gazeteci ve bir teknik sekreter çalışır. Yazı kurulu başkanı bir öğretmen çocuğu ve bir maden işçisinin torunudur. İki üyesi işçi, biri de memurdur. Gazete genellikle abonelere gönderilir. Bir kısmı da fabrika önlerinde satılır. Gazetenin bayramı her yıl 30 Nisan - 1 Mayıs'ta yapılır.

René Urbany
Yazı Kurulu Başkanı

AVANTE! (Portekiz)

1931'de kurulmuştur. 130 bin adet basılır. Haftalık çıkmakta, günlüğe ve 10 sayfaya dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Mahalli baskıları da vardır. Yazı kurulunda 6 kişi çalışmaktadır; üç profesyonel gazeteci ve üç teknik eleman. Bu kadronun 12-13 kişiye çıkarılması öngörülmektedir. Baskısının yarısı bayiler, yarısı da yüzlerce parti yardımcısı tarafından dağıtılmaktadır. Gazetenin bayramı yoktur, fakat yapılması plânlanmaktadır.

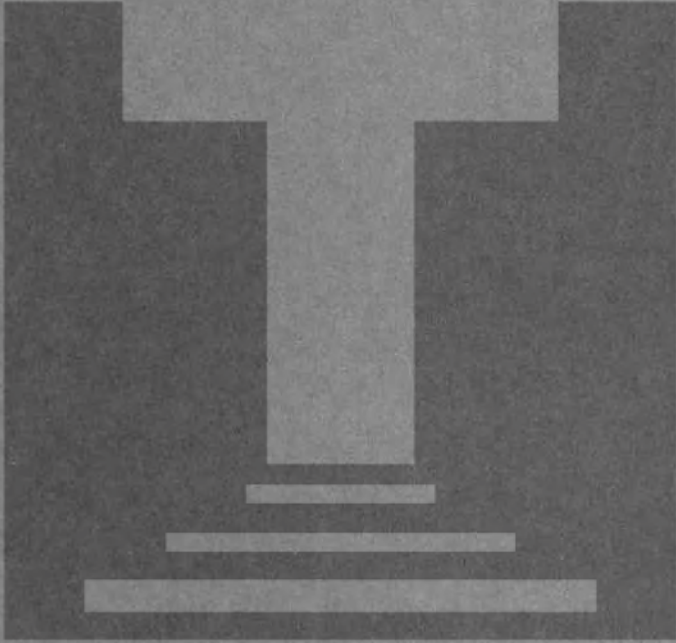
Antoni Dias Lourenço
«Avante!» Gazetesi Direktörü

RIZOSPASTİS (Yunanistan)

Kasım 1948'de kurulmuştur. 75 bin adet basılmaktadır. Her gün 8 sayfa, pazar günleri 16 sayfa olarak çıkar. Periyodik olarak mahalli sayfalar ve önemli anma günlerinde özel sayfalar yayınlar. Yazı kurulunda sürekli olarak 20 profesyonel gazeteci çalışır. Fahri yardımcıları da vardır. Yazı kurulunda çalışanlar işçi ve aydın kökenli parti üyeleridir. Çoğu cezaevinden daha yeni çıkmıştır. Gazete bayiler ve özellikle parti örgütleri tarafından dağıtılır. Gazete legal çıkmaya başladıktan sonra Mayıs'ın ilk günlerinde basın bayramları düzenlenmeye başlanmıştır. Bunların şehirde yapılmasına izin verilmediği için çevrede herhangi bir yerde düzenlenmiştir.

«Rizospastis» Yazı Kurulu Üyesi
Kostas Mentis

ilke 10 LIRA
AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

TÜSTAV